

Indhold

Afsnit 1. Motivation og problemfelt.....	4
Uddrag af en dagbog.....	4
En personlig undren.....	5
En ny form for offentlighed.....	5
Et poststrukturalistisk blik på kommunikation.....	8
Dialogiske momenter - et dialogisk alternativ.....	9
At engagere sig i praksis.....	9
En specialestuderendes rejse - problemstilling og læsevejledning.....	10
Specialets struktur.....	10
Afsnit 2. Herfra min verden går.....	12
Videnskabsteoretisk placering.....	13
Hvad er kommunikation?.....	14
Dialogisk aktionsforskning.....	15
Poststrukturalisme.....	16
Hermeneutisk fænomenologi.....	17
Afsnit 3. Dialogisk kommunikationsteori.....	17
Deskriptive og præskriptive tilgange til dialog.....	17
Martin Buber.....	18
”At anlægge kommunikationsperspektivet”.....	19
Afsnit 4. Feminisme online.....	21
Barrierer for dialog i den politiske kommunikationssituation.....	21
Feminismedebatten online.....	22
De sociale medier og blogosfæren.....	22
Debatkultur 2.0.....	24
Indledende undersøgelse.....	25
Paradigmatisk erkendelse.....	25

Positioner i onlinedebatten	28
Positionerne er ikke i dialog	31
De sociale medier - følelserne får frit spil	32
Dialogens potentiale for feminismedebatten	34
Konklusion på den indledende undersøgelse	35
Afsnit 5. At gøre noget i praksis	36
Dialogisk aktionsforsker og strategisk blogger	36
Hvorfor en blog?	36
Valg af platform, stil mv.	37
Integration med andre online-platforme	38
To bølger – to strategier	38
Bloggens 1. Bølge	38
At gebærde sig på nettet	38
Valg af målgruppe(r)	39
Målgrupper:	40
Feministisk hjemløs	41
Status efter 1. bølge	42
Kommentarer, men ingen interaktion	43
Bloggens 2. bølge	44
En (lidt) tydeligere afsenderstemme	44
Feministiske stereotyper	44
Status efter 2. bølge	45
Afsnit 6. Tilrettelæggelse af analyse	46
Analysespørgsmål	47
Afsnit 7. Analyse 1	48
"De har jo ikke læst teksten ordentligt!"	48
At anlægge kommunikationsperspektivet	50
Forsøg på dialog	52
Uenigheden bliver for stor	54

Afrunding af analysen.....	55
Afsnit 8. Metodisk diskussion	56
Normativitet, erkendelsesinteresser og vidensproduktion	56
At dekonstruere og frigøre	57
At frigøre og forstå	58
I dialog med metoden	59
Den dialogiske strateg - spændinger.....	60
Afsnit 9. Teoretiske rejser.....	61
- teoretiske genovervejelser	61
Bakhtins dialogbegreb.....	63
En ny værktøjskasse.....	63
Afsnit 10 - Analyse 2.....	64
Centripetale og centrifugale kræfter i feminismedebatten	64
Den røde feminisme	64
Antifeminismen og den blå feminisme.....	66
Positionen Feministisk hjemløs	68
Afsnit 11. Konklusion.....	69
Abstract.....	72
Litteraturliste	74
Bøger og tidsskriftsartikler	74
Avisartikler (online).....	78
Hjemmesider (blogs mv.).....	80
Slides fra undervisning.....	81
Dokumentarfilm	82
Formidlingsrapport.....	83
Samtalesaloner	83
Relevante aktører.....	83
Invitationen.....	84
Formidlingsprodukt.....	85

Afsnit 1. Motivation og problemfelt

Uddrag af en dagbog

Torsdag den 16. februar 2012

Jeg sidder og læser en videnskabelig artikel, som vi skal gennemgå til forelæsningen i morgen, og jeg har svært ved at koncentrere mig. Jeg tjekker nettet, tjekker Facebook, tjekker nyheder. Politikens "kønsjournalist", Ditte Giese, har her til formiddag lagt et indlæg på sin blog med titlen *Ring efter feministerne, så ordner de det nok* (Giese 2012). Er det humor, ironi eller sarkasme? - tænker jeg. Hendes valg af overskrift sætter i hvert fald scenen for et spidsfindigt indlæg. Giese er langt fra den eneste i køns- og feminismedebatten, som leger med overskrifter og ord på grænsen mellem uskyldig humor og provokation. Jeg læser mange af disse indlæg og følger flittigt med, for jeg er interesseret i spørgsmål om køn og feminisme, men min interesse er ofte forbundet med stor frustration.

Lørdag den 4. august 2012

Jeg er til familiefest og vi har lige fået velkomstdrinks. Jeg smalltalker med min tante. Hun er i 40'erne, folkeskolelærer og bosat på Fyn; "Nå, men... jeg kan ikke helt huske... hvad er det nu, du går og laver for tiden?", spørger hun mig. "Jamen jeg er i gang med min kandidatuddannelse på RUC, og jeg har netop afsluttet et semester i faget kommunikation, hvor jeg skrev projekt om en ny udgave af *Kvinde kend din krop*, der skal udkomme i 2014", svarer jeg. "*Kvinde kend din krop* - er det ikke sådan noget med feminisme og rødstrømper?" Hun holder en kort pause og tilføjer så: "Hvad kan du så bruge det til, sådan videre frem, altså... er feminismen ikke lidt gammeldags?" Jeg kommer med et langt og venligt svar, hvorefter min tante svarer "okay, spændende", smiler og skifter emne.

Mandag den 28. januar 2013

Det er ikke særligt cool at være feminist i Danmark, men jeg kredser alligevel omkring feminisme som emne til mit speciale. Det er især *debatten om feminisme*, der interesserer mig. Siden kvindebevægelsens 2. bølge i 1970'erne er feminisme i Danmark enten blevet debatteret i Rødstrømpernes basisgrupper, på Femølejren eller på diverse

stormøder afholdt af fx Dansk Kvindesamfund og Dannerhuset, eller i diverse aktivistiske grupper¹. Feminisme er blevet diskuteret på universiteterne², hvor man i dag kan læse kønsforskningsstudier eller tage kønsfag. Endvidere har feminisme været på dagsordenen i diverse læserbreve, kronikker, debatindlæg i landsdækkende aviser, samt i radio- og tv-udsendelser. Derudover er der gennem tiden udgivet et væld af bøger omkring emnet af både fortalere for og kritikere af kvindekamp og kønspolitik. Disse debat- og diskussionsfora eksisterer stadigvæk i dag, men især inden for de sidste par år har udviklingen inden for brugercentreret kommunikation og brugerdrevne medier givet nyt liv til feminismedebatten online.

En personlig undren

Som ovenstående personlige dagbogsuddrag viser, udspringer min interesse for feminismedebatten i dag af oplevelser fra min egen hverdag. Særligt er min nysgerrighed centreret om at undersøge, hvordan denne debat udfolder sig på diverse online medier anno 2013. Jeg undrer mig, da jeg finder ud af, at de mange nye muligheder for at debattere feminisme online i dag ikke udnyttes, fordi mange ikke synes, at emnet er relevant længere (Sværke 2005, Torneman Larsen 2013). Mange er af den opfattelse, at vi i Danmark har opnået ligestilling og der er derfor vigtigere ting i livet end kønsrelaterede spørgsmål (Haahr Rasmussen 2012). En hurtig søgning på Infomedia viser dog, at der er sket næsten en fordobling i antallet af journalistiske artikler, som omhandler feminisme, kvindebevægelser etc. fra midten af nullerne og frem til i dag (Bilag 1). Emner som køn, ligestilling, kvindekamp og Rødstrømper er altså stadig på dagsordenen, på trods af den tilsyneladende mangel på bredere folkelig interesse. I den sammenhæng er forekomsten af stærkt værdiladede ord som fx *tabermænd* og *antifeminisme* inden for de sidste ti år blevet hyppigere i den danske presse (Bilag 1). Disse ord vidner om en debat, hvor fronterne er trukket hårdt op, og hvor der er lang vej fra debat til eksempelvis konkrete politiske tiltag.

En ny form for offentlighed

I 2013 befinder den feministiske projekt sig if. en række analytikere stadig i den såkaldte ny-feminisme (se bl.a. Sværke 2005, Fiig 2006, Kæmpe 2002), der i Danmark fik sin begyndelse i starten af 00'erne med udgivelsen af den svenske debatbog *Fisseflokken* i dansk oversættelse (Skugge et. al. 1999). I kølvandet på denne fulgte en række danske antologier: *De røde sko - Feminisme nu* (Skov 2002), *Nu er det nok – så det sagt* (Goth et. al. 2000), *Udslag* (Bom & Bjerke 2002) mfl.. *Fisseflokken* udgjorde if. Lektor ved Aalborg universitet Christina Fiig en ny stemme i den danske feminismedebat,

---

¹ Se bl.a. queerjihad.dk, almindelig.com, modkraft.dk, kvindehus.dk, kranerne.dk, Enhedslistens Queer-udvalg mfl.

² Ordet "Kvindeforskning" blev registreret af Dansk Sprognævn i 1975 (Rosenbeck 2012:24).

der; "i løbet af kort tid revitaliserede kønsdebatten i den danske offentlighed" (Fiig 2006:155). Fiig identificerer i sin analyse fra 2006 *Fisseflokken* som starten på (endnu) en generationsbetinget konflikt i den danske kvindebevægelse, samt; "en ny type offentlighed, der ikke udelukkende er orienteret mod beslutningstagning i Folketinget, men mod dialog og meningsdannelse i bred forstand" (Fiig 2006:155). En type offentlighed, der ifølge Fiig "kan rumme demokratiske potentialer" i sin forhandling af feminisme og kønspolitik i Danmark omkring år 2000 (Fiig 2006:169). Moderne feminismedebat handler altså mere om dialog og meningsdannelse i bred forstand end om kampen for konkrete politiske reformer og ændringstiltag som i rødstrømpernes tid.

I min opfattelse af mig selv som feminist i dagens Danmark, oplever jeg personligt, at den nuværende feminismedebat ikke bidrager til hverken konkrete politiske tiltag eller til bred dialog og meningsdannelse. Med mindre denne meningsdannelse består i, at man rakker hinanden ned, sådan som fx blogger og debattør, Anna Sophia Hermansen gør det i følgende eksempel, hvor hun kritiserer *de andre kvinder*, og deres bidrag til kønsdebatten:

Kønsdebatten er således fyldt med kvinder, der ikke kan få nok af kvindelig selvundersøgelse, mens mændene generelt holder sig væk. I stedet for at diskutere, om de er gode nok fædre, bruger de deres tid på at diskutere arabisk forår og bankpakker. Lad os da endelig håbe, at de vil fortsætte med det (Hermansen 2012).

Jeg har selv svært ved at se, hvad den form for udtalelser kan bidrage til andet end til reproduktionen af en række stereotype forestillinger om mænd og kvinder, en unuanceret forestilling om, hvad kønsdebattens kvindelige aktører berdriver, samt måske et vredt og endnu mere provokerende modsvar fra en af Hermansens moddebattører.

Når jeg følger med i feminismedebatten, opfatter jeg ofte mig selv som hjemløs. Hjemløs, fordi jeg i forhold til en given problemstilling kan være enig med to tilsyneladende uforenelige synspunkter. Et godt eksempel på dette er i spørgsmålet om seksualiseringen af kvindekroppen, der ofte er genstand for uenighed, især når prostitution er på dagsordenen. Jeg er af den holdning, at seksualiseringen af kvindekroppen er problematisk og på mange måder skadelig for kvindens selvforståelse (Kilbourne 2010), men jeg er også enig med den pro-sexfeministiske blogger Nina Søndergaard i, at det er vigtigt at "skabe debat" om den mere traditionelle feminismes syn på kvinden og hendes seksualitet som passiv, og som offer for patriarkatet og kapitalismens undertrykkelse:

Jeg [Nina Søndergaard] synes, KVINFO burde kalde sig for radikalfeminister. Det vil de nok ikke selv skrive under på, men de producerer en helt bestemt kvinde- og kønsforskning, der bygger på antagelsen om, at

kvinder altid er undertrykte og i en underlegen magtposition i forhold til mænd. Det er rigtigt mange steder, men det er ikke helt sandt altid og for alle (Wamsler 2011).

Jeg mener dog også, at Søndergaards stil og retorik ofte bliver for markant og provokerende, hvilket jeg heller ikke sympatiserer med. Det er fx tilfældet i følgende eksempel:

Det er ren og skær kvindeundertrykkelse at fratage kvinder retten til at forvalte eget liv, uagtet om undertrykkelsen kommer fra kvindelig side. Det er blot "overvoksne" kvinder, der har taget patriarkatets idéer om det gode liv til sig, og derfor nu tror sig i stand til at mule andre kvinder, som de opfatter som børn der skal styres. (Søndergaard 2013)

Nina Søndergaard og især hendes holdning til prostitution (hun mener, at sexarbejde ikke bør kriminaliseres i Danmark) provokerer mange i det traditionelle feministiske fællesskab. De har svært ved at anerkende hende som feminist og omtaler det, hun står for, som en del af den "lykkelige luder-lobbyisme", der sælger ideen om den lykkelige luder, som selv bestemmer over egen krop (Dalsbæk 2009). Eller som i følgende citat, hvor læge og debattør Vibeke Manniche kommenterer på en debat i Godmorgen Danmark mellem skuespillerinden Anne-Grethe Bjarup Riis og Susanne Møller, der er talsperson for Sexarbejdernes Interesseorganisation. Manniche er ikke i tvivl om, at hun mener at prostitution er kvindeundertrykkende, og i citatet her udtaler hun sig endvidere på vegne af alle *vi kvinder*;

Danmark var i dag vidne til en brav indsats fra Anne-Grethe Bjarup Riis – hvad angår kampen mod den groft kvindeundertrykkende prostitution [...] vi kvinder generelt har en stor interesse i at få ulovliggjort købesex. Des før des bedre. Det er udtryk for et ekstremt kvindehad og voldsomt fornedrende (Manniche 2011).

Jeg føler mig altså hjemløs, fordi jeg oplever, at det i debatten ikke er muligt at være enig med flere parter på én gang. Som feminist oplever jeg ikke mine egne forståelser af verdenen og af feminismen repræsenteret i debattens nuværende stemmer. Når jeg deltager i diverse kønsrelaterede arrangementer i den fysiske verden, oplever jeg oftere at nuancerede synspunkter får plads, men på Internettets online medier er det straks mere problematisk. Her er kampen om at overbevise sine læsere ved at nedgøre sine modstandere centralt, og det er derfor svært at nuancere sine synspunkter, hvis man ønsker at blive hørt. Online-feminismedebatten i Danmark synes for mig at være gået i hårdknude, hvor kampen står mellem tabermænd og vinderkvinder, speltkusser³ og vatpikke⁴, samt feminister og resten af samfundet (Thorup 2011). Det er de samme stridigheder, der bliver ved at

---

³ Se bl.a. bitterfissen-bethany.dk.

⁴ Se bl.a. jettehansenblogger.blogspot.dk.

gentage sig, og tonen bliver hårdere og hårdere (Toft 2013, Sæhl 2013). Det der endvidere irriterer mig i mit personlige liv er, at feminismen i dag er så tabuiseret et emne i det brede samfund. Om det er på nettet, på TV eller til familiefrokosten er det svært at bringe feministiske emner på banen uden straks at blive sat i bås, fx som en mandehadende, irrationel og aggressiv kvinde med hår under armene og et blik på kvinden som offer (Seneca 2002, Beck & Nørgaard 2010). Det frustrerer mig, at den måde, der debatteres om feminisme på er så hård i filten, og at debatten er så ekskluderende for en lang række stemmer. Jeg mener i bund og grund, at dette er et demokratisk problem, idet jeg er af den holdning, at samfundet og den offentlige meningsdannelse har brug for løbende at forholde sig til kønnet (og til andre identitetsmarkører) og dets betydning for den måde, vi lever i fællesskab på.

Et poststrukturalistisk blik på kommunikation

Tilbage til februar 2013 på specialekontoret spekulerer jeg over, hvordan de problemer, jeg forbinder feminismedebatten med, relaterer sig til kommunikation og støder i den forbindelse på følgende læserkommentar til en artikel fra Berlingske:

Vi er efterhånden en del personer, der er ved og være noget trætte af at høre om "ligestilling" i samfundet, set i forhold til køn. Grundlæggende tror jeg imidlertid at årsagen til denne "træthed", skyldes at vores definitioner af begrebet "Ligestilling" er forskellige fra feministernes (Rekling 2010).

Vedkommende har fat i noget her! Fat i et centralt problem for feminismedebatten - nemlig at præmisserne for det, vi diskuterer, sjældent bliver belyst. For hvad mener vi *egentlig*, når vi taler om ligestilling? Der er ikke i debatten særlig meget plads til nuancering af de synspunkter og overordnede begreber, der kastes frem og tilbage. Jeg fornemmer også, at der eksisterer en række uskrevne regler for, hvordan man skal gebærde sig, hvis man ønsker at blive hørt. Disse regler forsøger jeg at afkode, så jeg kan forholde mig kritisk til dem. I den forstand anlægger jeg et poststrukturalistisk blik på feminismedebatten, når jeg surfer på nettet og læser artikler, blogindlæg og kommentarer på Facebook. Med mit poststrukturalistiske blik ønsker jeg som udgangspunkt at nærme mig en forståelse af, hvilke dominerende og ekskluderende mekanismer, der er på spil i debatten, men en sådan tilgang forekommer mig kun at være brugbar, når man ønsker at splitte sproget ad for at undersøge det. Det poststrukturalistiske blik giver ikke individet mange muligheder for at påvirke praksis, og da jeg også har et ønske herom, må jeg derfor bevæge mig ud af det klassiske, poststrukturalistiske paradigme.

Dialogiske momenter - et dialogisk alternativ

I mit indledende specialearbejde inspirerer den østrigske filosof Martin Bubers fænomenologiske dialogbegreb mig endvidere til at kigge på feminismedebatten med andet end de klassiske poststrukturalistiske briller. Buber forstår dialog som en særlig tilstand i kommunikationen mellem mennesker. Han kalder disse særlige tilstande for "dialogiske momenter" (Phillips 2011a:165). Dialogiske momenter er de øjeblikke, hvor begge parter i en samtale opnår en dyb erkendelse af den anden som et helt og ligeværdigt subjekt gennem en direkte og umedieret, autentisk kontakt (Ibid.).

Netop denne autentiske og ligeværdige kontakt er svær at identificere i feminismedebatten. Debatten er, som så mange andre politiske debatter, domineret af politisk kommunikation, hvor det handler om at argumentere for sin egen position gennem en monologisk kommunikationsstil. Denne kommunikationsstil er jeg kritisk overfor, da jeg mener, at den bidrager til at reproducere allerede etablerede holdninger og at fastholde konflikter og uenighed i stedet for at fodre den offentlige meningsdannelse gennem undersøgelse, udvikling og forandring (Tannen 1999:10).

Debatten handler sjældent om at prøve at forstå den andens perspektiv på det emne, der diskuteres, hvilket sætter en række begrænsninger for, at dialogiske momenter i kommunikationen kan finde sted. Jeg ser med Bubers dialogforståelse et alternativ til måden, vi debatterer køn og feminisme på, et alternativ til en anden kommunikationspraksis, hvor blikket rettes mod vores forståelser af selvet og den anden, og mod deres betydning for meningsdannelsen og den sociale verden, vi lever i. Jeg har således en antagelse om, at et dialogisk alternativ til feminismedebattens eksisterende politiske kommunikationsstil vil afhjælpe det i bund og grund demokratiske problem, der ligger i, at debatten i sin nuværende form er ekskluderende og kun interesserer et mindretal af befolkningen. Hvis debattens aktører arbejdede med at møde og forstå hinanden som ligeværdige partnere i meningsdannelsen, ville flere stemmer turde melde sig på banen, og debatten ville således kunne vedrøre og repræsentere flere, forskellige synspunkter.

At engagere sig i praksis

I mit indledende specialearbejde er også aktionsforskningen, og dennes tilgang til at forstå og producere viden, central. Jeg er her inspireret af en af aktionsforskningens grundlæggere, Kurt Lewin, der har udtalt: "If you want truly to understand something, try to change it" (Ravn Olesen 2011:90). I overensstemmelse med dette epistemologiske grundsyn mener jeg, at det kun er ved at involvere mig i feminismedebatten, at jeg "kan blive klogere på såvel den eksisterende praksis som på muligheder og begrænsninger i forhold til at forandre den" (Ravn Olesen 2011:90). Jeg må derfor involvere mig i den kommunikationspraksis, jeg finder problematisk for at forstå denne praksis bedre, samt dens

muligheder og begrænsninger for forandring. Da den kommunikationspraksis, jeg undersøger, foregår på internettet, ”opfinder” jeg således min egen metode til empiriproduktion og i april 2013 opretter jeg mig derfor som blogger på Wordpress.com. Jeg opretter samtidig en Facebook-side og en profil på Twitter. Tanken er, at jeg i en periode på cirka to måneder vil involvere mig aktivt i feminismedebatten med indlæg på min nye blog, med Facebook-opdateringer, samt med kommentarer på andre aktørers platforme. Jeg træder hermed ind i onlinefeminismedebatten som ny aktør; mit navn er Feministisk hjemløs.

En specialestuderendes rejse - problemstilling og læsevejledning

Dette speciale er en reduceret fortælling om den empiriske, metodiske og teoretiske rejse, jeg har været på i arbejdet med online-feminismedebatten i Danmark anno 2013. Formålet med denne rejse kan formuleres således:

Ved at engagere mig personligt som blogger i den danske online-feminismedebat ønsker jeg at skabe et dialogfremmende alternativ til den måde, hvorpå køn og feminisme debatteres på online medier i Danmark i dag og derigennem fremme min egen forståelse af muligheder og begrænsninger for at kunne gøre dette.

Med afsæt i denne problemformulering har jeg endvidere formuleret følgende arbejdsspørgsmål:

- Hvilke begrænsninger er der i debattens nuværende kommunikationsstil for, at dialogiske momenter kan opstå i den danske online-feminismedebat?
- Hvilke potentialer og begrænsninger for social forandring er der ved at operationalisere Bubers dialogbegreb i en online debatkontekst om køn og feminisme?
- Hvordan kan den russiske litteraturkritik og filosof Mikhail Bakhtins dialogbegreb bidrage til en nuanceret forståelse af, hvordan jeg i min indtræden i feltet skriver mig ind i en allerede igangværende dialog, der sætter en række begrænsninger for mine egne muligheder for at fremme dialogiske momenter i praksis?

Specialets struktur

Fremstillingen af den rejse, som min specialeproces har været, kan forekomme kronologisk og lineær, men processen har været kompleks, og dette afspejler sig i specialets struktur. Det adskiller sig således i sin fremstilling fra en form, man kunne forbinde med en traditionel akademisk tilgang, hvor der opretholdes en klar adskillelse mellem metode, teori og analyse.

- **Afsnit 2** "Herfra min verden går": I dette afsnit præsenteres specialets videnskabsteoretiske fundament, specialets forståelse af kommunikation, samt en kort introduktion til den dialogiske aktionsforskning, poststrukturalismen og den hermeneutiske fænomenologi, som specialet i sin vidensproduktion har lånt fra og været inspireret af.
- **Afsnit 3** "Dialogisk kommunikationsteori": Afsnittet introducerer specialets primære teoriapparat og omhandler dialogisk kommunikationsteori som forskningsfelt. Endvidere diskuteres de dialogteoretiske forståelser, som mit arbejde i praksis har taget afsæt i. I den forbindelse introduceres bl.a. den amerikanske kommunikationsprofessor Barnett W. Pearce's praksisorienterede Content Management of Meaning-teori, der har givet mig mulighed for at operationalisere Bubers dialogbegreb i mit arbejde med bloggen.
- **Afsnit 4** "Feminisme online": Afsnittet fungerer overordnet som en introduktion til genstandsfeltet som den kontekst, hvori specialets empiri blev produceret. Afsnittet indvier læseren i, hvilke aktører der er på spil i den danske online-feminismedebat anno 2013. Afsnittet fungerer endvidere som en undersøgelse af, hvordan den politiske kommunikationsstil begrænser mulighederne for dialogiske momenter i kommunikationen. Derudover fungerer afsnittet som en indledende undersøgelse af den kommunikationspraksis, jeg som blogger har ønsket at involvere mig i. Der er endvidere udarbejdet en begrebsliste til brug i læsningen af afsnit 4 og 5 (Bilag 2).
- **Afsnit 5** "At engagere sig i praksis": Afsnittet præsenterer specialets metodiske valg i mit arbejde som dialogisk aktionsforsker og strategisk blogger og kommunikator. Endvidere fungerer afsnittet som en empiripræsentation, hvor læseren får indblik i, hvordan mit arbejde på bloggen blev modtaget af bloggernes læsere, dvs. hvordan mit arbejde i praksis producerede et empirisk grundlag for den videre analyse.
- **Afsnit 6** "Tilrettelæggelse af analyse": Afsnittet redegør for specialets analysestrategi og giver et indblik i, hvilke analytiske nedslag, jeg har lavet i empirien, hvordan og hvorfor.
- **Afsnit 7** "Analyse 1": I dette afsnit analyseres den konkrete kommunikation mellem mig som blogger og læserne af min blog. Der analyseres endvidere på mit arbejde med CMM-teoriens

begreber i praksis, og det vurderes, hvorvidt det er lykkedes mig at skabe dialogiske momenter i interaktionen med bloggens læsere.

- **Afsnit 8** "Metodisk diskussion": Afsnittet fungerer som et kritisk blik på specialets empiriske, metodiske og teoretiske valg. Det diskuterer de metateoretiske spændinger specialets lån og inspiration fra den dialogiske aktionsforskning, poststrukturalismen og den hermeneutiske fænomenologi uundgåeligt har genereret. Afsnittet diskuterer specialets arbejde med den dialogiske aktionsforskning, samt spændingerne i specialets forskellige tilgange til kommunikation.
- **Afsnit 9** "Teoretiske rejser – teoretiske genovervejelser": Afsnittet udvider specialets teoriapparat for at nuancere min forståelse af de begrænsninger for dialog, jeg har mødt i arbejdet med bloggen. Afsnittet introducerer et andet dialogbegreb end Bubers; dette begreb tager udgangspunkt i Mikhail Bakhtins dialogforståelse, der inden for den dialogiske kommunikationsforskning er blevet videreudviklet i poststrukturalistiske retninger.
- **Afsnit 10** "Analyse 2": Afsnittet udgør specialets anden analysedel, hvori Bakhtins dialogbegreb bruges til at forstå, hvordan jeg i min indtræden i feltet, har skrevet mig ind i en allerede igangværende dialog, der har sat en række begrænsninger for, at min position som et dialogisk alternativ til debatten kunne genkendes.
- **Afsnit 11** "Konklusion". I dette afsnit gives et overordnet svar på specialets problemformulering, og der kastes et blik på brug af de indledningsvis anførte arbejdsspørgsmål.

Afsnit 2. Herfra min verden går

"Tro ikke, at fænomenet ligger stabilt og stille og venter på at blive opdaget [...]", skriver Dorthe Marie Søndergaard i *Tegnet på Kroppen* (Søndergaard 2006:52). Lige fra begyndelsen af et forskningsprojekt er det fænomen, en forsker ønsker at undersøge, ofte kun synligt for vedkommende grundet dets indlejring i tid og rum samt forskerens egne teoretiske forforståelser. Som forskere udgøres vores forforståelser fx af vores grundlæggende syn på sammenhængen mellem sprog og virkelighed, af den måde hvorpå vi forstår individet, samfundet og relationerne disse i mellem, samt af vores opfattelse af viden og vidensproduktion (Søndergaard 2006:52ff). Det følgende afsnit er således et forsøg på at

belyse (nogle af) de grundlæggende forståelser, på baggrund af hvilke, fænomenet i nærværende specialet er blevet til.

Videnskabsteoretisk placering

Specialet lægger sig overordnet inden for det socialkonstruktivistiske paradigme. Det gør det bl.a. ved, i sin overordnede tilgang til og forståelse af den sociale verden at adskille sig fra det positivistiske paradigme, hvor virkeligheden findes "derude", og hvor videnskab handler om at finde frem til *sandheden* om denne virkelighed (Oluffa Pedersen & Toft 2004). Det socialkonstruktivistiske paradigme kan ifølge den danske filosof Finn Collin opdeles i en erkendelsesteoretisk konstruktivisme og en ontologisk konstruktivisme i forhold til den fysiske og den sociale virkelighed, sådan som det fremgår af figur 1 nedenfor (Rasborg 2004:353, efter Collin 2003:24):

Figur 1. Oversigt over socialkonstruktivismer

	Fysisk virkelighed (A)	Samfundsmæssig og menneskelig virkelighed (B)
Erkendelsesteoretisk konstruktivisme (1)	Vores videnskabelige viden om den fysiske virkelighed er en konstruktion	Vores videnskabelige og dagligdags viden om den samfundsmæssige og menneskelige virkelighed er en konstruktion
Ontologisk konstruktivisme (2)	Den fysiske virkelighed er en konstruktion af vores videnskabelige viden om den	Den samfundsmæssige og menneskelige virkelighed er en konstruktion <ul style="list-style-type: none"> i) af vores videnskabelige viden om den; eller ii) af vores dagligdagsviden om den; eller iii) af sådanne abstrakte størrelser som "epistemer" mm.

Dette speciale placerer sig inden for en erkendelsesteoretisk konstruktivisme i relation til både den fysiske virkelighed (1A) og den samfundsmæssige og menneskelige virkelighed (1B). Det placerer sig ligeledes inden for den ontologiske konstruktivisme men afgrænser sig imidlertid fra den samfundsmæssige og menneskelige virkelighed i relation hertil (2B).

Beskrivelsen af specialets placering i dette skema, bruges til at nuancere brugen af Martin Bubers fænomenologiske dialogbegreb i relation til specialets øvrige poststrukturalistiske blik. En ontologisk konstruktivisme afviser påstanden om essentielle og naturgivne sandheder (både i relation til den fysiske og den sociale verden (2A+B)), da det, vi opfatter som værende sandt, altid vil være et produkt af de sociale, kulturelle og sproglige perspektiver, hvorigennem virkeligheden anskues (Presskorn-

Thygesen 2012:36). Blandt flere teoretikere diskuteres det til stadighed, hvorvidt selvet hos Buber er socialt konstrueret, og hvorvidt hans filosofi på et ontologisk plan lægger sig mere op af en positivistisk forståelse af selvet som en fast, afgrænset enhed (Phillips 2011b:30). Specialet her afgrænser sig derfor fra en ontologisk konstruktivisme i relation til den fysiske virkelighed (2A), da det med brugen af Buber ikke på et ontologisk plan kan tilslutte sig idéen om, at hele den fysiske virkelighed, såsom fx fysiske, kemiske og biologiske forhold skulle være socialt konstrueret. Jeg antager således, at der eksisterer en fysisk virkelighed, som er uafhængig af vores erkendelse af den, og at den videnskabelige viden, vi har om den fysiske verden samtidig er et produkt af forskerens (subjektive) erkendelse, samt af tid og rum, og specialet placerer sig derfor i skemaets kategori 1A. Jeg vil imidlertid i min tilgang til - og brug af Bubers dialogbegreb tilslutte mig Louise Phillips kategorisering af Bubers tilgang som en "fænomenologisk form for socialkonstruktionisme", hvor det er betydningen snarere end selvet, der skabes relationelt og gennem mødet med den anden (Phillips 2011a:164f), hvilket er en forståelse af kommunikation og meningsdannelse, der endvidere lægger sig op af Craigs konstituerende model (se følgende afstnit), og som er den afgrænsning af Bubers teori, jeg benytter mig af i nærværende speciale.

Som nævnt placerer specialet sig imidlertid inden for en ontologisk konstruktivisme i relation til den sociale virkelighed (2B), hvilket fordrer den forståelse, at den sociale virkelighed først eksisterer for os, idet vi erkender den. Feminismedebatten er et socialt fænomen, der for mig opstår som et fænomen gennem *min* subjektive erkendelse af den. Da erkendelsen altid vil være subjektiv og socialt konstrueret, kan man derfor ikke tale om, at fænomenet *feminismedebat* eksisterer som noget, der er objektivt tilgængeligt. Den erkendelsesteoretiske konstruktivisme (skemaet kategorier 1A og 1B) hævder endvidere, at vores videnskabelige viden om den fysiske verden, samt vores videnskabelige og dagligdagsviden om den sociale virkelighed er en konstruktion. Det fænomen, jeg undersøger, har således ikke objektiv karakter, men bliver til som fænomen i samspillet mellem min videnskabsteoretiske placering og de metodiske og teoretiske valg, jeg foretager i processen. Specialets fænomen og konklusioner er ligeledes et produkt af min personlige baggrund og de (mere eller mindre) bevidste perspektiver på verden, jeg går ind i processen med, og som jeg har med mig undervejs. Nærværende speciale placerer sig således i 1 A og 1B, samt i 2 B.

Hvad er kommunikation?

Ifølge den amerikanske kommunikationsprofessor Roberth T. Craig har teoretiseringen af kommunikation gennem tiden været præget af to overordnede forståelser (Craig 1999:67). Det drejer sig om henholdsvis "Transmissionsmodellen" og "Den konstituerende model" (Craig 1999:67f). "Transmissionsmodellen" bygger på en forståelse af kommunikation som overførsel af information fra

én afgrænset bevidsthed til en anden. Kommunikation handler i denne forståelse om at transmittere information fra afsender til modtager, og den opfattes således som et værktøj, vi kan bruge enten til ændring eller opretholdelse af den sociale orden. Dette er et overvejende positivistisk syn på det at kommunikere, idet afsender og modtager ses som uafhængige entiteter, hvorimellem kommunikation flyder frem og tilbage. Et alternativ til denne forståelse ligger i den konstituerende model. Vi kan, ifølge Craig, ikke forstå psykologiske, sociologiske eller økonomiske faktorer uden først at tale om kommunikation. Hvis vi vil forstå den sociale orden, skal kommunikation derfor ikke ses som et sekundært element, men som den primære faktor, der både forklarer og konstituerer denne (Craig 1999:68). Der er hos Craig en grundlæggende præmis om, at sprog og tegn er kommunikation, at sprog er diskursivt, og at der er forbindelse mellem diskurser og den sociale virkelighed. Altså - en forståelse af kommunikation og sprog, ikke blot som betydningsskabende, men som konstituerende for selve den sociale virkelighed, vi som sproglige væsener er en del af (Craig 1999:67ff).

Jeg lægger mig i dette speciale op ad Craigs konstituerende model i min forståelse af kommunikation, da det er sproget, jeg analyserer, og jeg ser feminismedebatten, bloggen og kommentarerne som konstituerende for den sociale virkelighed. Men da specialet i høj grad er orienteret mod praksis, har transmissionsmodellen ligeledes været på spil i specialets empiriproduktion. Specialets vidensproduktion hviler endvidere på lån og inspiration fra både den dialogiske aktionsforskning, poststrukturalismen og den hermeneutiske fænomenologi; traditioner, der varierer på et både ontologisk og epistemologisk plan, og som endvidere traditionelt har benyttet sig af forskellige metodiske tilgange.

Dialogisk aktionsforskning

Specialet er på epistemologisk plan inspireret af aktionsforskningens forståelse af, at viden og vidensproduktion kun giver mening "hvis den udspringer af andet og mere end en iagttagelse og analyse af praksis" (Ravn Olesen 2011:90). Specialet trækker mere specifikt på forståelser inspireret af dialogtraditionen inden for aktionsforskningslitteraturen, hvor man arbejder med den opfattelse, at det er "muligt at facilitere og fastholde videndannelse og udvikling gennem konsensusorienterede sprogbehandlinger mellem forskellige aktører" (Husted & Tofteng 2012:70). Man sigter her mod fælles deltagelse, hvor den viden, der produceres, forstås som "udviklingen af bedre og mere hensigtsmæssige måder at udføre praksis samt at organisere praksis på" (Lauersen 2012:110). Specialet bruger således ikke den dialogiske aktionsforskning i samme poststrukturalistiske perspektiv, som det, der beskrives af Ravn Olesen (Ravn Olesen 2011), men lægger sig mere op af Husted & Toftengs mfl. definition (Husted & Tofteng 2012, Lauersen 2012, Frimann & Bager 2012). I denne forståelse af den dialogiske aktionsforskning arbejder man overordnet med en tilgang til det

dialogiske projekt ud fra devisen om, at det er muligt gennem dialogen at komme hinanden nærmere og finde løsninger, der så vidt muligt kan tilgodeses og imødekomme alle involverede parter (Husted & Tofteng 2012:69f, Laursen 2012:101). Inden for denne tradition er forskerens rolle endvidere, at "facilitere processen og give plads til de stemmer, der har vanskeligt ved at komme til orde i den dominerende diskurs" (Husted & Tofteng 2012:72).

Specialet benytter sig imidlertid kun delvist af den dialogiske aktionsforsknings epistemologiske udgangspunkt. I afsnit 4 beskrives min indledende undersøgelse af det felt, jeg ønskede at engagere mig i, og man kan her stille spørgsmål til, hvorvidt dialogiske aktionsforskere på lignende vis "forbereder" sig på deres møde med praksis. Min indledende undersøgelse havde derfor en mere strategisk planlæggende karakter, som når en kommunikationskonsulent i praksis forbereder sig på sit møde med en ny virksomhed, han/hun skal lave en ny kommunikationsstrategi for. Derudover var min rolle som dialogisk aktionsforsker ikke bestilt af en virksomhed eller af en anden gruppe praktikere, hvilket normalt er kutymen inden for aktionsforskningslitteraturen (Husted & Tofteng 2012, Laursen 2012, Frimann & Bager 2012). Dem, jeg anså som deltagere, var ikke engang klar over, at jeg opfattede dem som sådan, og jeg var derfor alene om at formulere de problematikker, jeg sammen *med* praktikere, ønskede at finde en fælles løsning på. (Ravn Olesen & Hee Pedersen 2008). Man kan argumentere for, at specialet således kun delvis har karakter af et aktionsforskningsprojekt. Jeg lægger mig imidlertid op ad de danske aktionsforskere Birgitte Ravn Olesen og Christina Hee Pedersen i deres forståelse af, at det oftest er forskeren, der initierer aktionsforskningens epistemologiske udgangspunkt og således ikke praktikerne, der henvender sig med et ønske om hjælp til en sådan proces (Ravn Olesen & Hee Pedersen 2008:9).

Poststrukturalisme

Som nævnt tidligere, var jeg i min indledende undersøgelse og indkredsning af problemfeltet præget af et poststrukturalistisk, kritisk blik på debattens diskurser og kommunikationsstil. Min kandidatuddannelse fra Roskilde Universitet havde (bl.a.) givet mig blik for Foucaults diskurs- og magtbegreb, hvilket i høj grad prægede min indgang til feltet. I forlængelse heraf lægger jeg mig her op af Phillips og Jørgensens definition på diskurs som; "en bestemt måde at tale om og forstå verden (eller et udsnit) af verden på", samt at denne måde at tale på ikke "afspejler vores omverden, vores identiteter og sociale relationer neutralt, men spiller en aktiv rolle i at skabe og forandre dem" (Phillips & Jørgensen 1999:9). Dette blik bruges i afsnit 4 til at definere og forstå, hvilke positioner onlinedebatten om feminisme er præget af anno 2013, samt i specialets afsluttende kapitler, hvor en Baktinsk dialogforståelse danner udgangspunkt for et nyt blik på specialets empiri.

Hermeneutisk fænomenologi

Med afsæt i Martin Bubers dialogbegreb placerer specialet sig endvidere inden for en hermeneutisk fænomenologisk tradition, der if. Craig hviler på den konstituerende model i forståelsen af kommunikation (Craig 1999). At møde feminismedebattens aktører på deres præmisser, at komme nærmere en forståelse af, hvordan deres verden er, sådan "som den melder sig i bevidsthedens umiddelbare erfaring" (Rendtorff 2004:280), samt at komme nærmere en forståelse af vores fælles rolle i meningsdannelsesprocessen (Buber 1988:64f, 74), hvilket er en klassisk fænomenologisk tilgang. I mødet med den anden findes muligheden for horisontsammensmeltning, dvs. et møde mellem to eller flere forforståelser (eller forståelseshorisonter), hvor "man kan få provokeret sin egen forståelse af verden og derigennem få udvidet sin horisont og revurderet sine fordomme" (Højberg 2004:324). Den hermeneutiske fænomenologi var en stor inspiration i mit arbejde i praksis, hvor jeg med CMM-teorien fik redskaber til at operationalisere Bubers dialogbegreb i mit arbejde som dialogisk aktionsforsker.

Lån og inspiration fra disse tre domæner har i specialeprocessen fordret en række spændinger, hvilket vil blive taget op til kritisk refleksion og diskussion i afsnit 8.

Afsnit 3. Dialogisk kommunikationsteori

Deskriptive og præskriptive tilgange til dialog

Ordet dialog stammer fra det græske *dialogos*, præfixet dia kan oversættes med *igennem* eller *på tværs af*, hvor *logos* oversættes med *mening* eller *betydning* (Broome 2009:301). Denne lille etymologiske rejse bidrager, ifølge den amerikanske dialogforsker Benjamin J. Broome, med selve det fundament, som dialogiske tilgange til kommunikation hviler på. Nemlig det, at mening eller betydning ikke anses som før-sprogligt eksisterende, men som noget, der opstår gennem eller på tværs af sproglig interaktion (Broome 2009:301). Denne kommunikationsforståelse lægger sig godt op af Craigs forståelse af kommunikation som betydningsdannelse (den konstituerende model) frem for transmission eller diffusion af information fra afsender til modtager.

Ifølge Broome kan man i den dialogiske kommunikationsforskning endvidere tale om en præskriptiv og en deskriptiv tilgang til det at forstå og forske i dialog (Broome 2009:205). Deskriptive tilgange bygger især på den russiske litteraturkritiker og filosof Mikhail Bakhtins teorier, hvor dialog forstås som indlejret i sproget, og den er derfor snarere grundlæggende for al kommunikation end et særegent element, som i en Bubersk optik (Phillips 2011a:172). Både præskriptive og deskriptive tilgange til dialog kan placeres inden for den konstituerende model. Min ageren i praksis var imidlertid

præget af ønsket om Bubersk inspirerede, dialogiske møder mellem mennesker i praksis, og den deskriptive tilgang til dialog var således ikke - i begyndelsen af specialeprocessen - en forståelsesramme jeg benyttede mig af eller arbejdede med.

Martin Buber

Præskriptive tilgange til dialog er stærkt inspireret af den østrigske filosof Martin Buber, der opfatter "the concept of dialogue" som værende centralt for den autentiske, menneskelige eksistens (Broome 2009:302). Centralt for Bubers dialogbegreb er en forståelse af mødet mellem mennesker som enten en "subjekt-subjekt-relation" (Jeg-Du) eller en "subjekt-objekt-relation" (Jeg-Det) (Broome 2009:302). Førstnævnte er karakteriseret ved begge parter søgen efter at forstå den anden ud fra den andens perspektiv og levede virkelighed (Phillips 2011a:165). At anlægge dette perspektiv på mødet med den anden er "at opnå en dyb erkendelse af den anden som en ligeværdig partner i kommunikationen, og hermed også meningsdannelsen" (ibid.). Et møde baseret på en subjekt-subjekt-relation er det, Buber identificerer som "et dialogisk moment" (ibid.) (eller "genuine dialogue" (Buber 1988:75)), hvilket kræver, at begge parter vender sig mod hinanden som subjekter, er ærlige overfor hinanden og bringer en del af sig selv med ind i relationen (ibid.). I modsætning til en Bubersk "Jeg-Du-relation" vil deltagerne i en "Jeg-Det-relation" søge at påtvinge den anden sit eget perspektiv og manipulere sig til definitionsmagten, hvilket ifølge Buber grænser mere op til propaganda end til dialog (Buber 1988:72).

I min indledende undersøgelse (se afsnit 4) arbejdede jeg, som nævnt, med at undersøge begrænsninger i online-feminismedebattens nuværende kommunikationsstil for, at dialogiske momenter kunne opstå. Bubers dialogbegreb fungerede som en indledende (kritisk) inspirationskilde, men også som motivation til at engagere mig i feminismedebatten med det formål at skabe et dialogfremmende alternativ i kommunikationen. For at engagere mig som blogger i feminismedebatten havde jeg imidlertid brug for et mere praksisorienteret teoriapparat, hvilket teorien om Coordinated Management of Meaning bidrog med. Et teoriapparat, der vil blive udfoldet i afsnit 5 og 7.

Coordinated Management of Meaning

Den amerikanske professor i kommunikation, Barnett W. Pearce samt hans kone Kimberly A. Pearce har siden 80'erne udviklet teorien om Coordinated Management of Meaning (CMM)⁵, der har vundet indpas inden for bl.a. dialogisk organisationskommunikation og ledelseskommunikation (Pearce

---

⁵ Barnett W. Pearce har været en af hovedkræfterne bag teorien, mens Kimberly A. Pearce har suppleret med enkelte artikler og undersøgelser. Jeg trækker i dette afsnit på både deres fælles arbejde og på Barnett W. Pearce's individuelle arbejde.

2013:118). CMM er funderet i en dialogisk praksistradition (Pearce & Pearce 2001:106) og går i korte træk ud på, at forskere sammen med praktikere arbejder med at udvikle tilgange til at "kunne anvende sproget på en måde, så man kan skabe de relationer og episoder, man ønsker" (Holmgren, Allan i Pearce 2013:10). På denne måde kan CMM karakteriseres som en form for (dialogisk) strategisk kommunikation, hvilket var den forståelse, jeg benyttede mig af i mit arbejde med bloggen.

"At anlægge kommunikationsperspektivet"

For Pearce & Pearce, som så mange andre kommunikationsteoretikere, handler kommunikation om meningsdannelse. Ikke forstået som individers passive modtagelse af mening, men snarere som aktiv deltagelse i den fælles produktion og reproduktion af mening. At forstå kommunikation på denne måde, kaldes inden for en CMM-terminologi for "at anlægge kommunikationsperspektivet" (Pearce 2013). At anlægge kommunikationsperspektivet betyder, at der er tre centrale områder, man som dialogisk kommunikator overordnet må arbejde ud fra, nemlig kohærens, koordinationen og mysteriet (Pearce & Pearce 2004:47ff). Disse tre begreber dækker over følgende:

1. **Kohærens:** At forstå menneskers ytringer som en del af en meningsdannelsesproces, der sker i og igennem kommunikation som "Meaning making together" (Pearce & Pearce 2004:47). Ord og ytringer står ikke alene men får deres betydning på baggrund af den kohærens eller sammenhæng, der etableres i en given kommunikationssituation. På et mere konkret plan handler det om at rette blikket mod narrativer og deres centrale betydning for menneskelig meningsdannelse. Det betyder, at man må forstå sin samtalepartners ytring som en åben anekdote og ikke som en hel og afsluttet fortælling for derigennem at kunne invitere til, at flere nuancer i denne fortælling kommer ind i samtalen (Pearce & Pearce 2004:47).
2. **Koordination:** Med koordinationsbegrebet stiller man spørgsmål til kommunikationsmønstrene i en given interaktion, man søger svar i "selve handlingernes strøm" og ikke i sammenhængen mellem en persons mentale tilstande og de konkrete handlinger (Pearce 2013:88). På et mere konkret plan handler det om parternes evne til sammen at koordinere deres individuelle forestillinger om, hvad samtalen løbende drejer sig om. Formålet med koordinationsbegrebet er altså "to direct attention to our efforts to align our actions with those of others" (Pearce & Pearce 2004:51). I stedet for at spørge *hvad er*, bør man hellere spørge:
  - a. "Hvad er det, vi gør sammen?"
  - b. Hvordan gør vi det?

- c. Hvordan bliver vi, når vi gør det?
- d. Hvordan kan vi skabe bedre sociale verdener?" (Pearce 2013:60)

Vi har konstant en palet af meninger til rådighed i given situation, og de sociale verdener ændrer form alt efter hvilket perspektiv, vi kigger på dem med. Muligheden for at kunne handle anderledes ligger altså if. Pearce i, at man ved at spørge til koordinationen af meningen kan blive bevidst om egne perspektiver, skærpe sin opmærksomhed i forhold til hvilke andre perspektiver, man har til rådighed, samt være indforstået med, at man "undertiden må reagere anderledes end forventet, og ikke blot reproducere de gamle [interaktions]mønstre" (Pearce 2013:31).

3. **Mysteriet:** Samtidig er sproget en gåde, vi som mennesker kun kan stræbe efter at forstå, men som vi aldrig opnå en fuld forståelse af. Når Pearce & Pearce taler om Mysteriet, tager de fat i det, der ikke umiddelbart kan begribes eller identificeres i en kommunikationssituation:

The key insight from mystery is that the world, is far richer and subtler, than any story we have of it, and that it changes because we perceive it, tell stories about it, and act into it. The good news is that the world contains Others who are not only us, but not like us, and that our relationships with them and even our own selves are transformed if we engage with them dialogically (Pearce & Pearce 2004:55).

Teorien har ikke til hensigt at opfordre til manipulation eller "mestring af mening" for egen vindings skyld. Dels ville det ikke kunne lade sig gøre, da vi som sprogbrugere ikke kan gøre krav på sproget og meningsdannelsen alene. Dels indeholder teorien et etisk element, da vi som medskabere af den sociale virkelighed if. Pearce har et ansvar for at tage den kommunikation og de mønstre, vi skaber med den, alvorligt (Pearce 2013:21ff, 41ff). Når man tager dette ansvar alvorligt skifter man, som praktisk teoretiker, fra det, Buber identificerer som en *Jeg-Det* til en *Jeg-Du-relation* (Pearce & Pearce 2001:107). Den praksisorienterede CMM-teoretiker sidder ikke med nøglen til den "sande og rigtige" viden men skal snarere se sig selv i rollen som kurator eller dirigent af samtaler (Pearce & Pearce 2001:107). Det handler om at anlægge et form for metaperspektiv på sin egen og andres rolle i kommunikationen (Pearce 2013:18), hvilket kan sammenlignes med den dialogiske aktionsforskernes rolle som beskrevet hos Husted og Tofteng (Husted & Tofteng 2012:71f).

Med CMM-teorien fik jeg således redskaber til at forstå kommunikation som talehandlinger, hvor skrevne såvel som talte ytringer er det, der *gør*, dvs. konstituerer og forandrer, den sociale praksis. Jeg

var nysgerrig efter at finde ud af, hvorvidt jeg kunne arbejde med nogle af CMM-teoriens begreber inden for feminismedebatten og således sætte rammerne for, at feminismedebattens aktører kunne *gøre* en anden og mere dialogisk praksis i mit arbejde som dialogisk aktionsforskning.

Afsnit 4. Feminisme online

Barrierer for dialog i den politiske kommunikationssituation

Som nævnt, inspirerede Bubers dialogbegreb mig til at kigge på feminismedebatten med dialogiske briller. Som så mange andre politiske debatter, var den domineret af den politiske kommunikation, hvor det handlede om at overbevise og argumentere for sin egen position gennem en monologisk kommunikationsstil (Kock & Femø Nielsen 2009:366). Den amerikanske professor Deborah Tannen har siden 90'erne forsket i den måde, hvorpå offentlig debatkultur er domineret af "the assumption that opposition is the best way to get anything done" (Tannen 1999:5). Ifølge Tannen handler kritik af andres synspunkter i det offentlige rum mere om at kritisere sine modstandere end om at argumentere kritisk; "Instead, you use every tactic you can think of – including distorting what your opponent just said – in order to win the argument" (Tannen 1999:10). Dette er if. Tannen yderst problematisk for den offentlige meningsdannelse, da mange mennesker bruger disse debatter som deres primære eller centrale informationskilde (Tannen 1999:12).

Man kan diskutere, om den politiske kommunikation (og retorikken, som denne i høj grad hviler på) sådan uden videre kan kategoriseres som monologisk. Den politiske kommunikator er bevidst om, hvordan hun ved at mestre sproget får mulighed for at overbevise sine tilhørere og dermed "gøre noget" med sproget, der får betydning for den sociale virkelighed. Modtageren har en central rolle i kommunikationssituationen, men det er op til afsenders retoriske evner at styre og kontrollere at situationen i retning af den intenderede slutning (Køhlert 2001:22ff). På denne måde er kommunikation et værktøj til at håndtere det, der eksisterer i afsender og modtagers individuelle bevidstheder og ikke "noget", der eksisterer i - og i kraft af samspillet afsender og modtager imellem, sådan som det teoretiseres i den konstituerende model, og politisk kommunikation lægger sig derfor i sin tilgang til kommunikation mere op ad transmissionsmodellen. Jeg vil ikke gå videre ind i diskussionen om, hvorvidt politisk kommunikation er eller kan være dialogisk eller ej. I forlængelse af Buber skal det imidlertid nævnes, at dialog ikke skal forstås som en speciel form for kommunikation, men en sjælden kvalitet ved kommunikationen mellem mennesker (Phillips 2011b:51): "It is, then possible to identify dialogic moments in otherwise non-dialogic talk" (Phillips 2011b:52). Jeg vil derfor argumentere for, at denne sjældne kvalitet ved kommunikationen har sværere vilkår i den politiske kommunikationssituation. At den offentlige debat de sidste 10 år er rykket online har endvidere

yderligere begrænset mulighederne for, at dialogiske momenter kan opstå. Dette uddybes i det følgende.

Feminismedebatten online

Web.2.0. (O'Reilly 2005), sociale medier, nye medier; buzzord som disse er efterhånden blevet en del af hverdagen - ikke kun blandt mediefolk, men også for mange danskere. Ordene har at gøre med udviklingen inden for massekommunikation og massemedier efter årtusindskiftet, og kan i fagsprog forkortes med netværkskommunikation, eller "The Network Society" (Castells 1996). For professionelle mediefolk og andre, der ønsker at etablere sig og sprede deres budskab, gælder det om at: "... i stedet for at tænke sin kommunikation lineært [bør man nu tænke] den i netværk og relationer" (Ebbesen & Haug 2009:12). De mere traditionelle medier som tv, radio og dagblade har måttet tilpasse sig denne udvikling. De har etableret sig online og gennem 00'erne taget kravet om og behovet for netværkskommunikation og øget brugeraktivitet/-involvering til sig. Den danske nationale presse har i mange år været den offentlige kanal, hvorigennem feminismedebatten er nået ud til flest mulige læsere, tilhørere og borgere, og digitaliseringen har således sat sit præg på debatten om feminisme (og andre politiske debattemner). Udover blot at være læser eller debattør (i form af indsendte kronikker/debatindlæg) kan man i dag oprette en profil både som abonnent og som aktiv bruger af webavisen. Med denne profil kan man kommentere på debat- og blogindlæg, kronikker mv., skrive om sig selv, købe varer via avisens webshop eller linke videre til andre medier (som fx ens private blog eller Facebook-profil). Derudover har flere dagblade oprettet Facebook-pages, hvor brugerne kan kommentere på artikler med deres private profiler. Brugerinvolvering er altså i højsædet, og sammenløbet eller "the convergence"(Jenkins 2006) mellem forskellige medier og fora på kryds og på tværs er central.

De sociale medier og blogsfæren

Den danske feminismedebat har med denne udvikling bevæget sig uden for rammerne af den etablerede presse online. Græsrodsorganisationer af forskellig art har med de sociale medier fået en ny og brugbar kanal til at øge synligheden omkring deres eksistens og mærkesager, samt møde potentielle nye tilhængere (og modstandere). Disse nye kanaler giver mulighed for at bringe emner på dagsordenen, der ellers tidligere kun blev diskuteret på lokale møder og forsamlinger, eller af og til i aviserne, hvis en journalist eller en kronikredaktør tog emnet op. Jeg kiggede bl.a. på to af de store (sociale) aktører, nemlig bloggeren Mandfjols' blog og Facebookside samt på Dansk Kvindesamfunds Facebookside, der begge generer en del trafik og løbende debat.

Der er endvidere gang i debatten på en lang række private hjemmesider og blogs. Bloggen som genre kan minde om dagbogsnotater, den journalistiske klumme eller debatindlæg. En blog kan indeholde alt lige fra hverdagsbetragtninger, den nyeste mode til politiske emner, men fælles for genren er, at den tager udgangspunkt i skribentens, subjektive synspunkt (Have 2009, Ebbesen & Haug 2009). En blog minder på mange områder om sociale medier som fx Facebook eller Twitter, men med en blog har du mulighed for at præsentere dig selv og det, du har på hjerte, med en større mængde tekst. Selvom bloggen er bloggerens egen, er indholdet - som det er tilfældet overalt på Internettet - dedikeret brugerne. På de fleste weblogs kan man efterhånden kommentere på bloggerens indlæg, sende indlæg videre til andre via de sociale medier, anbefale indlæg på Google, få opdateringer via RSS, skrive direkte til bloggeren osv. Bloggen som medie har altså et stort socialt potentiale, som flere politikere, journalister og andre meningsdannere efterhånden benytter sig af (Ebbesen & Haug 2009:70f). De fleste blogindlæg kan umiddelbart karakteriseres som monologer, da det er bloggerens egne tanker og argumenter, der fremstilles. Derudover er de fleste blogindlæg ikke initieret som direkte svar på en specifik henvendelse. Alligevel kan man argumentere for, at dynamikken mellem forskellige blogindlæg (i blogosfæren) kan minde om en form for samtale, der blot er spredt over tid og rum. Blogindlæg bliver ofte produceret som kommentarer til andre blogges indlæg eller som kommentarer til artikler og debatindlæg på netaviser vedrørende et givent emne.

Inden for feminismedebatten udgøres blogosfæren bl.a. af bloggere som Jette Hansen, Mandfjols, Dansk Kvindesamfunds "F-Frekvensen"⁶, Bitterfissen Bethany, samt hjemmesiderne MANFO.dk og Damefrokosten.com⁷. Den traditionelle etablerede presse spiller stadig en stor rolle, når det gælder debatindlæg, kronikker og artikler, der med jævne mellemrum sætter gang i debatten, som derefter hurtigt breder sig til de sociale medier og ud i blogosfæren. Men ikke så sjældent bliver et givent emne initieret på de sociale medier/ blogosfæren, hvorefter en journalist tager det videre til den etablerede presse.

Et eksempel fra 2013 på denne "convergence" (Jenkins 2006) i den danske feminismedebat er bl.a. reaktionerne på Thomas Blachmans nye DR2 program "Blachman", der spredte sig på diverse blogs og andre fora på Facebook allerede inden programmet blev sendt (Lindberg 2013). Eller historien om kvinden, der ikke måtte amme på en café i Illum, der hurtigt spredte sig og blev et varmt emne på både de sociale medier, diverse blogs og i dagspressen, og som endda førte demonstrationer og underskriftindsamlings med sig (Velling 2013).

---

⁶ Dansk Kvindesamfunds blogger-univers med flere forskellige bloggere: f-frekvensen.dk.

⁷ Har i september 2013 skiftet navn til voxliberalis.dk, men vil i resten af speciale blive refereret til som Damefrokosten.com.

Debatkultur 2.0.

Denne udvikling har ændret rammerne for den offentlige debatkultur. Det er blevet lettere for "amatører" at etablere sig som meningsdannere i form af egen blog, hjemmeside eller som hyppig og aktiv deltager i diverse onlinedebatter. Selvom man ikke har stor intention om at etablere sig som meningsdanner, er man stadig – ved sin blotte tilstedeværelse (og aktivitet) på nettet - med til at påvirke den digitale videndeling og meningsdannelse. Når den enkelte bruger hjemme i sofaen surfer rundt på diverse hjemmesider er vedkommende med sin rene tilstedeværelse med til at påvirke (top-ti listen over) søgeresultater i Google (Ebbesen & Haug 2009:11ff). Poster du et link på din Twitter-profil, anbefaler en artikel på Information.dk, eller liker en statusopdatering på Facebook er du godt i gang med at involvere dit netværk (og dit netværks netværk) i din specifikke webaktivitet her og nu. Internettet har ligeledes givet adgang til et større publikum på tværs af tid og rum:

Det faktum, at vi hver især med vores kommunikationshandlinger kan nå bredt ud i vores påvirkning af verden, betyder, at det enkelte menneske er blevet en ny magtfaktor. Den traditionelle magtbalance mellem medier og borgere er i forandring [...] i princippet kan den enkelte bruger påvirke nettet lige så meget som en stor virksomhed eller organisation (Ebbesen & Haug 2009:10,17).

Selvom internettets nye medier på mange måder har ændret rammerne for feminismedebatten og medført flere positive muligheder for dets aktører, har det på slagsiden medført en utryghed hos flere (især kvindelige) debattører, pga. af fx sexistiske trusler og diskriminerende sprogbrug (Toft 2013, Sæhl 2013). Netop anonymiteten i onlinedebatter er af mange blevet tolket som en af årsagerne til den ubehagelige og truende sprogbrug, hvilket på mange måder anses for ekskluderende og uhensigtsmæssigt for demokratiet og den offentlige debat (Kappel & Schmidt 2013). Der er generelt ikke enighed om, hvorvidt eller hvordan blogs (og andre sociale medier) har indflydelse på den offentlige meningsdannelse og politiske dagsorden. Den amerikanske medieforsker Henry Jenkins kalder politisk motiverede blogs for en ny form for "personal and subcultural grassroots expression involving summarizing and linking to other sites" (Jenkins 2006:226). Mediet giver bloggeren mulighed for at poste ny information uden redaktionel indgriben og behøver ikke tænke over validiteten af sine kilder og personlige (og kritiske) holdninger i forhold til et emnet. Dette får selvfølgelig betydning for legitimiteten af den viden, der florerer i blogosfæren og på de sociale medier, men som en amerikansk blogger udtrykker det; "Our approach is": we post, you decide" (Jenkins 2006:227).

Ikke desto mindre var det tydeligt for mig, at denne udvikling inden for online-kommunikation og offentlig meningsdannelse havde sat sit negative præg på feminismemedebatten. Mulighederne for, at dialogiske momenter kunne opstå i kommunikationen syntes begrænsede, hvilket min indledende undersøgelse bekræftede mig i.

Indledende undersøgelse

Paradigmatisk erkendelse

Efter at have afgrænset mit problemfelt til feminisme og kønsrelaterede debatter på sociale- og andre online medier, begyndte jeg at sætte mig ind i, hvilke aktører, der udtalte sig om disse emner inden for en dansk kontekst. Formålet med denne indledende undersøgelse var at lære det kommunikationsmiljø at kende, som jeg havde til hensigt at engagere mig i. Jeg arbejdede ikke metodisk eller systematisk men gik eksplorativt (Kvale & Brinkmann 2009:86ff) til problemfeltet for på bedst mulig måde at danne mig et overblik over debatten. Dette indledende undersøgelsesarbejde kan karakteriseres som det, Jerome Bruner og Donald E. Polkinghorne beskriver som "den paradigmatisk erkendelse", der har til formål at bringe orden i en ellers kaotisk mængde data (Søndergaard, 2006:53). Trods mit indledende poststrukturalistiske blik lavede jeg ikke en decideret diskursanalyse i min indledende undersøgelse men gik snarere til feltet med det formål at forberede mig på min kommende ageren i praksis. Den indledende undersøgelse kan derfor sammenlignes med kommunikationskonsulentens forarbejde før mødet med en virksomhed, der har bestilt en ny kommunikationsstrategi. Er forarbejde, jeg gjorde brug af i arbejdet med bloggen, hvilket vil blive eksemplificeret i afsnit 5.

Jeg valgte at arbejde med debatten fra 1998 og frem til i dag, da slut 90'erne af flere er blevet karakteriseret som begyndelsen på den ny-feminisme (Sværke 2005, Fiig 2006), som endnu ikke, inden for en dansk debatkontekst er blevet "afløst" af andre markante strømninger eller tendenser⁸. Den valgte periode er interessant, fordi den rummer en del kontroverser både internt i kvindebevægelsen samt i forhold til det resterende samfund, hvilket min indledende søgning på Infomedia netop viste (Bilag 1). Jeg kiggede især på, hvilke medier/kanaler (online avisartikler, diverse private hjemmesider, sociale medier) aktørerne oftest kommunikerede igennem, samt hvilke institutioner, foreninger mv. de repræsenterede. Derudover fokuserede jeg på at definere, hvorledes aktørerne selv definerede deres mærkesager (jeg søgte på ord, der gik igen i debatten (se fx Bilag 1)),

---

⁸ Det er ikke i min litteratursøgning lykkedes mig at finde eksempler på analyser, der betegner feminismens nuværende periode i Danmark som andet end ny-feminisme.

samt hvordan de blev opfattet af andre, samt hvad de blev associeret med. Overordnet kom der nedenstående oversigt ud af min indledende undersøgelse⁹.

Figur 2. Oversigt over aktører i feminismedebatten.

Kategorisering/ position/ stereotyp ¹⁰	Af deres kritikere associeres de med... (ord, der går igen i debatten og på min søgning på Infomedia)	Repræsenteres af personer/organisationer ¹¹ Benytter sig af følgende medier/kanaler	Mærkesager (som formuleret af dem selv)
Rød feminist	Typisk kvinder, men også enkelte mænd. Rødstrømperne, kvindekamp, kvindebevægelse, vrede, lesbisk, mandehad, klynkende, skingre, hønsegård, lilla bh-er, konspirationsteorier, elitære akademikere i storbyen middelklassekvinderne og elitefeministerne kender ikke arbejdskvindernes behov, navlepilleri, de radikale af slagsen vil ødelægge forskellen mellem kønnene, favorisme, diskrimination af manden, socialister, marxister, hadefulde og besynderlige argumenter, konservative	KVINFO, Elisabeth Møller Jensen, Dansk Kvindesamfund, Jette Hansen, kønsforskere på danske universiteter; bl.a. Bodil Pedersen, Jo Krøyer, Jytte Larsen, journalist Ditte Giese, Bente Dalsbæk, Sanne Søndergaard, Bom og Bjerke, Hanne Vibeke Holst, Mette Frederiksen, Enhedslistens og SFs ligestillingsordførere, Anne-Grete Bjarup Riis, Karen M. Larsen, Vibeke Manniche, Henrik Marstal, Mandfjols Nikolaj Munk, Johanne Mygind, (Selskab for ligestilling) Politiken, Information, hjemmesider, Facebook, Twitter, blogs og debatbøger.	<ul style="list-style-type: none"> • Mod prostitution (køb af sexydelse skal forbydes i DK) • For kvoter med Norge som forbillede • For øremærket barsel • Kvinden er stadig ikke ligestillet med manden på en lange række områder som fx ligeløn, topposter, barselsregler, seksualisering af kvindekroppen, mediernes omtale af kvinder kan stadig være sexistisk og diskriminerende • Kvinders anstrengte forhold til egen krop og seksualitet er et stort socialt problem • Kønsforskning er et vigtigt bidrag til samfundet
Blå feminist	Lever i en illusion, når de påstår, at ligestilling = lige for loven, hønsegård, skinger, overflade, elitært, akademisk, storby, Østerbro, professionelle kvindenetværk, karriereorienterede, men vil også have børn (og have lov at gå hjemme, hvis det er det, de ønsker), kapitalister, egocentrerede, fordummede (ved ikke, at de selv er undertrykt), kvinder der har vendt sig mod feminismen	Anna Sophia Hermansen, Berlingske.dk, Damefrokosten.com, Camilla-Dorthea Bundgaard, Lea Stentoft, Mie Haarder, Camilla Paaske Hjort, Leny Malacinsky, Katrine Winkel Holm, (Angela Brink), Leny Malacinski Berlingske, Jyllandsposten, hjemmesider, Facebook, blogs og debatbøger.	<ul style="list-style-type: none"> • Imod kvoter og øremærket barsel • Imod offentlig og statsreguleret tvang; Kvinden skal selv tage sine valg (undertrykkelse er et individuelt ansvar) • For flere kvinder i toppen af samfundet (hvis de vælger det), kvoter er et overgreb på den personlige frihed • Imod diskrimination af kvinder (fx ikke-etnisk danske eller kvinder i ulandene)
Speltkussen/den hjemmegående husmor/Kvindekvinden	De tror på en særlig feminin energi, vælger karrieren fra, bager brød med spelt og serverer økologisk mad til familien => presser andre til at være kvinde på den "rigtige måde",	Kernesund Familie, (Ninka Mauritzon), Sørine Gotfredsen, Katrine Winkel Holm, Julia Lahme Politiken, Information, Berlingske, Jyllandsposten,	<ul style="list-style-type: none"> • Hylder kvindeligheden, det feminine • Det vigtigste er, at vi har det godt med os selv (fokus på selvværd og udvikling som kvinde) • Arbejder for viden om

⁹ En oversigt, jeg trækker på i både afsnit 4 og 5. Kilder er således angivet, når viden fra oversigten bruges i teksten.

¹⁰ Disse er fortrinsvis selvopfundne kategorier, men en lignende opdeling af aktører på den kønspolitiske scene, ses blandt andet også ses hos Giese et. al. 2009, Giese 2013, Møller 2011.

¹¹ Navne i parentes, som fx (selskab for ligestilling) er svære at placere og derfor placeret i flere kategorier.

	egocentrerede og bidrager ikke til fællesskabet, er med til at undergrave feminismen	Femina, Hjemmesider, personlige blogs og debatbøger.	sundhed, om kvindekroppen, viden om børn og familie <ul style="list-style-type: none"> De traditionelle kønsroller er i høj grad socialt konstruerede, men biologien spiller også en rolle, vi ikke kan komme udenom.
Mandlige "blå" stemmer	Ultra-liberalister, mange af de samme holdninger som den blå feminist, men mere ekstreme, tabermænd, anti-feminsme, traditionelle kønsroller, maskuliniteten i krise, mænd der er bange og klynker, mænd der tar' deres kvinder, chauvinister, kvindehadere,	MANFO, Lennart Kiil, 180grader, Karl-Mar Møller, Søren Fauli, Jonatan Spang Dennis Nørmark, Blachmann, Hans Bonde, Henrik Dahl Politiken, Information, Berlingske, Jyllandsposten, hjemmesider, Facebook, blogs og debatbøger.	<ul style="list-style-type: none"> Imod for meget statslig indblanding i sager som prostitution, kvindekvoter og øremærket barsel til mænd Feministerne har taget overhånd og deres fortsatte kamp er en trussel mod manden og mod samfundet Nyfeminisme er usympatisk favorisme, der diskriminerer mændene og placerer kvinden i en offerrolle, hvor hun er handlingslammet Danske kvinder bør ikke længere trække kvinde/kønskortet
Queer	For ekstreme i deres holdninger til køn og seksualitet, ultra socialkonstruktivister, Hyber-seksuelle (pådutter andre deres seksualitet ved fx CPH Pride), vil ødelægge forskellen mellem kønnene, en forsamling homoer og freaks, akademikere, der er kørt af sporet,	Svenske feminister, LGBT og homo-bevægelsen (mest CPH Pride), Queer-Jihad (selvom de er mere på aktivistisk plan), almindelig.com, Michael Nebeling, Tobias Raun (Rikke Andreassen, Maja Bissenbakker Frederiksen ¹² , Selskab for ligestilling) Politiken, Information, Hjemmesider, Facebook, Twitter, blogs, akademiske tidsskrifter, forskere som eksperter i artikler,	<ul style="list-style-type: none"> At stille spørgsmålstegn ved det normative (bl.a. kønnet, seksualiteten, monogamiet osv.) => at gøre oprør mod det heteronormative samfund Arbejder for at bekæmpe hate crimes og diskrimination af seksuelle minoriteter Kønsforskning er et vigtigt bidrag til samfundet
Pro-sexfeminisme, Gaga-feminisme, lipstick-feminisme	Forblændede af kapitalismen og forbrugersmisbrug og seksualisering af kvindekroppen. De kan ikke se, at de er undertrykte. Det er en illusion at tro på den lykkelige luder,	Blogger Nina Søndergaard, en række mindre kendte danske bloggere, svenske Joanna Rytel og Mia Engberg,	<ul style="list-style-type: none"> Kæmper for sexarbejdernes rettigheder Seksualiseringen af kvinden gør hende ikke til et offer, hendes seksualitet tilhører ikke patriarkatet Er trætte af den angstprægede og puritanske tilgang til sex i den offentlige debat Sex er grundlæggende livsbekræftende og godt, og det er op til den enkelte selv at bestemme over egen krop
Akademikerne, der er lidt sværere at placere	Der er ikke skrevet så meget kritik om netop denne gruppe...	Anders Haahr Rasmussen, (Maja Bissenbakker Frederiksen, Rikke Andreassen, Lene Myong, Michael Nebeling, Tobias Raun) Lillian Munk Røsing, (Selskab for ligestilling)	<ul style="list-style-type: none"> Akademiske og intellektuelle analyser, metablik på debatten, viden forankret i humanistisk forskning Vi har ikke ligestilling på alle områder i Danmark Kønsforskning er et vigtigt bidrag til samfundet

¹² Har i 2013 skiftet navn til Mons Bissenbakker Frederiksen.

		Melder sig af og til i den offentlige debat (i artikler eller radioprogrammer) med kommentarer eller som eksperter, men ellers er deres arbejde mest at spore i universitetsverdenen	<ul style="list-style-type: none"> • Moderne feminisme består af flere "feminismer"
Løsgængere	Folk der melder sig i debatten, for enten at sige, at de synes debatten er kørt af sporet, at den er ude af trit med virkeligheden, at tonen er for hård osv. At feminismedebatten er irrationel og ikke bidrager med noget til samfundet. ELLER at give feminismen, feministerne, kvinderne skylden for alle problemerne, kritiserer og råber op, men bidrager ikke til noget selv	<p>Lotte Garbers, Mette-Line Thorup, Tarek Omar, Karsten Lauritzen, Bitterfissen Bethany m.fl.</p> <p>Typisk et debatindlæg, blogindlæg eller en kronik i de landsdækkende aviser, eller debatindlæg om feminisme og debatten om denne på privat blog/hjemmeside</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kommentar til feminismedebatten - hvad handler den egentlig om? • Feminisme er ikke til at diskutere længere, det er for tabuiseret • Feministerne har svigtet, arbejderkvinderne, indvandrerkvinderne • Feministerne er irrationelle og ude af trit med virkeligheden (og fornuften) • Feminisme er et egocentreret projekt

Positioner i onlinedebatten

I mit arbejde med skemaet tegnede der sig efterhånden et billede af en række forskellige positioner, man kunne indtage i debatten. Med disse positioner fulgte en række regler for, hvordan man forholdt sig til en given sag. Dette kunne ses i de ord, man brugte i fx overskriften, i valget af medie til sit indlæg eller sin artikel, samt i måden, hvorpå man distancerede sig fra de holdninger, man ikke var enig i, eller ikke ville identificere sig med. Argumentationen var ofte bygget op omkring en kritik af det, "de andre" mener, gør eller ikke-gør i stedet for, at man fremførte egne synspunkter. Ironi og sarkasme var hyppigt forekommen, og metaforer og værdiladede ord blev brugt til mellem linjerne at vise, hvad man mente om sine moddebattører. Disse observationer bekræftede min oplevelse af, at positionerne ikke var i dialog med hinanden. På baggrund af skemaet og mine indledende undersøgelser kunne jeg opstille følgende fremtrædende karakteristika i debatten:

- 1. Debatten synes opdelt mellem såkaldte røde og blå feminister, antifeminister (også kaldet sorte feminister¹³), queer-feminister og løsgængere. Nedenstående citater illustrerer disse forskellige aktørers positioner, samt stilen i deres måde at debattere på, hvilket jeg i det følgende har understreget i citaterne:**

Blogger og debattør Anne Sophia Hermansen, blogindlæg på berlingske.dk:

¹³ Feministisk blogger Jette Hansens samlede betegnelse for bloggere på Damefrokosten.com, MANFO.dk, den liberale netavis 180° samt andre liberale meningsdannere (Hansen 2012a).

Engang handlede ligestillingskampen om ligeløn, barsel, seksuel frigørelse, jobmuligheder og retten til at blive betragtet som individ og ikke som gruppe. I dag diskuterer vi farven på legoklodser, kønsbehåring og kvindetagen på Bella Sky. Kære medsøstre, kan det ikke blive for småt? Jeg mærker i al fald ofte "de røde sko" trykke. Også lidt af pinagtighed over, at vi ikke tager fat på mere nuancerede ligestillings-emner eller formår at løfte blikket og se ud over Danmark grænser (Hermansen 2012).

Med en sarkastisk distance i brugen af "kære" får Hermansen her understreget, at hun engang har tilhørt det traditionelle, feministiske selskab. Et selskab, hun i dag synes er "for småt", og hun distancerer sig dermed i citatet fra dem, hun er uenig med, nemlig de røde feminister - som hun i øvrigt mener, går i alt for små og pinagtige, røde sko. Hun får mellem linjerne sagt, at farven på legoklodser mv. ikke er nuancerede ligestillingsemner, og at ligestilling for hende handler om retten til at blive betragtet som individ og ikke som gruppe, hvor man kæmper for at være lige for loven. En holdning, der placerer hende i gruppen af såkaldte blå feminister.

En anden type aktører i debatten er den såkaldte antifeminist, som bl.a. er repræsenteret af hjemmesiden MANFO.dk - et debatforum på nettet oprettet med det formål at udøve" [...] kritik af statsfeminismen" og være "et forsvar for familiers, virksomheders og individers ret til at bestemme selv."¹⁴.

Her er det et blogindlæg af Lennart Kiil (stifter af MANFO.dk):

Feminisme handler ikke om lige rettigheder og lige muligheder. Feminisme handler om at øge andelen af kvinder, der hvor der er prestige og penge og magt - og den handler om enshed, og den handler om had til sædvane og tradition (Kiil 2012).

Lennart skærer i citatet feminismen over én kam og pointerer med fast og nærmest triumferende vendinger, hvad feminisme ikke er og hvad feminisme er. Han får mellem linjerne og med sit valg af ord skabt en fortælling om feministens magt og pengegriskhed, og han får sagt, at feministen helst vil have, at vi alle ligner hinanden, og at feminisme som sådan er en bevægelse, der modsætter sig alle former for vane og tradition.

Queerfeministerne synes generelt, at alle andre er for unuancerede (stereotype) i deres forståelser og valg af debatform, men de kan heller ikke se sig bort fra at nedgøre andre i deres kamp for at få egne synspunkter frem. Som her, hvor Queer-feminist Lotte Knold udtaler sig i en artikel af Ditte Giese, Camilla Stockmann og Torben Benner på Politiken, 26. december 2009:

---

¹⁴ Set på <http://www.manfo.dk> d. 04.06.2013, kl. 20:28.

»I mainstreammedierne er det meget noget med, at Joan Ørting og Carl-Mar Møller fortæller, hvordan rigtige mænd og rigtige kvinder er. Men jeg tror helt klart, der kommer en reaktion nu på den der stereotype debat, der gør, at flere vil interessere sig for feminisme og queer«, siger queer-feminist Lotte Knold (Giese et. al. 2009).

Brugen af ”noget med” og ”den der” signalerer en vis arrogance og distancering fra den måde, debatten foregår på, når Joan Ørting mfl. udtaler sig. Personer som Ørting skaber stereotype fortællinger om ”rigtige” mænd og kvinder, som man if. queerfeministen ikke bør regne med, fordi alt er konstrueret.

Sidst men ikke mindst er der ind imellem en række løsgængere, som fx debatredaktør og journalist Tarek Omar, Politiken:

Noget tyder på, at feministerne – her taler jeg om både rød, blå og sort fløj – i deres iver efter flere bestyrelsesposter, lederstillinger, debatter om kønshår og for nogles vedkommende at hive tørklæderne af deres medsøstre, har svigtet denne gruppe underklassekvinder, senest med fratagelsen af støtten til Kvininfo's mentornetværk (Omar 2013).

Tareks citat er et godt eksempel på, hvordan løsgængere en gang i mellem melder sig i debatten og kritiserer det, de andre gør med en formaning om, at ”nu skal tingene altså ændre sig!” Men i denne kritik og formaning kommer løsgængerne ofte til at reproducere en række af de stereotype forståelser, der strukturerer debatten – altså forståelse af hvem, der er i mod hvem, en form for blame-game, hvor skylden over tingenes tilstand skal placeres hos *de andre*. De kommer endvidere til at skabe mere spild og mere vrede, hvilket også blev tilfældet i reaktionerne på Tareks ovenstående debatindlæg.

2. Feminisme og kønsrelaterede problematikker opfattes af mange aktører i og uden for debatten som elitær, snæversynet og ude af trit med den brede befolknings interesser og behov, hvilket illustreres i nedenstående citater:

Ligestillingsdebatten er blevet en personfikseret og elitær debat, som mest vedrører en lille gruppe af højtuddannede kvinder og mænd, der sviner hinanden til på blogs og i aviser med en vrede så vild og voldsom, at det skræmmer almindelige mennesker væk (Cramon 2013)

Udfra ovenstående pilotprojekt ser det altså ud til, at der fra de feministiske teorier, hvad enten de kommer i form af radikal feminisme, ny-feminisme eller tidligere tiders feministisk teori, er en kløft til almindelige kvinders opfattelse af deres hverdagsliv, som er værd at være opmærksom på (Sværke 2005:30).

Ingen vil støtte en bevægelse, der associeres med politiske tabersager. Min tese er, at vi feminister skal blande kortene på ny. Vi må tage en kritisk gennemgang af vores mærkesager – og dermed gøde jorden, så vi kan stable en ny og mere konstruktiv debat på benene (Dover 2013).

3. Feminisme og feminister er efterhånden blevet et skældsord. En stigmatiseret identitet og bevægelse, som få har lyst til at tilslutte sig, hvilket illustreres i citaterne her:

Den tidlige kvindekamp i Danmark betyder, at vi allerede er inde i en modtendens, som definerer feminisme som et utjekket og gammeldags historielevn. Der findes således en 'rigtig' og en 'forkert' måde at tale om køn og kønsforhold på, og følger man ikke denne konsensus, bliver man stigmatiseret som snerpet, frigid eller feminist. Det betyder, at italesættelse af kønsproblematikker bliver tabubelagt (Rekling 2010).

Rekling er blot én blandt mange af især debattens røde aktører, der udtaler sig om, hvor problematisk og frustrerende det er, at feminisme er så tabuiseret i Danmark:

Når man siger feminist i dag, tænker mange på hår under armene og fællessang. Der er ualmindeligt mange fordomme, men i virkeligheden drejer det sig om retfærdighed (Seneca 2002).

Vi drømmer ikke om mandemord [...] Takket være 1960'ernes og 70'ernes ultraradikale femisme må nutidens køns- og ligestillingsdebattører stadig affinde sig med at blive kaldt 'mandehadere' og 'betonfeminister'. Men det er på tide at komme videre, for kampen mellem mænd og kvinder er død og borte (Beck & Nørgaard 2010).

Positionerne er ikke i dialog

Når jeg overordnet konkluderede, at de identificerede positioner ikke var i dialog med hinanden, var det med Bubers dialogteori in mente. Jeg så, at onlinedebatten om feminisme sjældent handlede om at møde og prøve at forstå den andens perspektiv på det emne, der diskuteres. En ofte brugt metode hos de landsdækkende netaviser var fx at sætte to markante opponenter op imod hinanden i forhold til en given sag (Tannen 1999:6). I eksemplet her er det historiker og kønsforsker Hans Bonde og blogger, forfatter Jette Hansen, der i en artikel fra april 2013, udgivet i Politiken diskuterer Bondes argument om feminisme som favorisme i hans bog fra samme måned. Præmisserne for deres syn på verden er som ofte vidt forskellige, hvilket kommer til udtryk i deres argumentation:

Jette Hansen: "Bonde fører den samme slags reaktionære snak, som vi hører fra neoliberalisterne, hvor begrebet om 'frihed' i virkeligheden er baseret på, at man afholder sig fra at forholde sig til de dynamikker og årsagssammenhænge, som virker formende ind på menneskers liv – og dermed deres betingelser for at vælge, hvor de ender i samfundet" (Tholl 2013).

Fra samme artikel:

Hans Bonde: "Hvis Jette Hansen mener, at kvinder stilles dårligere på grund af familiestrukturen, må hun kæmpe på det familiepolitiske niveau i stedet for at begynde og diskriminere ved ansættelser, som vi eksempelvis ser det på universiteterne [...] Jette Hansen og andre favoritter mener, at kvinder lider af falsk bevidsthed, når mange af dem vægter familien højt. Det er bedrevidende. Både mænd og kvinder går ifølge opinionsundersøgelser imod favorisering og positiv særbehandling" (Tholl 2013).

Både Jette Hansen og Hans Bonde søger at definere, hvad *den anden* er, eller hvordan *den anden* "i virkeligheden" forstår situationen, og de giver udtryk for, at de mener, at *den anden* ikke forstår tingenes *rigtige* sammenhæng. Endvidere får de ikke ekspliciteret præmisserne for deres argumentation. Jette Hansen får ikke ekspliciteret præmisserne for sin forståelse af de dynamikker og årsagssammenhænge, som former menneskers liv. Bonde får ikke ekspliciteret på baggrund af hvilken opfattelse, han kan konkludere, at Jette Hansens argumenter er bedrevidende, og at opinionsundersøgelser, for ham, har større sandhedsværdi. En eksplicitering af præmisser, der har potentiale for, at parterne bedre, ville kunne forstå hinandens syn på det emne, der diskuteres (Pearce 2013).

Endvidere udviste de forskellige positioner ikke intentioner om at prøve at sætte sig ind i og forstå hinandens præmisser med det formål at finde et fælles udgangspunkt for samtalen, altså det man i en Bubersk forståelse ville karakterisere som en Jeg-Du-relation i stedet for en Jeg-Det-relation. I stedet var det ikke sjældent, at begge parter nærmest underkendte legitimiteten af den andens levede virkelighed. Mellem linjerne fik de nærmest sagt, at det er umuligt at opnå enighed og konsensus, fordi vedkommende jo ikke "forstår, hvad det er, man mener", som her i et modsvar skrevet af den svenske feminist Nina Björk til Dennis Nørmarks debatindlæg i Politiken, hvor Björk bruger direkte og ironisk henvender sig til Nørmark med en gennemgående påståelighed, som når en voksen irettesætter et barn¹⁵:

Jeg påberåber mig min ret til at kalde det for det første. Og ja, Nørmark, det skyldes delvis, at jeg som kvinde ser mig som et offer for den sexismen. Det gør jeg, fordi jer er det – at være et offer er nemlig ikke, som du tror, noget, den enkelte frit vælger at være eller ikke at være (Björk 2013).

De sociale medier - følelserne får frit spil

Manglen på dialogiske momenter blev endnu tydeligere, når debatten foregik på de sociale medier eller i blogsfæren. Med det personlige udgangspunkt og frihed til at udtrykke sig, som man nu ville,

---

¹⁵ (Nørmark 2013).

var mange indlæg om feminisme præget af følelseladte, ironiske eller sarkastiske elementer. Dette element i kommunikationen på sociale medier komplicerede yderligere forholdene for, at dialogiske momenter kunne opstå. I eksemplet her, er det stifteren af MANFO.dk, Lennart Kiil, der kommenterer journalist David Trads' anmeldelse af Hans Bondes bog. Trads' anmeldelse er udgivet på KVINFOs webmagasin¹⁶, mens nedenstående citat stammer fra MANFOs hjemmeside. Kiil er ikke bange for at benytte personkritiske ord og metaforer til at skabe en forestilling om den travle, men dumme vicedirektør, David Trads, der ikke benytter sig af fakta:

Er du virkelig så dum, David Trads? Eller spiller du blot skuespil? Mener du virkelig, at enhver afvigelse fra en 50-50 fordeling kan føres tilbage til en aktiv diskrimination og undertrykkelse af kvinder? [...] I øvrigt kom ligelønskommissionen frem til, at der ikke var væsentlige lønforskelle mellem mænd og kvinder, når arbejdet var det samme. Langt det meste af den lønforskel, der var, skyldtes forskelle i valg af profession og ikke den diskrimination og undertrykkelse af kvinder, David Trads lægger op til her. Men den slags fakta lader Trads sig ikke forstyrre af. Hvordan skulle en travl vicedirektør da også have tid til at sætte sig ind i sagerne (Kiil 2013).

I blogsfæren bruges der ofte mere plads i et blogindlæg på at kritisere ens modstandere i stedet for at debattere et givent emne. Nedenstående er fra bloggerne Rikki Tholstrup Jørgensen og Jette Hansens blogs, hvor de begge gør kraftigt brug af sarkasme og anvender metaforer, der mellem linjerne skal fortælle læseren, hvor lidt de synes om hinanden. Jette Hansen er ifølge Rikki T. en sur, asexuel, hormonal kvinde, der spreder sin galde ud over de stakkels mænd og nægter at lytte til nogen fra sin østrogen-ø. Man behøver dog som mand ikke være bange for hende, for hun er kun sur og har ikke noget fornuftigt at sige, og dertil er hun ikke seksuelt tiltrækkende, da hendes bryster hænger:

Kvinder som ultrafeministen Jette Hansen er ikke andet end sure løg, der på den ene eller anden måde formår at sprede deres bitre smag ud over alt og alle, der har mere end to centimeter dinglende mellem benene [...] På sin blog har Jette skabt sin egen lille ø, der i den grad kaster om sig med læs af østrogen, og man skal dællerdulme passe på ikke at blive ramt i fjæset af de hængende bryster, som svinger omkring derinde (Tholstrup 2013).

Rikki T. er for Jette Hansen symbolet på en "patteprins" (Hansen 2012c), dvs. en mand, der klynker over, at feministerne har kæmpet og stadig kæmper for at fravriste mændene deres monopol på magten. Jette Hansen giver i sit blogindlæg udtryk for, at hun er ligeglad med, om hun er seksuelt attraktiv i Rikki Tholstrups øjne, for Rikki er for hende heller ikke attraktiv, idet han ikke er intelligent, ikke har noget ordentligt at sige og i øvrigt ikke mestrer sproget ordentligt;

---

¹⁶ (Trads 2013).

[...] En mand læser noget, en kvinde har skrevet, som han er uenig i – og oplever det fuldkommen som at komme ind i et rum fuldt af svingende bryster. Klask, klask, klask. Til det er der (åbenbart) kun en ting at sige: De hææææænger!. Okay, okay, Rikki. Du hænger vel også en gang imellem, gør du ikke? Men har du noget at SIGE? Du ved: ord, syntaks, rationalitet, konsekvens. (Hansen 2012b)

Som Figur 2 også viser, tegnede der sig hurtigt et billede af, at Facebooksider og blogs var opdelt alt efter, hvilken position, man identificerede sig med. Hørte man til i den "røde feminist lejr" ville man læse med på fx Mandfjols' Facebookside, Dansk Kvindesamfund, Jette Hansen eller Ditte Giese osv. Sympatiserede man mest med den "blå" eller "antifeministiske" lejr gik man ind på Damefrokosten.dk, MANFO.dk, eller på Anna-Sophia Hermansens eller Tom Jensens blogs på Berlingske.dk. Besøgte man "de andres" fællesskaber var det snarere for at provokere end for at forstå. Dette var ikke et sjældent syn, og netop denne tilgang til dem, man var uenig med, var meget karakteristisk for, hvordan aktørerne forlod debatten og derved forblev i deres egen vished om, at de andre "jo ikke forstår noget som helst" eller "ikke er til at tale med". Dette bridrog ofte til, at de forskellige medvirkende ikke blev udfordret på deres syn på verden; de blev snarere bekræftet i, at det var de andre, "den var gal med" (Bilag 13).

Dialogens potentiale for feminismedebatten

Feminismedebatten var altså opdelt mellem en række aktører, der ofte brugte taletiden på at rakke *de andre* ned, skabe fortællinger om *de andre* og distancere sig fra *det* de ikke var, i stedet for at forholde sig til hinandens synspunkter som legitime bud på forståelser af verden. Feminismedebatten var elitær og snæversynet, og det var kun en lille gruppe i dagens Danmark, der beskæftigede sig med emnet. Feminisme var i det brede samfund tabuiseret. Det var ikke legitimt at være feminist, og var du feminist, så var du automatisk vred, gammeldags og irrationel, og derudover så hadede du mænd, og du kæmpede for at befri kvinden fra sin offerrolle. Jeg så en forbindelse mellem de tre, ovenfor nævnte, punkter, der alle var relateret til kommunikation. Som Tannen skriver: "This is how language works. It invisibly molds our way of thinking about people's actions, and the world around us" (Tannen 1999:17). De billeder vi skaber af os selv og hinanden har en effekt på vores opfattelse af os selv og hinanden, hvilket igen får en effekt på den måde, vi behandler hinanden på. Jeg var af den holdning, at køn - ligesom andre identitetsmarkører - *gør noget* i vores sociale verden, og at det derfor kunne være givtigt for alle mennesker at forholde sig reflekterende til dette. Men måden, hvorpå feminismedebatten i sin nuværende form og kommunikationsstil skabte en række fortællinger om feminismen samt om, hvad det vil sige at debattere feminisme, var problematisk. Tannen argumenterer for, at der i den offentlige debat gøres brug af tilsyneladende harmløse metaforer til at

belyse et givent standpunkt, men at denne tendens er problematisk for den offentlige meningsdannelse (Tannen 1999:15). Jeg så, at denne tendens gjorde sig gældende i den danske online-feminismedebat, og jeg så et potentiale for den demokratiske udvikling af debatten i dialogteoriens tilgang til at kommunikere med et andet synspunkt end ens eget. Dette potentiale består i det forhold, at man i dialogen arbejder med at forstå sin egen og sin samtalepartners kommunikation som en fælles proces, hvor begge parter bidrager til, hvordan det emne, der diskuteres, forstås. I dialogen har ingen mere patent på den "rigtige forståelse" af verden end andre. Det betyder ikke, at man ikke må have et normativt udgangspunkt, men det kræves af deltagerne, at de imødekommer andres normativiteter og opfatter disse som gældende på lige fod med deres egne, samt at de arbejder ud fra en forståelse af, at der arbejdes for konsensus, og at ingen på forhånd har adgang til den rigtige løsning på et givent problem eller en given stridighed. I dialogteoriens syn på forskellighed, på potentielle uenigheder og konflikter ligger således en opfordring til gensidig læring snarere end det, Pearce kalder for en "intellektuel boksekamp", hvor to monologer er i "kamp" med hinanden (Pearce 2013:11). Hvis feminismedebattens aktører søgte en mere dialogisk og konsensusorienteret i mødet med dem, de var uenige med, er det min tese, at stereotype opfattelser ville få sværere ved at trives, at flere ville turde melde sig i debatten, og at køn og feminisme ville blive legitime debattemner i den offentlige meningsdannelse og dialog.

Konklusion på den indledende undersøgelse

Den indledende undersøgelse havde som nævnt til formål at forberede mig på min indtræden i det felt, jeg i praksis ønskede at engagere mig i. Feminismedebatten var rykket online, og den var i høj grad præget af et brugerdrevent indhold, samt stor "convergence" (Jenkins 2006) de forskellige online medier imellem. Den politiske kommunikation var dominerende, ligesom brugen af ironi, sarkasme og personangreb gjorde det svært at identificere eksempler på dialogiske momenter i debatten. Feminisme var i den brede befolkning et tabuiseret emne, og debatten blev af mange karakteriseret som snæversynet og ude af trit med den brede befolknings interesser og behov. Derudover virkede debatten i sin nuværende form ekskluderende og elitær på både aktører i og uden for debatten. Sidst men ikke mindst kunne man tale om en række positioner i debatten, en opdeling af aktører, der fulgte specifikke regler for, hvordan man forholdt sig til en given sag. Dette gjaldt både i forhold til de ord, man brugte i fx overskriften, valg af medie til sit indlæg eller sin artikel, såvel som i forhold til den måde, man distancerede sig fra de holdninger, man ikke var enige i, eller de positioner, man ikke ville identificere sig med. Argumentationen var ofte bygget op omkring forskellige præmisser, og villigheden til at forstå og acceptere den andens præmisser, og at se den anden som en ligeværdig partner i kommunikationssituationen og meningsdannelsesprocessen var sjældent tilstede. Der var langt mellem dialogiske momenter i feminismedebatten, og dette var et tab både for feminismens

betydning i det bredere samfund, for dem der blev ekskluderet fra debatten og for selve den offentlige meningsdannelse. Jeg så derfor et potentiale for social forandring, men for at komme nærmere en forståelse af muligheder og begrænsninger for denne forandring måtte jeg engagere mig i denne praksis som blogger og som dialogisk aktionsforsker.

Afsnit 5. At gøre noget i praksis

Dialogisk aktionsforsker og strategisk blogger

Min indledende tilgang til mit arbejde på bloggen var både præget af min rolle som dialogisk aktionsforsker samt min rolle som strategisk blogger og kommunikatør. Som dialogisk aktionsforsker havde jeg, som nævnt et ønske om via bloggen at samproducere ny viden *med* feminismedebattens praktikere *om* problemerne i feminismedebatten (Ravn Olesen 2011). Jeg skulle imidlertid først *overbevise* praktikerne om, at det var positivt og givende for dem (og debatten) at indtræde i en dialog og en fælles vidensproduktionsproces med mig og med hinanden. Til at skabe opmærksomhed omkring mit projekt og skabe interaktion på bloggen kunne jeg trække på min viden om strategisk kommunikation og online medier til at skabe "convergence" mellem bloggen og andre online medier i det feministiske debatlandskab, der kunne gøre bloggen mere synlig i debatlandskabet og dermed øge chancerne for at få aktørerne i tale. Den praksisorienterede CMM-teori gav mig mulighed for at arbejde mere strategisk med Bubers dialogbegreb, ved i mit møde med feminismedebattens praktikere, at anlægge et kommunikationsperspektiv på vores fælles rolle i meningsdannelsen. Jeg engagerede mig gennem min blog med intentionen om, at dialogen havde et potentiale, men jeg var også indforstået med, at de bloglæsere, jeg mødte kunne have en anden opfattelse af situationen; en forståelse, jeg ønskede at imødekomme og lade mig udfordre af ved at træde ind i dialogen på Bubersk vis (Buber 1988:75). Gennem mit møde med debattens subjekter ville mit arbejde som blogger således kunne bringe mig nærmere en forståelse af, hvorvidt det var muligt at skabe et dialogfremmende alternativ i debatten. Mit arbejde på bloggen var min overordnede indgang til at engagere mig i praksis, og planen var, at jeg efter et par måneders aktivitet måske ville blive i stand til at identificere dialogiske momenter i kommunikationen mellem mig selv og bloggernes brugere.

Hvorfor en blog?

At engagere sig i praksis i den danske online feminismedebat gav mig således følgende muligheder: Jeg kunne skrive en række kronikker eller debatindlæg til de landsdækkende netaviser, begynde at blande mig aktivt i debatten ved hyppigt at kommentere på andre aktørers indlæg, eller jeg kunne oprette min egen blog eller hjemmeside.

Med mit valg af en blog som medie, var tanken, at den skulle fungere som en form for "base", hvorfra jeg kunne etablere mit eget alternativ til den igangværende debat. Bloggen som genre gav mig et personligt udgangspunkt på et politisk emne som feminisme, mulighed for at offentliggøre større tekstmængde end på fx Facebook, gode muligheder for interaktion med mine læsere samt integration med andre online medier, hvor feminismedebatten udspillede sig. Derudover kunne jeg med en blog agere forholdsvis anonymt. At deltage i debatten som blogger ville være en debut for mig som offentlig "meningsdanner" og debattør. Som nævnt kendte jeg på forhånd lidt til debatten - men kun som passiv læser. Dette ændrede imidlertid ikke på, at jeg var negativt påvirket af den hårde tone på nettet, og ikke så sjældent havde følt mig taknemmelig over, at det ikke var mit navn eller min kommentar, der stod for skud. Jeg havde mange indledende overvejelser om, hvordan jeg ville reagere, hvis jeg oplevede stødende kommentarer rettet mod lige netop min blog, hvilket gjorde, at jeg tog mine forholdsregler og ikke angav mit køn eller mit navn på bloggen.

Valg af platform, stil mv.

Jeg valgte at benytte mig af Wordpress.com - én blandt mange platforme på nettet, hvor man som privatperson eller virksomhed på få minutter har mulighed for at oprette sin egen blog. De fleste af Wordpress' CMS-systemer er gratis og forholdsvis brugervenlige. Derudover havde jeg også den oplevelse, at Wordpress modsat Bloggers Delight og Googles "Blogger" henvendte sig mere til professionelle eller politisk orienterede bloggere end til brugere, der ønskede at blogge fx om livsstil og mode. Jeg havde som nævnt noget politisk normativt på hjerte, hvilket bloggernes domæne således hjalp mig til at signalere. Jeg valgte imidlertid at betale mig til et specifikt tema med navnet Standard, fordi dets minimalistiske look for mig signalerede professionalisme og æstetisk enkelthed i sit udtryk. Derudover havde temaet mulighed for "Responsive Layout", hvilket betyder, at grafikken og layoutet tilpasses computere, smart-phones og tablets, så det fremstår ensartet og letlæseligt på tværs af disse. Jeg valgte en skriggul overskrift til bloggernes titel og et billede med en blåplettet baggrund, som gik godt i spænd med de sorte og grå nuancer, som Standardtemaet bidrog med. Standardtemaet gav også mulighed for at eksperimentere med genrer som fx længere tekst (blogindlæg), citater, videoklip, lydfiler og ikke mindst billeder. Jeg arbejdede med egne (private) fotografier (for ikke at skulle betale ekstra). Netop billeder og andre ikke-tekstuelle genrer på bloggen var centrale for mig, da man som bruger af online medier hurtigt kan blive distraheret og dermed miste fokus ved større tekstmængder og ensformighed. Wordpress giver endvidere mulighed for at arbejde med såkaldte "Widgets", hvilket er små kasser med forskelligt indhold, man som administrator kan frit kan flytte rundt på. Jeg valgte indhold som fx en liste over sidste nye blogindlæg, en liste over sidste nye kommentarer, en "Like me on Facebook"-knap, en kalender og en liste over andre blogs, som jeg fandt interessante. Disse Widgets havde både et informationselement (læseren skulle hurtigt kunne orientere sig, når vedkommende

kom ind på siden), samt et integrationselement (sammenhæng og kanaler til andre platforme). Derudover fik jeg en veninde til at lave en tegning af mig som flyvende feminist i det ydre rum. Den Hjemløse feminist – placeret midt mellem planeter og stjerner - forvirret og uden fast grund under fødderne. Billedet blev uploadet øverst på bloggen sammen med teksten "Hvorfor er feminismedebatten så 'enten-eller'-agtig?", og den var dermed noget af det første læseren så, når han eller hun klikkede ind på sitet (Bilag 3).

Integration med andre online-platforme

Tidligt i processen valgte jeg at oprette en Facebook-pendant til bloggen samt en tilhørende Twitter-profil (Bilag 4 og 5). Disse havde først og fremmest til hensigt at skabe opmærksomhed omkring bloggen og få flere besøgende på sitet. Min ageren på flere platforme var derudover et led i min strategi om at etablere relationer til brugerne (Ebbesen & Haug 2009) ved i høj grad at være til stede på de sociale medier, hvor min målgruppe befandt sig. Wordpress giver mulighed for at integrere de sociale medier i bloggens aktivitet, så der automatisk bliver postet på Facebook og Twitter, hver gang man lægger et nyt blogindlæg ud. Derudover var jeg meget opmærksom på at tilføje såkaldte "Tags" til hvert blogindlæg, hvilket kunne sikre, at mine indlæg blev vist på Google, hvis en given bruger søgte på netop det valgte ord. Eksempelvis blev 16 dirigeret ind på bloggen fra google gennem de to tags "feministisk hjemløs" og "dennis nørmark" (Bilag 6).

To bølger – to strategier

Det konkrete arbejde med bloggen kan deles op i 2 bølger (se Bilag 8, for en oversigt over alle blogindlæg). Bloggens 1. bølge løb fra d. 8. april 2013 (blogindlæg #1) til d. 26. April 2013 (blogindlæg #16), mens 2. bølge løb fra d. 26. april 2013 (blogindlæg #17) til d. 19. maj 2013 (blogindlæg #33). Den 27. maj besluttede jeg mig for at sætte empiriproduktionen på pause, så jeg kunne koncentrere mig om at analysere materialet. Jeg informerede mine læsere om dette i et indlæg med titlen; "*Stilheden på bloggen*" (blogindlæg #35).

Bloggens 1. Bølge

At gebærde sig på nettet

Kommunikationen på internettet går stærkt, og med en ny blog og Facebook-side havde jeg meldt mig ind i kampen om brugernes interesse, opmærksomhed og positive respons. Jeg var nu, mere end nogensinde før – "Allways on" (Baron 2008). Det gjaldt om at følge med, være aktivt til stede, involvere sig i andres debatter, blive set, blive set og blive set! Jagten var intens. Det at få respons fungerer

anderledes på nettet end i den fysiske verden, hvor faktorer såsom kropssprog, gestik, mimik og tonefald, kan give én en fornemmelse for modtagelsen af det, man står og ytrer sig om. På nettet er anerkendelsen fx at spore i den skriftlige respons i form af kommentarer, i antallet af likes og i det mindre synlige antal besøgende. Her giver Facebook og Wordpress administratoren adgang til en række statistikker, hvor man kan følge med i, hvor mange besøgende man har haft på sin blog eller side og se, hvad de har klikket på, og hvordan de blev ledt ind på siden.

Som ny aktør i denne praksis blev jeg hurtigt opslugt af at øge antallet af besøgende, kommentarer og likes på bloggen og på Facebook. For mig handlede det altså på dette tidspunkt først og fremmest om at navigere på disse medier og sætte rammerne for at blive set! Jeg udformede tidligt i processen et spørgeskema ved hjælp af en gratis skabelon på sitet (surveymonkey.com), som jeg sendte ud i mit netværk, samt postede på forskellige blogs og relevante fora på Facebook. Idéen med at lave et spørgeskema var først og fremmest at bruge det som et relationsopbyggende værktøj. Min tese var, at når man beder folk om personligt at engagere sig i noget, så er de som regel også nysgerrige efter at få en opfølgning på deres deltagelse. Jeg spurgte til deltagernes personlige definitioner på feminisme ("Hvad er feminisme for dig?"), og jeg bad dem lave en top-tre-liste over feministiske mærkesager ("Lav en top-3-liste over feministiske mærkesager i Danmark anno 2013"). Dette gjorde jeg, fordi jeg indledningsvis ønskede at danne mig et indtryk af aktørernes (både debattører og læsere) forhold til feminisme. Derudover ønskede jeg at finde ud af, om de positioner, jeg i min indledende research havde defineret i onlinedebatten, ville kunne ses i svarerne fra spørgeskemaet. Man kan endvidere sige, at intentionen var at fortsætte min afdækning af det feministiske debatlandskab, ved at teste mine forståelser af det i praksis.

Når jeg ser tilbage på processen, forekommer min idé med spørgeskemaet mig at have været en blandet succes. Det var på den ene side et godt værktøj til at opnå den ønskede synlighed og opmærksomhed; jeg fik på forholdsvis kort tid 210 besvarelser, hvilket genererede en god håndfuld besøgende samt et par kommentarer på både bloggen og på Facebook. På den anden side var spørgeskemaet lavet ved hjælp af en hjemmestrikket metode, sendt ud til en blandet og noget uoverskuelig målgruppe, og det generede en masse viden, jeg ikke helt vidste, hvordan jeg skulle forholde mig til, og som jeg umuligt kunne komme udtømmende omkring i specialet.

Valg af målgruppe(r)

Sideløbende med spørgeskemaet arbejdede jeg med at definere bloggens målgruppe(r). Det var en yderst kompliceret opgave at skulle afgrænse og definere en målgruppe, når jeg samtidig ønskede at være dialogisk og imødekomme alle former for forskellighed. Der lå således en spænding i min

praksisorienterede tilgang til kommunikation¹⁷, der samtidig skulle leve op til mere teoretiske og visionære forestillinger om, hvordan sprog og meningsdannelse fungerer, og hvor den praksisorienterede brug af sproget helst skulle *påvirkes* i en dialogisk retning. Det viste sig heller ikke at være muligt i 1. bølge klart at afgrænse en målgruppe, hvilket nedenstående liste er et eksempel på. Listen viser således, hvilke målgrupper, jeg efter min indledende undersøgelse af feltet ønskede at tale til med bloggen, samt min hensigt med at nå ud til netop disse grupper i mit projekt.

Målgrupper:

1. De allerede etablerede aktører i feminismedebatten – både dem, der var for og imod feminisme samt deres læsere/følgere (se Figur 2).
  - a. Hensigten var her dels at inspirere, dels at provokere en "nå – ja – oplevelse" (at signalere, at man som en god debattør skal turde reflektere over sig selv og sin egen position, samt åbne mere op for andres perspektiver på verden).
2. Andre end den gængse hvide, hetero- og homoseksuelle stemme (ikke-etnisk danske, transkønnede, asexuelle, handicappede osv.).
  - a. Hensigten var her at imødekomme (signalere, at her på bloggen, var der rum og plads til alle).
3. Dem der fulgte med i debatten uden selv at deltage.
  - a. Hensigten var her at imødekomme (signalere, at her var tonen dialogisk og ikke hård og personrelateret, som i andre fora)
4. Dem der ikke vidste så meget om eller ikke udviste synderlig interesse for køn og feminisme.
  - a. Hensigten var her at sende et signal om, at IKKE alle feminister er vrede, mandehadende, aktivistiske hippier, sådan som de stereotype forestillinger ellers kan få det til at lyde, samt at man som feminist sagtens kan reflektere over sig selv og sit eget syn på verden.
5. De akademiske feminister, der undrede sig over nogenlunde de samme ting som mig ved feminismedebatten.

---

¹⁷ Transmissionsmodellen.

- a. Hensigten var her at få flere stemmer som min egen med i debatten og med på den dialogiske tilgang til denne.

Min forestilling om den "antifeministiske" del af målgruppen, samt de liberale, blå feminister kom blandt andet til udtryk i mine valg omkring bloggens stil og udseende. Det professionelle og æstetisk enkle look var en måde at signalere moderne lækkerhed, "kunstnerisk sans" og seriøsitet på samme tid. Når bloggen skulle handle om feminisme, var det vigtigt ikke at give denne gruppe af bloggens (intenderede) besøgende konnotationer til uorganiseret græsrodsbevægelse (= uprofessionelt, forvirrende), venstreorienteret propaganda (= had til mainstream og derfor ingen styr på hvad der er "in" eller "out"), mandehad, hår under armene eller ukontrolleret vrede (i form af røde/lyserøde/lilla nuancer, feministiske ikoner). Jeg sammenlignede mig her med fx Jette Hansen og Mandfjols' blogs, der for mig ikke signalerer den samme professionalisme og enkelthed i deres udtryk¹⁸. Den mere "røde" del af målgruppen søgte jeg at tiltrække ved at erklære mig selv som feminist; godt nok hjemløs – men alligevel feminist (indlæg# 2, 15).

Der var altså både et ønske om at sætte gang i en form for selv – og metarefleksion hos de etablerede positioner i feminismedebatten, og dels et ønske om at åbne op for, at flere stemmer kunne få plads. I forhold til at tale til og nå flere bestemte målgrupper, var bloggens titel imidlertid et af de store, strategiske valg, jeg foretog i mit arbejde i praksis.

Feministisk hjemløs

Min indledende undersøgelse af feltet havde vist, at feminismedebatten var et felt præget af en hård tone, en lang række magtkampe og en politisk kommunikationsstil. Jeg havde endvidere lært, at min forståelse af feminisme med debattens aktuelle form ikke blev repræsenteret i nogen af de eksisterende synspunkter. Man skulle altså mere eller mindre "vælge side", hvis man ønskede taletid i debatten. Det ønskede jeg ikke, og et af de centrale valg, var derfor at kalde bloggen for "Feministisk hjemløs". Jeg havde på et tidligere tidspunkt oprettet en blog med navnet "Den store, stygge feminist" grundet en personlig frustration over brugen af "Feministen" som syndebuk for alskens samfundsproblemer. Jeg fandt dog hurtigt ud af, at hvis jeg positionerede jeg mig som "Den store, stygge feminist", ville jeg risikere at sende et signal om at have valgt side i det feministiske debatlandskab (se Figur 2). Med denne ironiske titel ville jeg risikere at blive placeret i "rød feminist-blokken", hvilket ville få betydning for den dialog, jeg ønskede at etablere med aktører uden for denne position. Modsat ønskede jeg af samme årsag ikke at signalere et tilhørsforhold til andre af de skitserede positioner, så

---

¹⁸ www.mandfjols.dk og www.jettehansenblogger.blogspot.dk.

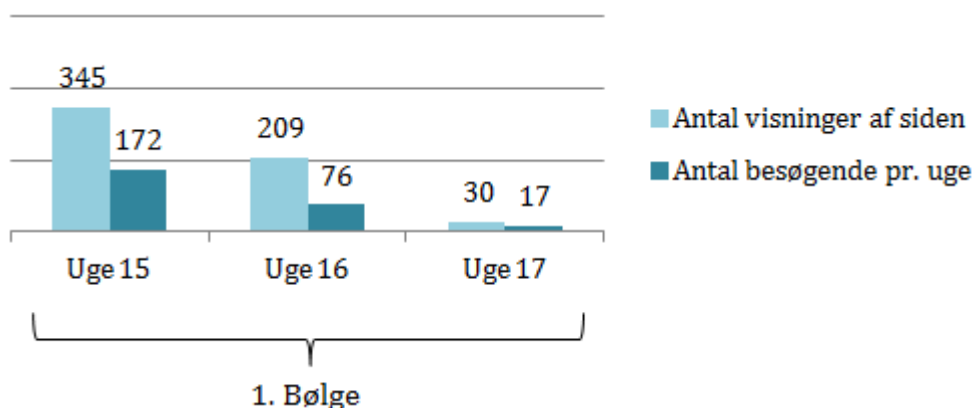
valget faldt til sidst på en form for *mellemposition*. Jeg forestillede mig, at jeg med denne *mellemposition* kunne iscenesætte mig selv som et blogger-subjekt, der havde det udgangspunkt, at alle positioner i den feministiske debat var interessante og havde vigtige budskaber, jeg gerne ville i dialog omkring. Jeg ønskede at anerkende alt lige fra KVINFO (feminisme er vigtigt) over MANFO (feminismen er død) til dem, der måske gerne ville blande sig, men som følte sig ekskluderet. Personligt var jeg kritisk over for måden, hvorpå mange aktører kommunikerede, men jeg ville gerne anerkende deres positioner betydning for debatten og dermed for feminisme i en dansk kontekst. Rent kommunikativt ønskede jeg at signalere åbenhed, nysgerrighed, søgen og undren, noget á la; kom og bland dig i debatten og lad os se, hvad vi sammen kan finde frem til.

Nogle af mine første indlæg på bloggen var forskellige tekster om mit formål med bloggen samt en humoristisk tekst om min person (Bilag 9). Disse tekster (og billeder) havde til hensigt at give indblik i mine intentioner med bloggen, samt at forsikre læseren om, at der trods min anonymitet i titlen var en "virkelig" person bag blogprojektet. Netop det personlige udgangspunkt var vigtigt for læserens identifikation med bloggernes indhold og for mit forsøg som blogger på at etablere relationer. Derudover skrev jeg eksplicit, at bloggen var en del af mit speciale i kommunikation på Roskilde Universitet.

Status efter 1. bølge

1. Bølge afspejler klart de begyndervanskeligheder, jeg havde med at etablere mig som blogger og aktør i debatlandskabet om feminisme på online- og sociale medier. Perioden er præget af problemer i forhold til at definere bloggernes målgruppe, hvilket afspejles i blogger-jeg'et, der fremstår utydelig og forvirret. 1. bølge er endvidere præget af en strategi, som stræber efter at skabe mest mulig opmærksomhed omkring projektet, hvilket betyder, at bloggen laver udstikkere i mange retninger, bl.a. i min søgen efter at tale til flere målgrupper på én gang. Dette til trods lykkedes det mig i 1. bølge at skabe en del opmærksomhed omkring projektet. Min aktivitet i 1. bølge bestod af 14 posts/indlæg på bloggen og 20 posts/indlæg på Facebook. Status var i slutningen af 1 bølge, 3 kommentarer på bloggen, 40 likes på Facebook og 9 TAT. I 1. Bølge havde bloggen i gennemsnit 88 besøgende om ugen, og disse besøgende gav et samlet gennemsnit på 195 visninger af siden ugentligt. Antallet af besøgende i første bølge er illustreret i følgende figur (Bilag 1):

Figur 4 – Oversigt over antal af besøgende på bloggen i 1. bølge

Kommentarer, men ingen interaktion

I min specialelogbog fra 25. april 2013 skrev jeg følgende:

Det er her de tre første uger af bloggens levetid ikke lykkes mig at skabe dialog med læserne på bloggen eller på Facebook i så høj grad, at jeg kan erklære empiriproduktionen for vellykket og afsluttet. Alligevel mener jeg, at det er en succes i sig selv, at jeg har opnået den opmærksomhed med bloggen, som jeg har.

Min strategi om ikke at positionere mig for meget som det-ene-eller-det-andet var på en måde lykkedes. Men det havde også en bagside. Der var ikke mange, der ekspliciterede deres undren, blev provokerede eller for den sags skyld gav sig til kende. De (få) kommentarer, jeg havde fået på bloggen lagde ikke op til videre debat eller dialog, som det fx ses i følgende kommentar til Mette Mostrup-billedet (indlæg #4) (Bilag 10).

1. bølge skabte altså ikke den interaktion med læserne, som var selve grundlaget for, at dialog overhovedet kunne finde sted. Jeg var endvidere ikke opmærksom på selv at lægge op til dialog i mine svar til de mere kommenterede kommentarer fra bloggens brugere (Bilag 10). Strategien om at ramme en bred målgruppe ved at positionere mig i en *mellemposition* måtte revideres og nye tiltag var nødvendige. Et centralt fokusområde blev dels at give bloggen mere substans i form af længere og mere uddybende indlæg, der skulle markere et klarere tilhørsforhold til de eksisterende synspunkter i debatten og dels at etablere en klarere afsenderstemme, der kunne give læseren et bedre indblik i hvem, jeg var, og hvad jeg havde på hjerte.

Bloggens 2. bølge

En (lidt) tydeligere afsenderstemme

Indlægget "Et opgør med den vage afsender" (indlæg #17) sparkede således 2. bølges strategi om at benytte en tydeligere afsenderstemme i gang. Jeg henvendte mig i dette indlæg til læseren med en undren over, hvorfor så få havde kommenteret på bloggen til trods for det store antal besøgende. Jeg tolkede det som værende et resultat af at have været "lidt for vag som afsender" (indlæg #17). Derudover gjorde jeg læseren opmærksom på, at jeg op til bloggens lancering havde brugt nogle måneder på at orientere mig i feminismedebatten. Jeg ønskede at signalere, at jeg havde en viden om feminisme og om de positioner, der diskuterer de dertil relaterede emner online. Jeg postede endvidere en række indlæg, der havde til hensigt at tydeliggøre mit tilhørsforhold inden for den akademiske og queerorienterede feminisme (indlæg #14, #16, #17 #23, #27, #28, #29). Sidst men ikke mindst lavede jeg en fortælling om min personlige (feministiske) rejse (indlæg #23). Strategien om en tydeligere afsender havde desuden betydning for mine sproglige og stilistiske virkemidler. Jeg begyndte at formulere mig på en mere markant måde (fx "Jeg er træt af..." og "Det vil jeg gerne kæmpe for..") og henvende mig mere direkte til læseren (som fx i indlæg #26).

Feministiske stereotyper

Det største udfordring med bloggen lå i produktionen af de "Feministiske stereotyper". Som kommunikationskonsulent, der danner sig et overblik over feltet, var min indledende undersøgelse medvirkende til, at jeg på bloggen reducerede den viden, jeg havde om feltet (og i de svar, jeg fik fra spørgeskemaet) til en formulering af tre overordnede feministiske stereotyper. Disse blev introduceret gennem i alt seks blogindlæg og fremgår af nedenstående skema:

Figur 5 - Oversigt over blogindlæg under kategorien Feministiske stereotyper

Feministiske stereotyper # 1 (indlæg # 18)	Feministiske stereotyper # 2 (indlæg #19, 20 og 22)	Feministiske stereotyper # 3 (indlæg # 24 og 28)
Den Traditionelle feminist <ul style="list-style-type: none"> • Den radikale aktivist • Dansk ligestilling og frisind- tilhænger • Kvindekvinde	Antifeministen <ul style="list-style-type: none"> • Den blå feminist • Gentlemanden • Den sjældne, uddøende...	Queer-feministen <ul style="list-style-type: none"> • Queer-aktivisten • Queer-mainstream

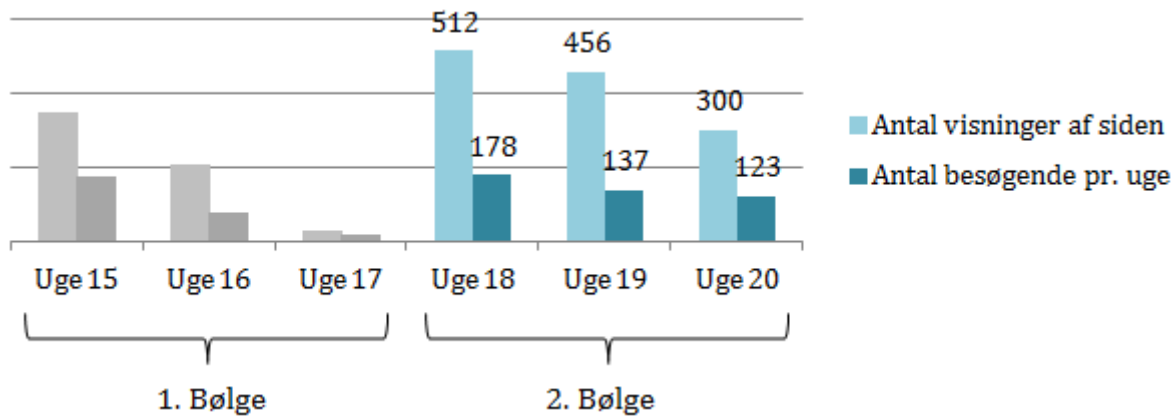
Jeg fremstillede indlæggene som et personligt projekt, hvor formålet var at ridse de forskellige (stereotype) positioner i debatten op. Som producent af disse stereotyper iscenesætter jeg mig selv

som én, der ser "det hele lidt udefra", men samtidig har jeg adgang til aktørernes holdninger og følelser omkring feminisme. De var endvidere et led i strategien om at give bloggen mere substans, forstået som større mængder gennemarbejdet tekst (og analyse). Jeg skulle vise, hvad jeg havde at byde på, hvad jeg observerede og mente om feminisme og om debatten. Ideen til stereotyperne havde jeg fået tidligt i processen, men det var først i 2. bølge, at jeg fik taget hul på at formulere dem. For hvordan kunne jeg give bloggen mere substans, mere analyse og flere subjektive holdninger uden at positionere mig? Jeg arbejdede intenst på ikke at falde i fælden og lave endnu en "rød blog" eller et "blåt debatindlæg", og formuleringen af en række "Feministiske stereotyper" blev en måde at forfølge denne strategi. De gav mig mulighed for at komme på banen med en række observationer uden eksplicit at skulle tage stilling til dem og dermed vælge side

Status efter 2. bølge

I 2. bølge fremstår jeg tydeligere som afsender og får produceret en række indlæg, der giver bloggen mere substans og en lidt klarere holdning. Der kommer ligeledes gang i den interaktion, der fra starten har været ønsket med bloggen. Trods øget opmærksomhed og positiv respons er det imidlertid svært at skabe et dialogisk alternativ i interaktionen med bloggens brugere. Især i 2. bølge fik jeg mere opmærksomhed, og flere begyndte at like min "Feministisk hjemløs" på Facebook, at kommentere på et opslag eller at skrive mails til mig. Heriblandt flere af de aktører i feminismedebatten, som var blandt dem, jeg gerne ville have i tale. Dette gælder bl.a. Ditte Giese (journalist på Politiken), Angela Brink (kommunikationseksperter og journalist – blå feminist), Mandfjols (blogger), Ulrik Frost (næsteforkvinde i selskab for ligestilling), Caroline Due (medforfatter på ny Kvinde Kend Din Krop), Helena G. Hansen (arbejder for Dansk Kvindesamfund), Katrina Schelin (kommunikationschef på Mungo Park), Lennart Kiil (stifter af MANFO.dk). Det var positivt at opleve, at Dansk Kvindesamfund anbefalede min blog på Twitter, eller da jeg blev godkendt som skribent for Dansk Kvindesamfunds blogunivers F-Frekvensen. (Bilag 7). Derudover fik jeg et par "antifeminister" (som fx MANFOs Lennart Kiil) i tale på bloggen. Status ved 2. bølges afslutning var således 17 indlæg skrevet af mig selv på bloggen og 40 posts på Facebook. Bloggen havde fået 14 kommentarer fra fem forskellige afsendere, 96 likes på Facebook og 12 TAT. Bloggen havde i 2. Bølge gennemsnitligt 146 besøgende om ugen, der gennemsnitligt lavede 423 visninger af siden. Antallet af besøgende i 2. bølge er illustreret i følgende figur (Bilag 1):

Figur 6 – Oversigt over antal af besøgende på bloggen i 2. bølge

Afsnit 6. Tilrettelæggelse af analyse¹⁹

For at komme nærmere en forståelse af, hvorvidt det var muligt at skabe et dialogisk alternativ i debatten, var første skridt som nævnt at få brugerne i tale på bloggen. Uden interaktion – ingen mulighed for dialog. Endvidere var længden på den interaktion, bloggen ville igangsætte, heller ikke uden betydning. Jeg fik en del kommentarer, der i ordets forstand blot var *kommentarer*. De lagde ikke op til videre diskussion, men var enkeltstående reaktioner på mine indlæg. Disse pingpong-udvekslinger var derfor et svært udgangspunkt at bygge videre på som eksempler på autentiske møder og dialogiske momenter. Selvom det lykkedes mig at skabe øget synlighed og få flere aktører gjort opmærksomme på mit projekt, var det ved 2. bølges afslutning stadig svært at få brugerne til at engagere sig på bloggen. Så hvordan skulle jeg så udvælge, bearbejde og analysere mit empiriske materiale?

Dorte Marie Søndergaard beskriver, hvordan man med kvalitative forskningsmetoder må arbejde med at være opmærksom på "materialets mættethed", dvs. det tidspunkt, hvor man i sin empiriproduktion ikke længere "får noget nyt at vide" og derefter kan gå videre i processen med at forstå sit materiale (Søndergaard 2006:67). Dette skulle vise sig at være særligt problematisk i mit tilfælde. Debatten om feminisme på online medier var en social realitet, før jeg involverede mig, og det er den fortsat, efter jeg har trukket mig ud. Som enhver praktiker, der søger at skabe opmærksomhed omkring sit projekt, kunne jeg i princippet være blevet ved. Blevet ved med at prøve nye initiativer af, formulere mig anderledes, ændre udseendet på bloggen, blive mere bevidst om mig selv som blogger og afsender –

¹⁹ Lånt fra Søndergaard (Søndergaard 2006).

blive bedre til at agere i praksis. Jeg oplevede i slutningen af 2. bølge en stigende frustration over, at det – selvom jeg på forholdsvis kort tid havde skabt opmærksomhed, fået positiv feedback fra flere (også fra folk, jeg mødte i den fysiske verden) - stadig var svært at få brugerne i tale, samt få brugerne "overbevist" om, at det var positivt for både dem og debatten at engagere sig i en fælles vidensproduktionsproces med mig og med hinanden. Jeg overvejede at igangsætte en 3. bølge, hvor jeg ville skrive et debatindlæg og sende det ind til Information, Politiken, Berlingske mfl. Et debatindlæg, der pga. genren ville tvinge mig til at sætte tingene mere på spidsen. Tanken var her, at et "opråb" ville få sat gang i den ønskede interaktion. Jeg gik i gang med at formulere et sådant debatindlæg men ønskede samtidig heller ikke at hengive mig helt til den politiske kommunikationsstil og bruge de samme virkemidler for overbevisning og opmærksomhed, som jeg havde et ønske om at gøre op med (se bl.a. min kritik af dette i mit indlæg #29 , (Bilag 7)). På et tidspunkt besluttede jeg mig for, at jeg ikke kunne engagere mig mere, end jeg allerede havde gjort. Jeg havde endvidere ikke tid til at blive ved, hvis specialet skulle nå at blive færdig til nomineret tid. Jeg valgte derfor at afslutte min empiriproduktion d. 19. maj 2013.

Halvejs inde i specialeprocessen var det svært ikke at konkludere, at der var en række problemer med specialets empiriske, metodiske og teoretiske valg. Jeg ønskede at praktikerne *med* ind i en dialog, men det var på bloggen reelt kun lykkedes mig at få to brugere i tale, hvis indlæg havde en vis længde og indhold, som jeg kunne bruge i en eventuel analyse. Det var ikke ligefrem en situation, man drømte om. Jeg følte efter den store produktionsperiode, at projektet hang i en tynd tråd.

Analysespørgsmål

Jeg vil senere, i afsnit 8, diskutere og reflektere over specialets empiriske, metodiske og teoretiske valg, men først vil jeg være tro mod den virkelighed, jeg befandt mig i, i slutningen af maj 2013. Nærværende afsnit vil derfor gå nærmere ned i en analyse af den konkrete kommunikation mellem mig som blogger og læserne af min blog. En kommunikationssituation, der både var præget af min rolle som dialogisk aktionsforsker og som strategisk kommunikator. Der analyseres endvidere på mit arbejde med CMM-teoriens begreber i praksis, og det vurderes, hvorvidt det er lykkedes mig at skabe dialogiske momenter i interaktionen med bloggernes læsere. Mit analytiske blik er baseret dels på Pearce & Pearce's teori om Coordinated Management of Meaning (Pearce & Pearce 2004), dels Louise Phillips' forslag til analyse i en Bubersk optik (Phillips 2011a:167). Følgende analytiske spørgsmål har guidet min læsning og mit analytiske fokus;

1. Hvorledes har jeg i praksis benyttet mig af begreber fra CMM-teorien i mit arbejde med at etablere et dialogisk rum på bloggen? (dvs. hvordan har jeg arbejdet med Bubers dialogbegreb i denne konkrete praksis?)
2. Hvordan er disse tiltag blevet modtaget af bloggens brugere?
3. Kan jeg i den sociale interaktion, der opstår på bloggen, identificere dialogiske momenter, hvor "Jeg-Du (subjekt-subjekt)- relationer" opstår?

Afsnit 7. Analyse 1

I følgende afsnit vil jeg ud fra Pearce's begreber om CMM analysere på interaktionen mellem mig selv som Feministisk hjemløs og en bruger ved navn Freja Hansen²⁰ (Bilag 11). Freja kommenterer på bloggen under blogindlæg #18; "Feministiske stereotyper # 1 – Den traditionelle feminist", postet d. 30. april 2013. Derudover vil følgende afsnit bringe eksempler ind fra interaktionen mellem Lennart Kiil og Feministisk hjemløs på baggrund af blogindlæg # 22; "Den sjældne, uddøende...", postet d. 5. maj 2013 (Bilag 12). På et tidspunkt blander Inger Christensen sig i interaktionen mellem Feministisk hjemløs og Lennart Kiil. Hendes kommentar er henvendt til Lennart, og deres interaktion fortsætter uden min indblanding, men hendes input vil ikke blive brugt i denne analyse²¹. Freja Hansen er, for mig, ukendt i feminismedebatten. Lennart Kiil er grundlægger af MANFO.dk. Netop MANFO nævner jeg som en af de aktører i debatten, der falder ind under stereotypen *Den sjældne, uddøende...* (indlæg #22).

"De har jo ikke læst teksten ordentligt!"

Som nævnt, var hensigten med de feministiske stereotyper at fremstille mine analyser af feminismedebatten uden selv at positionere mig som en af de allerede eksisterende aktørers positioner. Selvom de "Feministiske stereotyper" på bloggen er skabt af mig med et glimt i øjet, har de alligevel en definerende magt, forstået som en kraftig reduktion af en kompleks virkelighed, hvilket karakteriserer transmissionsmodellens forståelse af kommunikation, og den strategiske kommunikatorrolle. Det er denne reduktion, både Freja og Lennart reagerer på, hvilket således kan siges at være vellykket i forhold til intentionen om at skabe opmærksomhed og interaktion. Ved at blande sig på bloggen afviser de, at jeg kan tage patent på at definere, hvem (anti-)feminister i dagens Danmark er, da de (med deres person og erfaring) udgør levende eksempler på en anden praksis. Freja

²⁰ Dette kan både være personens rigtige navn, eller et kaldenavn, som er brugt til at sløre identiteten. Dette har jeg ikke mulighed for at vide, men det er samtidig heller ikke fokuspunktet for analysen her.

²¹ Inger Christensen er et dæknavn, som en af mine veninder brugte til at kommentere på bloggen. Hendes kommentarer var på eget initiativ, men jeg vælger ikke at bruge det i analysen, da jeg kender hende og derfor vil blive for farvet i mit blik.

lægger ud med at placere sig selv i en af mine definerede stereotyper for derefter at remse alle de punkter op, hvor hun ikke kan identificere sig med min kategorisering, og afviser dermed dens patent på at definere hende som en bestemt form for feminist;

Bum bum bum, jeg er vel nok mest radikal feminist. Men er ikke tilknyttet ligestillingsbevægelserne, kæmper "bare" fra et privat udgangspunkt, jeg arbejder heller ikke med det, er ikke uddannet indenfor det og er slet ikke med på termerne. Jeg ser uligheden i min hverdag og adresserer den. Kampretorik bruger jeg vist ikke, men det er også svært at vide hvordan du har defineret det (Bilag 11 l. 5).

Lennart starter sin kommentar på lignende vis, men modsat Freja, afviser han helt at kunne identificere sig med min formulering af stereotypen "Den sjældne, uddøende..." (Bilag 12)):

Mit arbejde med MANFO (som er ganske ulønnet i økonomisk forstand) har bragt mig i forbindelse med mange spændende mennesker med noget på hjerte. Jeg er blevet kontaktet af en masse mennesker, der deler mine holdninger til kønskvoter, øremærket barsel, etc. Ja, faktisk er jeg på linje med befolkningsflertallet i disse spørgsmål. Så jeg kan ikke rigtigt se, hvordan jeg skulle kunne puttes i kassen "sjælden og uddøende" (Bilag 12, l. 7).

Lennart forstår stereotypen som sjælden og uddøende i den forstand, at de holdninger, denne stereotyp har ikke har legitimitet i samfundet, hvilket han således søger at understrege med en opremsning af hans arbejde med MANFO og den positive respons han har fået her.

Jeg oplever ikke som afsender, at jeg med mine feministiske stereotyper har formuleret mig så absolut, som Freja og Lennart fremstiller det. Mit ønske om at virke åben i mine formuleringer kom fx til udtryk i min brug af ord som fx "overvejende", "måske", "ofte", "til tider", "generelt", "kan være" (Bilag 11). Formålet med brugen af disse ord var at undgå at møde alt for absolutte tolkninger hos læseren. At de opfattede mine stereotyper som beskrevet, er et godt eksempel på, hvordan vi som kommunikatører ikke kan tage patent på sproget og meningsdannelsen. Inden for transmissionsmodellen ville situationen her være et eksempel på, at jeg ikke havde formuleret mig præcist *nok*, at jeg ikke kendte min målgruppe godt *nok*, at der var *for meget støj* på linjen osv. (Jacobsen 2001). Da jeg skulle formulere mine svar, lå det lige til højrebenet at forsøge at rette op på misforståelserne, eller slet og ret at tænke "hvad skal jeg dog bruge den kommentar til – de har jo ikke læst teksten ordentligt!". En forståelse fra min side, der i en Bubersk terminologi kan karakteriseres som en "Jeg-Det-relation". Inden for et konstituerende kommunikationsperspektiv er en situation som denne imidlertid forståelig og forventelig. Mine læsere ville aldrig kunne få den samme forståelse af teksten, som intenderet af mig, og jeg måtte derfor forberede mig på at reagere anderledes og ikke blot

reproducere transmissionsmodellens interaktionsmønstre (Pearce 2013:31). Jeg valgte derfor at anskue deres kommentarer som en del af den fælles strøm af meninger, og som første skridt i den interaktion, jeg håbede at kunne etablere dialogiske momenter i.

At anlægge kommunikationsperspektivet

I interaktionen med Freja og Lennart arbejdede jeg løbende på at koordinere vores fælles forståelse af, hvad samtalen handler om, og jeg gjorde opmærksom på kohærens i vores ytringer. Ifølge Pearce, er det vigtigt at arbejde med, hvordan man stiller spørgsmål på en nysgerrig, åben og imødekommende måde. Målet er at etablere et rum, hvor ens samtalepartner kan føle sig respekteret og få en følelse af, at her kan han/hun ytre sig i overensstemmelse med sine overbevisninger uden at blive anklaget eller skulle stå for skud (Pearce & Pearce 2004:47). Jeg brugte derfor ord som: ”Jubii, fedt, interessant, jeg kan godt se din sammenligning” (Bilag 11), for at signalere glæde over Frejas kontakt, samt for at give hende en oplevelse af, at hendes input er vigtigt og interessant, ud fra devisen: Ingen sandhed er mere rigtig end andre.

Det ligger mellem linjerne, at både Freja og Lennart opfatter situationen (feminismedebatten) som en *kamp* mellem to eller flere modstandere, der til stadighed i dag kæmper om magten eller retten til at definere den ”rigtige måde at agere sit køn på” eller ”det gode liv”. De producerer i deres tekst en række forestillinger om *de andre*, og det er netop *disse andre*, og deres ageren (eller blotte tilstedeværelse), der udgør selve problemet i debatten. Der er en tendens hos både Freja og Lennart til at anskue *de andres* ytringer som hele, afsluttede fortællinger. En tendens, jeg løbende i min interaktion med dem begge søger at gøre dem opmærksomme på for derigennem at etablere rammerne for, at dialogiske momenter kan opstå. Jeg afslutter således mit første svar til Frejas kommentar med følgende: ”Når du bruger et ord som chauvinister, hvad ligger der så i det for dig?” (altså udover ordbogens definition)” (Bilag 11, l. 19). Dette er udtryk for en forståelse af Frejas ytring ”de samme alen som chauvinister” (Bilag 11, l.12) som en anekdote i stedet for som en helstøbt og afsluttet fortælling om, hvem hun er, og hvad hun mener (Pearce & Pearce 2004:47). Freja svarer efter to dage med følgende tekst;

Jeg synes, ”kvindekvinde” er en chauvinist på linje med mandchauvinisten, da de har det samme udgangspunkt, at der er en rigtig måde at være kvinde (og mand) på, at de er grundlæggende forskellige (sådan har naturen nu engang ment det, og så er der jo ikke noget at gøre ved det), som de prøver at tvinge igennem og gøre endnu mere gyldig. I den proces kæmper de aktivt imod min personlige frihed for at få lov til at være den jeg er, og prøver med al magt at presse mig tilbage i nogle stereotyper, som jeg synes, vi har kæmpet mange år for at gøre os fri for (Bilag 11 l.24).

Hensigten fra min side var, at jeg som dialogisk aktionsforsker, skulle invitere til en nærmere undersøgelse af, hvordan vi bruger ord, hvad de betyder for os, og hvad de gør i kommunikationen mellem mennesker. Frejas anden kommentar imødekommer således ikke min invitation til at udforske *hvad hun og jeg gør* i kommunikationen med hinanden. I stedet for at reflektere over, hvad hun lægger i ordet "*chauvinist*", begynder hun at argumentere for, hvorfor hun synes, at Kvindekvinde er på linje med mandschauvinisten. Jeg leder efter relationer mellem det Freja gør og de betydninger (anskuelser, holdninger, værdier), hun kan have i tankerne, men hun går ikke med mig i en retning, der kan få dialogiske momenter til at opstå i vores interaktion (Pearce 2013:88). Man kan sige, at hun indirekte får beskrevet, hvad hun lægger i ordets betydning, nemlig, at chauvinister er dem, der mener, at naturen bør definere, hvordan den rigtige kvinde og den rigtige mand bør være. Men i stedet for at reflektere over sin forståelse af ordet, bruger hun denne forståelse som en del af sin videre argumentation. Endvidere afslutter hun ikke sin kommentar med et spørgsmål eller en invitation til mig om at reflektere videre.

Jeg forsøger i min næste kommentar at rette blikket mod, hvordan vores forståelser af *de andre* ikke skal ses som hele, afsluttede fortællinger, men at *de andre*, selvom de kan synes meget forskellige fra os, på mange måder også ligner os selv (Buber 1988:74). Her med tre af mine fiktive stereotyper (Kvindekvinde, Den radikale aktivist og Queerfeministen) som eksempler (se oversigt i Bilag 8);

Jeg kan godt se din sammenligning, men jeg tænker faktisk at Kvindekvinde ikke som udgangspunkt ønsker at presse noget ned over hovedet på andre. Hun vil bare have lov at være kvinde på sin måde, og hun clasher tit med fx Queerfeministen, der har opløst kønnenes eksistens og forskel fra naturens side (Bilag, 11 l. 34).

Det er faktisk interessant, fordi Kvindekvinde ville jo mene netop det samme om Queerfeministen (eller den Radikale Aktivist) nogle gange mener om hende. Altså – begge parter har den forestilling om den anden, at den anden søger at presse netop DERES kønsforståelse ned over andre... Så kan de hver især føle sig truet og lange ud efter hinanden, men spørgsmålet er, om ikke begge parter egentlig går ind for, at man skal have lov at føle/være det menneske (kønnet eller ikke kønnet), man nu engang har det bedst med? (Bilag 11, l. 38).

Jeg forsøger endvidere i citatet at sætte fokus på, hvordan den måde, vi ytrer os på har betydning for den sociale verden (her; at der ofte opstår splid og uenighed mellem den Radikale feminist og Kvindekvinde i feminismedebatten). Så når Kvindekvinde (i min beskrivelse af stereotypen) skriver, at hun vil "hylde det kvindelige", så er det ikke ensbetydende med, at andre kvinder bør og skal gøre ligesom hende. Jeg prøver at gøre Freja opmærksom på, at der er forskel på, hvordan afsender og modtager forstår en bestemt ytring, og at vi ofte kommer til at afkode sproget som meningsbærende i

sig selv (transmissionsmodel kontra kommunikationsperspektivet). Jeg får dog ikke ekspliciteret, at denne lille analyse også gælder min og Frejas interaktion, og at det er denne, jeg gerne vil undersøge nærmere, sammen med hende. Freja imødekommer mit svar for så vidt, at hun kommenterer på Kvindekvindens argumentation og dennes opbygning omkring en grundlæggende præmis (køn er biologisk determineret), der ikke er til at rokke ved. Når argumentationen omkring køn er bygget op på en sådan måde, kan Freja ikke være med længere, og hun må trække sig, da uenigheden bliver for stor, hvilket jeg vil vende tilbage til senere i analysen her. Til trods for min opfordring til at undersøge muligheder for konsensus og enighed – ”Men en del af denne blog er også at undersøge, om vi kan nuancere sproget og vores kommunikation en smule, så vi kunne fokusere mere på det, vi er enige om [...]”(Bilag 11, l. 43), lykkes det mig ikke at overbevise Freja om, at en sådan fælles undersøgelse er givtig. Hun bruger i stedet for resten af sin kommentar på at underbygge sin påstand om, at *de andres* argumentation er ”totalt nedladende, bedreviddende og arrogant” [...] (Bilag 11, l. 54), og at ”den verdensforståelse, de lægger for dagen; totalt smadrer det jeg kæmper for” [...] (Bilag 11, l. 60). De muligheder jeg så i at kommunikere dialogisk og forsøge at etablere dialogiske momenter, lykkedes således ikke i min interaktion med Freja på bloggen.

Forsøg på dialog

I interaktionen med Lennart arbejder jeg ligeledes med først og fremmest at sætte mig ind i hans perspektiv for at forstå, hvorfor han formulerer sig, som han gør, samt at invitere til, at flere nuancer af hans forståelse af verden kan blive belyst. (Pearce 2013) Han skriver, at han ikke kan identificere sig med min stereotype fremstilling, hvilket jeg, i mit første svar til ham, forsøger at imødekomme med følgende sætning: ”Jeg kan godt se, hvad du mener – altså at de holdninger, du skriver om på MANFO langt fra er sjældne og ved at uddø, og det derfor kan virke mærkeligt at blive placeret i denne kategori?” (Bilag 12, l. 25). I stedet for, som noget af det første, at spørge mere ind til, hvorfor han ikke identificerer sig med kategorien, søger jeg at argumentere yderligere for, hvorfor jeg har formuleret stereotypen, som jeg har. Dette gør jeg for at kaste lys på min rolle i vores fælles ”meaning-making” (Pearce & Pearce 2004);

Jeg har placeret MANFO i denne stereotyp (husk det er blot en stereotyp, et forsøg på at tegne et billede af de forskellige stemmer i kønsdebatten), fordi man godt kan få den fornemmelse, når man læser om jeres holdninger til kønsrelaterede emner. Jeg ved ikke om det er retorikken, formen eller indholdet, men det kan godt opfattes, som om, at den manderolle, mange på MANFO er fortalere for, føles truet (Bilag 12, l. 28).

Til sidst i kommentaren åbner jeg dog op for, at dette blot er min forståelse, og at jeg endvidere ønsker at høre mere om, hvad han mener om stereotypen. Jeg gør meget ud af ikke at virke bedrevidende eller påståelig, at fremstå som åben, lyttende og imødekommende:

”Men jeg er måske helt forkert på den? – hvad ved jeg også om, hvilken manderolle I/du identificerer dig/jer med. Tror I overhovedet på, at man kan tale om kønsroller? Men jeg kunne godt tænke mig at vide, om du kende dig selv i kategorien overhovedet, eller måske i nogle af de andre kategorier, eller slet ikke?” (Bilag 12, l. 32).

I sit efterfølgende svar kommer Lennart ikke videre ind på, hvorvidt han kan kende sig selv i ”Den sjældne uddøende...” eller om han identificerer sig med noget i de andre stereotyper. Han forholder sig heller ikke til måden, hvorpå han og andre skribenter på MANFO fremstiller deres synspunkter i debatten, eller til hvorvidt andre kan opfatte denne retorik som ekstrem og provokerende. I stedet for at indgå i en dialog og forholde sig til min forståelse samt til sin egen kommunikation, fastholder Lennart sit fokus på emnet (hvorfor han opponerer mod ideen om substantiel ligestilling og mod statsfeminismen (Bilag 12, l. 46)). Han imødekommer således ikke min invitation til at rette blikket mod, *hvordan* vi kommunikerer, og mod hvordan denne kommunikation (måske – måske ikke) kan have betydning for selve emnets indhold. Han afslutter sit svar med at understrege, at ”Det er vigtigt at forstå, at der er gode grunde til at kritisere (stats)feminismen, og at kritikken ikke kan reduceres til en form for irrationel følelse” (Bilag 12, l. 50). Denne ytring vælger jeg at følge op på, som det første i mit efterfølgende svar til ham:

”Det var ikke for at negligere eller påstå, at der ikke findes argumenter for at tale imod statsfeminismen. Jeg brugte det med at føle sig truet i min beskrivelse af Antifeministen som stereotyp, fordi jeg kom til at tænke på, at når jeg selv bliver vred, frustreret og måske føler mig truet på et eller andet – så bliver jeg også mere ”hård i filten”, og mere direkte i den måde, jeg kommunikerer med omverdenen på” (Bilag 12, l.60).

I stedet for at anklage ham for at *misforstå* mine intentioner, søger jeg endnu en gang at give ham en forklaring på, hvorfor jeg skriver, som jeg gør. Eksplicitere og fremstille mine egne implicite forståelser og narrativer, så han bedre kan forholde sig til, hvilken rolle, jeg har, for den kommunikationssituation, vi skaber sammen. Jeg fastholder her (mere eller mindre implicit), at jeg opfatter MANFOs kommunikation som ”hård i filten”, og mere direkte (Bilag 12, l. 62), og at jeg i min formulering af stereotypen ”Den sjældne uddøende...” havde fremlagt mit bud på, hvorfor medlemmerne i denne stereotyp, mon ytrer sig, som de gør. Disse overvejelser fremlægger jeg således - med udgangspunkt i mig selv - hvilket indirekte er et forsøg på at etablere en form for subjekt-subjekt-relation mellem Lennart og mig. Jeg afslutter min kommentar med at spørge specifikt ind til en

af Lennarts forrige formuleringer, samt med en ydmyg bemærkning om, at jeg er glad for hans deltagelse; ”Jeg bliver nysgerrig, når du skriver følgende: ”som en lille uforstandig elite i dag forsøger at trække ned over det vestlige menneske” [...] Ps. Tak fordi du deltager herinde, det er fedt at høre andre synspunkter på det tekst, man sådan sidder og nørder med” (Bilag 12, l. 67).

I sit svar kommenterer Lennart ikke yderligere på min tolkning af den hårde retorik, som værende et udtryk for frustration og en følelse af at være truet. Han forholder sig derimod til mit spørgsmål om, hvad han mener, *de andre* (dvs. feministerne og en lille uforstandig elite) gør, som er så problematisk for ham. Han fokuserer igen på emnet i stedet for kommunikationen omkring emnet og drejer samtalen ind på lovgivningen og den klassiske diskussion om statens rolle i forhold til individers privatliv ”Der hvor feminismen bliver totalitær, er der, hvor den vil tvinge alle andre til også at leve på feministisk korrekt vis. Det ses, når den gennem for eksempel øremærkning af barsel bruger lovgivningen til at presse andre til at leve på samme måde som de selv ønsker” (Bilag 12, l. 80).

Generelt for Lennarts kommentarer gælder det, at han ikke stiller igen den anden vej. Denne kommentar er den sidste i interaktionen mellem ham og mig. Min plads i samtalen overtages af Inger Christensen, en ny aktør, der melder sig i debatten.

Uenigheden bliver for stor

I både Freja og Lennarts tilfælde gælder det, at det er dem, der afslutter interaktionen. Overordnet kan man konkludere, at det ikke er lykkedes mig at etablere et dialogisk rum i interaktionen med de to, eller at overbevise dem om, at dialog, eller det at anlægge kommunikationsperspektiver er givtigt og værd at investere i. Årsagerne til dette vil jeg diskutere senere i specialet i afsnit 8-10, men først vil jeg se nærmere på, hvordan de begge vælger at trække sig, samt på det, der er gået forud for deres afsked.

Freja afslutter fra sin side sin deltagelse med følgende ytring:

Tak for snakken, jeg er ærlig talt lidt bekymret ved dit sidste svar. Hvis du mener, at der er en forskel fra naturens side på mænd og kvinder, så er vi så langt fra hinanden som nogen kan være, og så orker jeg ærlig talt ikke bruge tid på flere svar, for så kommer det til at være spild af tid alligevel. Og det siger jeg ikke for at være grov – virkelig ikke -jeg har bare været i nok af den slags debatter til at vide, hvor det ender, og at det kommer til at kræve alt alt alt for mange kræfter fra min side og til ingen nytte (Bilag 11, l. 68).

Freja referer her til min forrige kommentar, hvor jeg med Den radikale aktivist og Kvindekvinde som eksempel beskrev, hvordan begge parter i en debat kan opleve den anden som problemet, og hvordan vi ikke kan regne med, at det vi lægger i ordene som afsender bliver modtaget på samme måde hos

modtager. Mit forsøg på at koordinere samtalen til at handle om kommunikation omkring køn og feminisme lykkes ikke i dette tilfælde. Hvad der udover min forrige kommentar er gået forud for, at Freja bliver i tvivl, er ikke til at vide. Men hun er altså blevet i tvivl om, hvorvidt hun og jeg "er for langt fra hinanden" (Bilag 11, l. 69) i vores holdninger, og hendes erfaring siger hende, at det ikke nytter at fortsætte samtalen. Hun italesætter det at være for langt fra hinanden, som "spild af tid" (Bilag 11, l. 70). Hun ved "hvordan det ender" (Bilag 11, l. 71), og det orker hun ikke at bruge kræfter på - igen. Hun giver mig indirekte tegn til, at jeg skal overbevise hende om, at jeg ikke mener, at vi er for langt fra hinanden. Dette gør jeg bedst ved at eliminere forskelligheden i vores verdensanskuelser og forsikre hende om, at jeg ikke tilhører *dem*, der mener, at der er forskel på kønnene fra naturens side. Mit svar på dette er som følger;

[...] Når du spørger mig direkte, så kan jeg ikke sige ja eller nej til det med forskel på kønnene fra naturens side. For mig er det så forskelligt alt efter hvilken kontekst og hvilke yderligere betydninger, man tillægger den viden, vi har fra naturvidenskaben. Altså vi kan jo nok blive enige om, at en vagina og en penis ser forskellige ud, at testosteron gør noget andet i kroppen end østrogen, og at mænd ikke kan føde børn. Men hvad vi lægger af betydninger i dette, det er så vidt forskelligt, at det halve kan være løgn [...](Bilag 11, l. 79).

Freja vender ikke tilbage til bloggen, og det er interessant, hvordan jeg hermed et blevet placeret i en position, hun ikke længere har lyst til at interagere med. En situation, jeg med "Mellempositionen" netop søgte at undgå, og som jeg vil tage op til yderligere refleksion i afsnit 10.

Lennart er i sin afsked mindre personlig end Freja. Han holder sig til at gentage de liberale argumenter, han har brugt gennem alle sine kommentarer for derefter til sidst at trække sig. Det er generelt for hans kommentarer, at hans egen personlige hverdag eller liv ikke vedkommer andre, og han gør i det hele taget meget ud af at pointere, at han ikke er alene om det, han mener. Som Freja fornemmer man også en grænse for, hvornår han mener, at det kører i ring og det ikke nytter noget længere. Uenigheden er altså grundlæggende for stor, og derfor trækker han sig. Han respekterer, at andre har en anden holdning end ham, men den holdning bør de holde for sig selv.

Lennart vælger at stoppe kommunikationen, med følgende kommentar: "at bevise, at jeg ikke bare diskuterer for diskussionen skyld eller "for at pisse feminister af" vil jeg nu trække mig fra diskussionen her"(Bilag 12, l. 184).

Afrunding af analysen

Det var således ikke muligt at identificere dialogiske momenter i min interaktion med hverken Freja eller Lennart. Mit forsøg som dialogisk aktionsforsker på at facilitere rammerne for og invitere både

Freja og Lennart ind i en fælles vidensproduktionsproces bar ikke frugt. Mit forsøg på som strategisk kommunikator at "overbevise" dem, at konsensus, dialog og kommunikationsperspektivet er givtigt for både dem, jeg og debatten, lykkedes ikke. Man kan argumentere for, at jeg som dialogisk aktionsforsker arbejdede intenst på at leve op til principperne for at ville indgå i en subjekt-subjekt-relation, men min samtalepartner gik ikke med mig ind i dialogen. Det lykkedes os altså ikke, med Pearce's begreber, "at koordinere" en fælles forståelse af, hvad vores kommunikationsstrøm var et udtryk for eller handlede om, og dialogiske momenter var således ikke mulige at identificere i kommunikationen mellem mig som strategisk kommunikator/dialogisk aktionsforsker og bloggens brugere.

Som ovenstående analyse viser, var der imidlertid en række begrænsninger ved at operationalisere Bubers dialogbegreb i en online debatkontekst om køn og feminisme. Det potentiale, jeg havde set, havde vist sig kompliceret at arbejde med i praksis, hvilket bragte mig ind i en række metodiske og teoretiske overvejelser.

Afsnit 8. Metodisk diskussion

Normativitet, erkendelsesinteresser og vidensproduktion

Som nævnt, hviler specialets vidensproduktion på lån og inspiration fra både den dialogiske aktionsforskning, poststrukturalismen og den hermeneutiske fænomenologi; traditioner, der varierer på både et ontologisk og epistemologisk plan, og som endvidere traditionelt har benyttet sig af forskellige metodiske tilgange. Nærværende speciale indeholder således en række spændinger, der i relation til specialets overordnede validitet, er vigtige at diskutere og forholde sig til. For at komme nærmere en forståelse af disse spændinger vil afsnittet her tage udgangspunkt i følgende skema af den amerikanske professor og feminist Patti Lather²². Skemaet er en (reduceret) opdeling af, hvordan erkendelsesinteresser i forskellige videnskabelige undersøgelser ofte hviler på en række underliggende forståelser af forholdet mellem vidensproducenten og fænomenet, samt hvordan disse tilgange traditionelt har præget forskellige traditioner inden for humaniora og samfundsvidenskaberne:

---

²² Jeg refererer her til en forelæsning med lektor Christina Hee Pedersen, hvor hun gennemgik Patti Lathers skema (Hee Pedersen 2012).

Figur 7 –Patti Lathers skema over erkendelsesinteresser

Erkendelsesinteresser	Forudse	Forstå	Frigøre	Dekonstruere
Er ofte brugt inden for... /	Positivism /	Fænomenologi, hermeneutik, dele af praksisteorien /	Kritisk teori, feministisk-marxistisk teori, dialogisk aktionsforskning, minoritetsforskning /	Poststrukturalisme, Queerteori, dele af sprogteorien, poststrukturalistisk aktionsforskning /
Har til formål at...	At klarlægge og finde frem til årsag-virkningsforhold	At møde og forstå den anden ved at forsøge at forstå og fortolke de logikker, der ligger bag den andens handlinger	At producere viden, der kan skabe erkendelse hos den undertrykte	Dekonstruere og forstyrre vores forståelse af verdenen
Forståelse af forskerrollen	Troværdig (forskeren kan vha. videnskabelig metode få adgang til sand viden)	Troværdig (forskerens forståelse af verdenen er ligeså valid som lægmands)	Troværdig (forskeren har adgang til viden, der kan frigøre den undertrykte)	Utroværdig (forskeren er indlejret i diskursen og kan derfor ikke sætte sig uden for den)
Forståelse af fænomenet/objektet/lægmand	Utroværdig (lægmand har ikke adgang til videnskabelig viden)	Troværdig (lægmands forståelse af verdenen er ligeså valid som forskerens)	Utroværdig (lægmand er utroværdig, fordi nogle mekanismer gør, at man ikke kan se sin egen undertrykkelse)	Utroværdig (lægmand er indlejret i diskursen og kan derfor ikke sætte sig uden for den)

I specialet har jeg bevæget mig inden for traditioner, der kan placeres i alle fire kolonner. Hvilke tilgange, der var på spil, afhæng imidlertid af, hvor jeg var i processen, hvilket vil blive uddybet herunder.

At dekonstruere og frigøre

I Patti Lathers skema er erkendelsesinteressen inden for den poststrukturalistiske tradition at *dekonstruere*, med det formål at af-naturalisere diskursernes sandhedsværdier, dvs. fjerne diskursernes patent på sandheden ved at fremanalysere dem som sociale konstruktioner (Phillips & Jørgensen 1999). Jeg havde i den indledende undersøgelse en antagelse om, at den måde, hvorpå man debatterede køn og feminisme på internettet var et udtryk for en bestemt orden, en bestemt logik, som jeg ønskede at skille ad og pille ved. Jeg gik ikke systematisk til værks, men man kan imidlertid forestille sig, at hvis dekonstruktion som erkendelsesinteresse havde fået mere plads, ville specialets vidensproduktion have resulteret i en langt mere systematisk og omfangsrig diskursanalyse, hvor

specialets viden ville fungere som en ikke fastlåst eller cementeret resultat, men derimod som et flygtigt snapshot af de kompleksiteter, der skaber, former og kontinuerligt ændrer den sociale virkelighed (Søndergaard 2007:7).

Men det var ikke i *dekonstruktionen*, min primære erkendelsesinteresse lå, hvilket mit efterfølgende arbejde blev præget af. Jeg ønskede ikke kun at dekonstruere og være kritisk; jeg ønskede også at forstå og frigøre. I specialet bevægede jeg mig altså ud over en poststrukturalistisk tilgang med opfattelsen af, at jeg som selvstændigt og vidende individ kunne påvirke og forandre praksis ved at engagere mig i den, og at dette engagement (med min operationalisering af Bubers dialogbegreb) kunne få en *frigørende* effekt på denne praksis. Den poststrukturalistiske magtopsik blev skubbet i baggrunden, og jeg brugte i stedet min kritiske forundersøgelse af feltet som et udgangspunkt til strategisk at navigere i feminismedebatten som nyetableret blogger med det formål at *frigøre* og *forstå*.

At frigøre og forstå

Som dialogisk aktionsforsker arbejdede jeg med at skabe rammerne for et dialogfremmende alternativ i feminismedebatten. Den dialogiske aktionsforsknings tilgang til vidensproduktion er bl.a. inspireret af kritisk teori (Husted & Tofteng 2012:69) og lægger sig derfor op ad den *frigørende* kolonne i Patti Lathers skema. Her kan den viden, man producerer, forstås som en ressource eller en emancipatorisk kraft, der skal bidrage til den ønskede forandring (Ravn Olesen 2011:93ff). Denne forståelse af forskerrollen, som værende i en position til at facilitere disse rammer og koordinere processen, placerer sig endvidere inden for den *frigørende* kolonne. En forståelse af forholdet mellem forsker og praktiker, der imidlertid skaber en spænding i forhold til den *forstående* kolonne, som specialet også placerede sig indenfor. Erkendelsesmæssigt bevægede specialet sig med fænomenologien således i retningen af at *forstå* end at *frigøre*. Jeg søgte at forstå aktørerne i feminismedebatten som hele mennesker og ikke som objekter, man som forsker kan distancere og frigøre sig fra ved at fortælle dem, hvad de skulle gøre bedre (Buber 1988:64). Denne tilgang til selv og anden støder på mange måder sammen med den dialogiske aktionsforsknings forståelse af forholdet mellem forskerpraktiker, samt hvorvidt den viden, man producerer, kan eller skal bidrage til social forandring på et større samfundsmæssigt plan. Der er ikke, inden for fænomenologien tradition for, at forskning skal bidrage til social forandring, da dette ville kræve, at man som udgangspunkt kunne sætte sig i en position, hvor man normativt har et bedre bud på, hvordan og om *noget* skal forandres. Normative elementer som disse ville ifølge en fænomenologisk tilgang spænde ben for muligheden for at møde den anden som subjekt og ligeværdig partner (Buber 1988:).

I dialog med metoden

Udover et blik på specialets metateoretiske spændinger er det endvidere relevant at forholde sig til, hvordan disse empiriske, metodiske og teoretiske valg påvirkede og havde en afgørende effekt på de retninger, specialeprocessen tog. Dorte Marie Søndergaard skriver følgende i sit metodeafsnit i *Tegnet på kroppen* fra 2006: "man må være varsom, når man vælger redskaber. Redskaberne skal passe til genstanden" (Søndergaard 2006: 11). Genstanden for Dorte Marie Søndergaards projekt er kønnets betydning og de udviklingsprocesser, kønnene bevæger sig i. Hun skal derfor vælge et redskab, "der kan gribe og fremanalysere betydninger i proces" (Søndergaard 2006:11). I nærværende speciale var det online-feminismedebatten, der var genstanden for min undersøgelse. Min indledende undersøgelse havde vist, at der i den danske online-feminismedebat fandtes en række begrænsninger ved en dialogisk tilgang, som nærværende speciale, i samarbejdet med praktikerne, ikke havde formået at involvere praktikerne i eller finde en fælles løsning på. Analysen i afsnit 7 understregede således, hvordan det var problematisk at placere specialets vidensproduktion i henhold til aktionsforskningens epistemologiske principper om samproduktion af viden mellem forsker og praktiker.

Kan man lave aktionsforskning på internettet?

Et af specialets gennemgående spændinger lå således i mit valg om at lave aktionsforskning på internettet, i stedet for at producere min empiri i samme fysiske rum, som de praktikerne, jeg ønskede at producere viden sammen med. Dialogtraditionen inden for aktionsforskningen er traditionelt forankret inden for studier af organisationsudvikling og arbejdsliv (Frimann & Bager 2012:193) og har således ikke tradition for onlinekommunikation som problemfelt. At arbejde med sproget i brug og sproget i sin praksis, er centralt for den dialogiske aktionsforskning, men de rammer, indenfor hvilke, jeg arbejdede (dvs. på en blog), viste sig problematiske for, at aktionsforskningens epistemologiske principper kunne komme i spil.

På bloggen havde jeg ikke adgang til min samtalepartners gestik og mimik, hvilket kom til at udgøre en central barriere i forhold til ønsket om samproduktion af viden og det dialogiske møde. At have adgang til din samtalepartners gestik, mimik og toneleje er centrale parametre i dannelsen af sociale relationer (Lassen 2012:94); parametre, som de talende bruger løbende til at korrigere samtaleforløb, samt danne sig et billede af modtagelsen af sine ytringer (Crystal 2001:36). Det var ikke sjældent, at jeg undrede mig over, hvad en bestemt sætning mon betød, eller måske misforstod noget, der var ment som ironisk (med et smil på læben), hvilket jeg muligvis bedre havde kunnet høre, hvis det ikke havde foregået på skrift, hvor der er mange flere åbne pladser, der kan fyldes med betydning. På bloggen skulle jeg endvidere agere med udgangspunkt i en onlinebaseret og skriftlig sprogtradition, også kaldet "Netspeak", hvilket ifølge den britiske lingvist David Crystal både indeholder elementer fra

det, vi traditionelt har anset som talesprog og skriftsprog, og som derfor indeholder forskellige forventninger og logikker hos både afsender og modtager (Crystal 2001:28). Der skelnes ofte mellem asynkron og synkron onlinekommunikation, hvilket siger noget om, hvorvidt kommunikationen foregår synkront dvs. på samme tid, eller asynkront – forskudt i tid. En af Crystals pointer er, at selvom brugere af synkron medier sidder online på samme tid, vil der alligevel være en forsinkelse i sproget, der ikke på samme måde er til stede i den mundtlige kommunikation, og som derfor forstyrrer eller komplicerer meningsdannelsen yderligere (Crystal 2001:30). Internettet har et vælg af platforme til rådighed, hvilke bl.a. kategoriseres ud fra "the audience scope" (Baron 2008:14). Her skelner man mellem en-til-en kommunikation og en-til-mange kommunikation, hvilket siger noget om, hvordan man som afsender forholder sig til sin modtager. En blog kan karakteriseres som en-til-mange kommunikation, der umiddelbart foregår asynkront, da mediet ikke lægger op til, at brugerne læser et indlæg og kommenterer på det, så snart bloggeren har postet. Selvom bloggernes indhold er dedikeret brugerne (Ebbesen & Haug 2009), og de fleste blogs indeholder redskaber til at initiere interaktion, har bloggen stadig sit udgangspunkt i en-til-mange kommunikation; en kommunikationsform og et modtager-afsender perspektiv, der umiddelbart lægger mere op til transformation af information fra afsender til modtager end til et dynamisk flow, som vi finder det i en samtale og dialog og som er en af hovedbestanddelene af aktionsforskningen.

Mediets kommunikationsform og internettet skriftsprog satte altså rammerne for, at dialogisk aktionsforskning var svært at udføre i praksis. Lige meget *hvor* åbent, nysgerrigt og imødekommende jeg forsøgte at kommunikere, lige meget *hvor* dialogisk en intention, jeg arbejdede ud fra, ville jeg som blogger uundgåeligt få status som et afsendersubjekt, der kommunikerer med flere modtagerobjekter.

Den dialogiske strateg - spændinger

Et gennemgående tema i nærværende speciale var endvidere en spænding mellem en socialkonstruktivistisk forståelse af kommunikation og en praksisorienteret tilgang, der bevægede sig uden for det socialkonstruktivistiske paradigme mod en mere positivistisk tilgang til det at kommunikere. Dette kom både til udtryk i mit arbejde med bloggen, hvor jeg arbejdede ud fra en forestilling om, at transmission af information fra mig som afsender til en eller flere modtagere (aktørerne i feminismedebatten) kunne ændre på den sociale orden (feminismedebatten), som jeg fandt problematisk. En erkendelsesinteresse, der kan placeres i den "forudseende" kolonne i Patti Lathers skema (Figur 7).

En lignende spænding gik igen i specialets tilgang til og arbejde med dialogisk kommunikationsteori i praksis, hvor målet om dialog og myndiggørelse på den ene side og opfyldelse af strategiske og normative mål på den anden viste sig at være problematiske at afbalancere. Jeg var strategisk i min

tilgang til mit samarbejde med praktikerne samtidig med, at jeg ønskede at signalere åbenhed og imødekommenhed. Bloggens uklare og vage afsender-jeg, samt bredt definerede målgruppe, kan tolkes som værende et resultat af mit forsøg på at balancere denne spænding.

Min normative drivkraft mod at afprøve, hvilke muligheder Bubers dialogbegreb havde i en online debatkontekst om køn og feminisme, skabte endvidere en spænding på et metateoretisk plan. Det gik undervejs i processen op for mig, hvordan min brug af Bubers dialogteori i et strategisk øjemed var problematisk. Craig placerer Buber inden for en fænomenologisk, hermeneutisk tradition, hvor kommunikation formuleres som; "dialogue or experience of otherness" (Craig 1999:79). Ifølge den fænomenologiske tradition er den strategiske kommunikationsforståelse (retorikken) et kunstgreb, men den er ikke et eksempel på autentisk menneskelig kontakt (Craig 1999:80). Man kan altså ikke være strategisk i sin mestring af mening og på samme tid opnå autentisk menneskelig kontakt (dialog). Strategiske elementer i kommunikationen ville ifølge en fænomenologisk tilgang spænde ben for og hindre ens adgang for at møde den anden som subjekt og ligeværdig partner (Buber 1988), og mit projekt ville pga., dets normative og strategiske karakter, derfor aldrig helt kunne lykkes. Det strategiske element i at ville overtale feminismedebattens aktører til at gå ind i en dialog med mig, ville uundgåeligt påvirke min kommunikation, og spærre for adgangen til en autentisk oplevelse af den anden som anden og ligeværdig partner. Det kan endvidere diskuteres, hvorvidt feminismedebattens mangel på konkrete politiske tiltag, kan løses, alene ved, at de forskellige aktører kommunikerede mere dialogisk. Specialets valg af metode og teori gav således en forståelse af, at en operationalisering af Bubers dialogbegreb i en online debatkontekst var begrænset og kompliceret.

Men var det kun et spørgsmål om uhensigtsmæssige empiriske, teoretiske og metodiske valg, eller kunne man tale om, at min brug af Bubers dialogbegreb måske var en smule naiv? Jeg arbejdede med et normativt udgangspunkt, som jeg oplevede tilstrækkeligt legitimeret, da jeg "jo kommunikerede dialogisk", og jeg jo "blot var facilitator for dialogiske processer". Men hvordan var det nu med Pearce's begreb om "Mysteriet" - hvad var det hans teori ikke formåede at give indblik i?

Afsnit 9. Teoretiske rejser

– teoretiske genovervejelser

Den danske dialogteoretiker Louise Phillips problematiserer i sit arbejde, hvordan praktikere og forskere ukritisk har taget *The promise of dialogue* til sig (Phillips 2011b). Derfor udfordrer hun idealet

om, at praktiseringen af dialog skulle være garant for, at a "dominance-free-space" kan opstå i kommunikationen mellem mennesker, og hun understreger dermed vigtigheden i at tilføje et poststrukturalistisk og diskursteoretisk blik på, hvordan diskursive forhold regulerer dialogiske kommunikationsprocesser (Phillips 2011b:53): "Imidlertid anvendes diskursen om dialog, deltagelse og myndiggørelse sommetider som et magtinstrument, som slører, hvordan visse vidensformer og -interesser dominerer over andre i vidensproduktionen ved at fremstille en illusion om gensidig læring blandt ligeværdige og ligestillede" (Phillips 2011a:159). Til trods for gode intentioner og strategisk kommunikativ forståelse havde jeg ikke løbende været opmærksom på de spændinger, der lå i at arbejde både med dialogisk og strategisk kommunikation. Jeg havde ikke løbende arbejdet med at forstyrre og stille spørgsmål til egne selvfølgeligheder og blinde punkter (Pedersen 2011:126ff), samt at ekspliciter dem på bloggen til mine læsere. Fra et mere diskursteoretisk perspektiv, ville en Bubersk tilgang til dialog fostre en naiv forståelse af diskursive magt-videns-positioner og deres indvirkning på kommunikationen og det sociale rum (Craig 1999:86). Det felt, jeg havde valgt at engagere mig i, var en kommunikationssituation med specifikke praksisser, logikker og forventninger, som jeg trods mine forsøg på at navigere i disse, hurtigt blev indlejret i og dermed ikke kunne se mig ud af. Der findes i diskursen en række legitimerende praksisser, der sætter rammerne for, hvad vi kan vide, hvad vi kan tale om, og hvordan vi kan forstå den specifikke sociale virkelighed, vi befinder os i: "To know anything is to know in terms of one or more discourses" (Davies & Harré 2000:88). Som min indledende undersøgelse havde vist, bevægede jeg mig i en kontekst, hvor der var en klar forventning om, at blandede man sig i debatten, var det fordi man havde et standpunkt, som man søgte at overbevise andre om og vinde tilslutning til. Man var for eller i mod et givent emne, man var ikke midt-i-mellem-hjemløs - og slet ikke *feministisk* hjemløs. Jeg havde så travlt med at skabe opmærksomhed omkring mit projekt, at kommunikere dialogisk, åbent og imødekommende, at jeg på mange måder overså min egen "indfædtede" rolle i denne kontekst, der på lige fod med andre aktører var en potentielt magtfuld konstruktion.

På baggrund af ovenstående refleksioner måtte jeg udvide mit teoriapparat til at forstå og nuancere den situation, jeg befandt mig i. Afsnittet her er en kort introduktion til et dialogbegreb, der har afsæt i den russiske litteraturkritiker og filosof Mikhail Bakhtins literære og sproglige teorier. En mere deskriptiv forståelse af dialog, der fra Bakhtin er blevet videreudviklet i poststrukturalistiske retninger inden for den dialogiske kommunikationsforskning, hvor et kritisk blik på magt-viden-relationer i kommunikationen mellem mennesker er centralt (Phillips 2011a&b, Ravn Olesen 2011, Broome 2009:305).

Bakhtins dialogbegreb

Hos Bakhtin er sprog og betydningsdannelse grundlæggende dialogisk og dermed ikke, som hos Buber, en særlig kvalitet ved kommunikationen. Centralt for Bakhtins sprogforståelse er hans fokus på sprogets flerstemmighed, hvor betydningsdannelse kan siges at være et produkt af samspillet mellem "[...] to konkurrerende tendenser - den centripetale tendens i retning af enhed og den centrifugale tendens i retning af forskel" (Phillips 2011a:173). Eller sagt på en anden måde: Hos Bakhtin bliver ytringen således dialogisk, idet den indskrives i et netværk af allerede sagte ytringer samt retter sig mod de, alt efter konteksten mulige, fremtidige ytringer. Ytringen er endvidere altid socialt og tidsmæssigt situeret (Phillips 2011a:173). Denne forståelse af sprogets flerstemmighed og relationelle meningsdannelse ligger godt i tråd med den poststrukturalistiske forståelse af, at mening ikke tilhører individet eller ordet - i sig selv, men altid er et produkt af den sociale, kulturelle og historiske kontekst, hvori noget udsiges:

The living utterance, having taken meaning and shape at a particular historical moment on a socially specific environment, cannot fail to brush up against thousands of living dialogic threads, woven by socio-ideological consciousness around the given object of an utterance; it cannot fail to become an active participant in social dialogue. After all, the utterance arises out of this dialogue as a continuation of it and as a rejoinder to it - it does not approach the object from the sidelines (Bakhtin 1981:276f).

Når meningsdannelse grundlæggende er dialogisk og uundgåeligt forankret inden for en given historisk, social og kulturel kontekst ("socio-ideological consciousness") fungerer denne kontekst endvidere som en ramme for, hvilke fortolkninger (meningsdannelser), der er tilladte i strømmen af ytringer; "The responsive nature of contextual meaning". Meaning always responds to particular questions. Anything that does not respond to something seems meaningless to us; it is removed from dialogue" (Bakhtin 1986:145). Denne "socio-ideological consciousness" eller "contextual meaning" skal ikke ses som lukket og uafsluttet, men foranderlig, flertydig og konstant i bevægelse i spændingerne mellem centripetale og centrifugale kræfter (Bakhtin 1981:272). Den centripetale kraft vil altid arbejde på at lukke ned for polyfonien, holde fast i konventionerne og det normative. Den centrifugale kraft vil altid arbejde på at mening åbnes mod det ukendte, det fremmede og det nye (Bruhn 2005:133ff).

En ny værktøjskasse

At kigge på mit empiriske materiale med et nyt dialogbegreb kunne således åbne op for en forståelse af, hvordan jeg i min indtræden i feltet, skrev mig ind i en allerede igangværende dialog, hvor centrifugale kræfter åbnede for, at nye forståelser kunne få plads, og centripetale kræfter lukkede sig om bestemte forståelser. Jeg forstår her de centripetale kræfter som de normative, autoritative og

legitime stemmer, og de centrifugale kræfter som de mindre magtfulde stemmer, eller de stemmer der søger at anskue et givent emne fra et nyt perspektiv (Bruhn 2005:113). Med Bakhtinske briller var det endvidere interessant at vende tilbage til interaktionen med Freja og Lennart på bloggen. Jeg var i denne omgang interesseret i at kigge på, hvornår og hvordan centripetale kræfter hos både Freja og Lennart viste sig i teksten. Jeg kiggede altså efter, hvornår de i deres svar til Feministisk hjemløs søgte at fastholde og lukke sig om deres forudindtagede forståelse af verdenen.

Med mit udvidede teoriapparat havde jeg ikke længere fokus på intentionen med eller strategien bag specifikke ytringer eller på, hvorvidt jeg havde skabt dialog. Derimod havde jeg nu fokus på, hvilke magt-viden-relationer jeg i min indtræden på bloggen selv - trods gode intentioner - blev indlejret i blev medvirkende til at reproducere.

Afsnit 10 - Analyse 2

Centripetale og centrifugale kræfter i feminismedebatten

Jeg vil i dette afsnit gennemgå to centripetale stemmer i debatten, henholdsvis den røde feminist-stemme og antifeministiske- eller blå stemme for, der med hver deres udgangspunkt udgør en form for normativt synspunkt, som de hver især arbejder for at fastholde ved at lukke ned for, at andre perspektiver kan få plads.

Den røde feminisme

En af de etablerede stemmer i feminismedebatten er den røde feminist, eller blot "feministen". Den røde feminist var i en dansk kontekst en markant centrifugal kraft i 70'ernes oprør mod den centripetale, patriarkalske stemme, der ifølge det feministiske frigørelsesprojekt til alle tider har domineret samfundet. Den røde feminismes overordnede perspektiv på patriarkatet som undertrykkende norm udgør stadig en central forståelse i debatten i dag. Opfattelsen blandt mange røde feminister er således også, at det, de kæmper og argumenterer for, repræsenterer en form for centrifugal kraft, dvs. en ikke-normativ position i modsætning til det resterende samfund, som i deres øjne er indfedtet i neoliberalismen, individualismen og ikke mindst kapitalismen, der fungerer som centripetal norm. Men jeg mener, at den feministiske stemme her er stærkt normativ og således selv centripetal, hvilket understreges af feministernes kamp for retten til at definere, hvad feminisme er eller bør være anno 2013.

Flere og flere anerkender imidlertid, at feminismen ikke længere er, hvad den tidligere har været. Som flere akademiske og Queer stemmer i debatten pointerer, handler feminismen i dag om mere end kvinden og hendes frigørelse fra patriarkatet;

Det vigtige nøgleord i dag er køn og ikke kvindekamp, mener forsker i queerteori Maja Bissenbakker Frederiksen fra Center for Kønsforskning på Københavns Universitet. Men hvorfor virker det så, som om det er de samme få feminister af den gamle skole, der ytrer sig i den feministiske debat? »Det skyldes i høj grad, at det er nogle bestemte, der bliver *genkendt* som feminister i medierne, hvorimod der er mange, der udtaler sig om køn i medierne, der ikke bliver genkendt som feminister, fordi de ikke siger det, man forventer«, siger Maja Bissenbakker Frederiksen (Giese et al. 2009:19).

Det handler m.a.o. om definitioner på feminismen og om den interne kamp i kvindebevægelsen i denne "ny-feministiske" tid for retten til at sætte dagsordenen i debatten. I netop denne kamp er det oftest den røde feminismen, der placerer sig og bliver placeret som "det feministiske normative", hvilket blandt andet skyldes, at feminismen traditionelt har været forbundet med det, som den røde feminist repræsenterer. Den røde feminist-stemme fungerer derfor i debattens monologiske kommunikationsstil ofte som en centripetal kraft, der søger at fastholde traditionelle feministiske standpunkter. Min *mellemposition* som Feministisk hjemløs kunne potentielt være både inde og ude af det røde, feministiske selskab. Positionen var svær at aflæse og derfor potentielt (endnu) en trussel mod den traditionelle feminismen, hvilket Frejas læsning af Feministisk hjemløs er et godt eksempel på.

På bloggen kan Freja på mange områder placeres i tråd med den røde, traditionelle feminismen, og hun reproducerer således i interaktionen med Feministisk hjemløs en overordnet centripetal kraft. Der er ifølge Freja en grundlæggende ulighed i samfundet, og det er den, feministen (eller feminister som Freja) kæmper for, at rode bod på. Hun skriver bl.a.: "jeg oplever personligt, at når man først har feministbrillerne, på kan man ikke tage dem af igen, så ser man uligheden alle steder, det er ikke altid jeg tager kampen (ofte men ikke altid), men jeg ser det altid" (Bilag 11, l. 29). Men det er en hård kamp, for det er tabuiseret at kalde sig feminist i dagens Danmark: "Og så siger jeg ikke, at jeg er feminist, medmindre direkte adspurgt, så lukker folk nemlig bare helt af" (Bilag 11, l. 8). En tabuisering, der ifølge Freja, nærmest virker som et grundvilkår for den feministiske identitet, og som man må stå ved, hvis man vil kalde sig feminist: "Fordi jeg ikke er en-gang-imellem feminist som din nummer 2, og faktisk overhovedet ikke mener at "kvindekvinde" kan betegnes som feminist" (Bilag 11, l. 10). Udover at være feminist er Freja også kvinde. To undertrykte og (på mange måder) illegitime positioner, der ifølge Freja gør hende til offer for mere magtfulde og normative stemmer i samfundet: "I den proces kæmper de aktivt imod min personlige frihed for at få lov til at være den jeg er, og prøver med al magt at presse mig tilbage i nogle stereotyper, som jeg synes, vi har kæmpet

mange år for at gøre os fri for” (Bilag 11, l. 26). En oplevelse af tingenes tilstand, som Freja ikke er alene om, men som går igen hos flere af feminismedebattens røde aktører, som fx Jette Hansen, Dansk Kvindesamfund mfl. En oplevelse, der endvidere legitimerer, at der stadig i 2013 er behov for et feministisk oprør mod det, der undertrykker og diskriminerer. Freja bliver således et eksempel på den centripetale kraft, der søger at lukke sig om forståelsen af, at der stadig er brug for en feministisk oprør, at kvinden stadig er offer for patriarkatet og at feministen endvidere er et offer for den brede samfunds negative stereotypificering. Det er en forståelse, Feministisk hjemløs går ind og stiller spørgsmål til, og dette kommer således til at virke truende for Frejas opfattelse af tingenes tilstand; Freja tolker Feministisk hjemløs som blå feminist eller antifeminist, da hun læser spørgsmålet om naturens determinerende rolle i forhold til kønnet ind i mine ytringer. Denne tolkning får hende til at afbryde interaktionen, og får derfor signaleret, at hun ikke har et ønske om at kommunikere med folk, hun er grundlæggende uenig med:

Tak for snakken, jeg er ærlig talt lidt bekymret ved dit sidste svar. Hvis du mener, at der er en forskel fra naturens side på mænd og kvinder, så er vi så langt fra hinanden som nogen kan være, og så orker jeg ærlig talt ikke bruge tid på flere svar, for så kommer det til at være spild af tid alligevel (Bilag 11, l. 68).

Antifeminismen og den blå feminisme

En anden centripetal stemme i feminismedebatten er den antifeministiske eller blå feministiske stemme, der kæmper imod enhver form for social og kulturel undertrykkelse, og som ønsker at fastholde overbevisningen om individets frie valg. Denne stemme fungerede engang som centrifugal kraft i oprøret mod de sociale bevægelseres fokus på strukturerne (herunder patriarkatet) som definerende og undertrykkende og individet som handlingslammet offer. Denne normative, neo-liberale stemme etablerede sig op gennem 90'erne og 00'erne, der inden for fx feminismedebatten har fået en centripetal karakter, hvilket en side som MANFO er et godt eksempel på. Feministisk hjemløs kan potentielt være inde eller uden for dette blå selskab, da der i navnet ligger både en implicit kritik af den røde, traditionelle feminisme og et implicit tilhørsforhold til denne.

Den blå stemme er stærkt forankret i neo-liberale diskurser om personlig frihed og personligt ansvar, hvilket interaktionen med Lennart er et godt eksempel på. Han bruger fx følgende formuleringer: ”Det er deres egen sag (Bilag 12, l. 78). ”Jeg går dog mere op i frihed og selvbestemmelse” (Bilag 11, l. 134), ”[...] så må det være op til forældrene at dele den som det nu engang passer bedst” (Bilag 11, l. 136). De pointer, Lennart fremstiller her, går igen hos flere af feminismedebattens blå aktører, som fx Hans Bonde, Damefrokosten.com og Dennis Nørmark; pointer, der inden for feminismedebattens kontekst, kan tolkes som henvendt til den røde feminist, hvis feministiske og socialkonstruktivistiske blik gør kvinden til et viljeløst offer for strukturerne. Dette er en passiv forståelse af individet, som klinger hult

i ørerne på radikale liberalister, og som Lennart, i eksemplerne her, søger at fjerne sig fra ved kontinuerligt at fastholde sin *fornuftige* forståelse af, hvad det hele handler om: "Mennesker er ikke dumme. De skal nok finde ud af det. Vi behøver ikke have politikere til at lave en one-size-fits-all løsning" (Bilag 11, l. 142). Lennart udviser ingen tvivl om, hvorvidt hans forståelse af, hvad det hele handler om, er den rigtige, og forsøget fra Feministisk hjemløs om at bryde med dette, formår ikke at udfordre den centripetale tendens i Lennarts ytringer. Han skriver fx: "Jeg har respekt for de omgangsformer og kulturelle tilpasninger, der er udviklet gennem årtusinder, fordi de afspejler en dyb folkelig visdom" (Bilag 11, l. 42), "Den første tid lige efter fødslen er kvinden fra naturens side bedre udstyret til at tage sig af barnet end manden [...] lade almindelig sund fornuft råde [...]" (Bilag 11, l. 139). Lennart modarbejder imidlertid debattens polyfoniske karakter i interaktionen med Feministisk hjemløs, idet han fastholder den centripetale søgen mod at lukke sig om sine etablerede forståelser af situationen og aflæser Feministisk hjemløs som en feminist²³, han med sine holdninger ikke kan overbevise men kun "pisse af", og derfor mener han ikke, at der kan komme noget godt ud af at fortsætte interaktionen; Og for at bevise at jeg ikke bare diskuterer for diskussionen skyld eller "for at pisse feminister af" vil jeg nu trække mig fra diskussionen her (Bilag 11, l. 177).

Den røde stemme og antifeminist- og den blå stemme udgør tilsammen to centripetale kræfter i feminismedebatten anno 2013. De kæmper mod hinanden for at opretholde deres egen plads som *den andens* modsætning, modstander og kritiker. Disse centripetale kræfter bidrager til at fastholde billedet af hvem, der er og kan være med i det feministiske eller det antifeministiske fællesskab, samt hvem der ekskluderes fra dette. Som Analyse 1 viste, var positionen Feministisk hjemløs ikke en genkendelig position for Freja og Lennarts i den danske feminismedebate, hvilket nuancerer forståelsen af, hvorfor det var vanskeligt at skabe et dialogisk alternativ i debatten. Både Freja og Lennart aflæste Feministisk hjemløs som noget *andet* end det, de ønskede at diskutere med. Freja havde ikke kræfter til at diskutere med (endnu) en blå feminist. Lennart ønskede ikke at pisse (endnu) en feminist af. Positionen Feministisk hjemløs fungerede således som en form for centrifugal kraft, der havde til formål at åbne op for alternative forståelser af, hvordan man kan debattere og forstå feminisme, men grundet de dominerende centripetale kræfter i den allerede eksisterende dialog, som Feministisk hjemløs indskrev sig i, var denne position ikke i stand til at trænge klart igennem. Man kan endvidere argumentere for, at Feministisk hjemløs som ny blogger skrev mig ind i en kontekst, hvor politisk kommunikation og retorik fungerede som centripetal kraft i forståelsen af, *hvordan* det var muligt at

---

²³ Da Lennart ikke direkte henvender sig til Feministisk hjemløs i sin sidste kommentar, er det ikke helt til at vide, hvordan han forstå Feministisk hjemløs' ærinde i debatten. Jeg tolker alligevel hans sidste kommentar som henvendt til både Inger Christensen, til Feministisk hjemløs og alle de andre "feminister".

debattere et politisk og følsomt emne i et offentligt rum. Som Tannen pointerer, er forventningen, at opposition er vejen til at få sin vilje igennem (Tannen 1999:9ff). Som ny aktør i feminismedebatten blev Feministisk hjemløs altså mødt med en forventning om, at ville eksplicite et klart politisk standpunkt, være for eller imod det ene eller det andet og - vigtigst af alt - vælge side. At være vag som afsender, at være midt-i-mellem og konsensusøgende var svært at forholde sig til for brugerne af bloggen, og Feministisk hjemløs blev således ikke genkendt som meningsfuld i dialogen (Bakhtin 1986:145). Feministisk hjemløs som centrifugal kraft var således todelt, da den både søgte at gøre oprør mod den røde feminisme definition på "den rigtige feminisme", samt mod den politiske kommunikationsstil som dominerende tilgang til politiske debatter.

Positionen Feministisk hjemløs

Feministisk hjemløs fungerede altså som en centrifugal kraft i forhold til dialogen om feminisme og feminismedebatten. Men positionen var også normativ, og trods intentionen om at placere sig som både-og, som et-sted-imellem de eksisterende magtrelationer, kom den til at reproducere det, den havde til hensigt at undgå – nemlig at ekskludere. Feministisk hjemløs fungerede således som centripetal kraft ved at lukke sig om en forståelse af feminismedebattens eksisterende positioner som problematiske, samt at lukke sig om en forståelse af dialog som noget frivilligt, udviklende og frem for alt positivt. Pearce beskriver, hvordan man med CMM indtager en form for metablik på sin egen og andres kommunikation (Pearce 2013). Denne metakommunikation er en magtfuld position, der trods intentionen om det modsatte, fik positionerne i debatten til at lukke sig om de samme forståelser af det at kommunikere, som ligger indlejret i "kommunikationsperspektivet", eller i Craigs "konstituerende model".

Specialets Analyse 1 viser umuligheden af i praksis at indtage en magtfri position, eller med Louise Phillips' ord at etablere "a power free zone for communication" (Phillips 2011b:3). At være hjemløs signalerer i udgangspunktet en forestilling om et hjem, man ikke længere (hvis nogensinde) har været en del af. Med bloggens navn havde jeg positioneret mig gennem en form for centrifugal kraft indirekte henvendt til den røde feminist, som jeg mente havde størst patent på magten til at definere hvad feminisme (inden for den feministiske bevægelse) var, er eller burde være i Danmark.

Samtidig signalerer hjemløsheden en følelse af længsel mod at høre til et sted, at finde hjem og finde ro, og således bloggens titel også som en centripetal kraft i retning mod enhed, et ønske om et fælles defineret projekt, et feministisk hjem, der var mere åbent, nuanceret og imødekommende. Jeg havde imidlertid ikke blik for, at den position, jeg ønskede at skabe, blot ville udgøre en ny social orden, en ny form for magt-viden relation, der uanset sin konstruktion ikke ville kunne forhindre eksklusion. Der kan altså ikke ses bort fra magten, og der vil altid i det sociale være en form for orden, der sætter

rammerne for, hvem der kan sige hvad, hvornår og hvordan. Ikke at dette ikke kan ændre sig, for det gør det hele tiden, men magten vil altid være til stede. Denne forståelse er i sig selv en magtfuld konstruktion, der de sidste mange år har præget de humanistiske videnskaber.

Afsnit 11. Konklusion

Det er mandag den 30. september 2013, og min specialeproces er nået til vejs ende. Ved at engagere mig personligt som blogger i den danske online-feminismedebat har jeg forsøgt at skabe et dialogfremmende alternativ til den måde, hvorpå køn og feminisme debatteres på online medier i Danmark i dag for derigennem at fremme min egen forståelse af muligheder og begrænsninger for at kunne gøre dette.

Jeg gik ind i specialeprocessen med et normativt udgangspunkt, hvor jeg så en sammenhæng mellem på den ene side min (og andres) oplevelse af eksklusion i feminismedebatten og en generel tabuisering af feminisme i samfundet, og på den anden side den måde, hvorpå der online kommunikeres om køn og feminisme i Danmark i dag. Martin Bubers forståelse af dialogiske momenter som en særlig tilstand i kommunikationen mellem mennesker inspirerede mig til en anden måde at kommunikere om køn og feminisme på end den, jeg kunne observere i onlinedebatten omkring mig. Med et drive mod at, at undersøge, om det var muligt at skabe en alternativ dialogform i praksis, og med aktionsforskningens tilgang til vidensproduktion, kastede jeg mig således ud som aktør i feminismedebatten med det formål at blive klogere på såvel den eksisterende praksis samt på muligheder og begrænsninger i forhold til at forandre denne.

Jeg lagde ud med en indledende undersøgelse af den danske online-feminismedebat, hvor jeg i debattens aktuelle kommunikationsstil undersøgte begrænsningerne for dialogiske momenter opståen. Disse begrænsninger skyldtes i høj grad den politiske og monologiske kommunikationsstil, hvor hver aktør forsøgte at overbevise og argumentere for sin egen position uden ønske om at møde og forstå sine meddebattører. Villigheden til at forstå og acceptere præmisserne for den andens argumentation og til at se den anden som en ligeværdig partner i kommunikationssituationen og meningsdannelsesprocessen var stort set ikke eksisterende. Denne indledende undersøgelse bekræftede således min normative antagelse om, at det ville være svært at identificere dialogiske momenter i kommunikationen mellem feminismedebattens aktører. Endvidere havde den indledende undersøgelse af feltet en anden funktion, nemlig den at forberede mig på strategisk at kunne navigere i feminismedebattens praksis som nyetableret blogger.

Mit næste skridt var således med wordpress.com som platform at oprette en blog og en dertilhørende Facebook-side med navnet "Feministisk hjemløs". I min indledende tilgang til mit arbejde på bloggen indtog jeg dels en rolle som dialogisk aktionsforsker og dels en rolle som strategisk blogger og kommunikatør. Som dialogisk aktionsforsker havde jeg et ønske om via bloggen at samproducere ny viden *med* feminismedebattens praktikere *om* problemerne i feminismedebatten. Jeg skulle imidlertid først *overbevise* praktikerne om, at det var positivt og givende for dem (og debatten) at indtræde i en dialog og fælles vidensproduktionsproces sammen med mig og med hinanden. Til at skabe opmærksomhed omkring mit projekt og interaktion på bloggen trak jeg på min indledende undersøgelse af online medier, idet jeg søgte at skabe den "convergence" mellem bloggen og andre online medier i det feministiske debatlandskab, der skulle gøre bloggen mere synlig. Med afsæt i den praksisorienterede CMM-teori operationaliserede jeg Bubers dialogbegreb, der gav mig mulighed for at arbejde strategisk i mit møde med feminismedebattens praktikere ved samtidig at anlægge et ekspliciteret kommunikationsperspektiv på vores fælles rolle i meningsdannelsen. Mit engagement gennem bloggen var båret af en optimistisk forestilling om, at et dialogisk potentiale ville udfolde sig, men jeg var også indforstået med, at de bloglæsere, jeg mødte kunne have en anden opfattelse af situationen end mig. Dette ønskede jeg endvidere at imødekomme og lade mig udfordre af ved at indtræde i dialogen på Bubersk vis. Som blogger kom jeg i mit møde med andre aktører således nærmere en forståelse af muligheden for at skabe et dialogfremmende alternativ i debatten.

Mit arbejde på bloggen var altså min overordnede indgang til at engagere mig i praksis, og forhåbningen var, at jeg efter et par måneders aktivitet ville blive i stand til at identificere dialogiske momenter i kommunikationen mellem Feministisk hjemløs og bloggernes brugere. Selvom det, i mit arbejde med bloggen, var lykkedes mig at skabe synlighed og få gjort en lang række af feminismedebattens praktikere opmærksomme på mit projekt, havde jeg ved empiriproduktionens afslutning kun et tyndt empirisk materiale at arbejde videre med. Som Analyse 1 viste var det heller ikke muligt at identificere dialogiske momenter i denne interaktion. Der var altså nogle begrænsninger forbundet med min operationalisering af Bubers dialogbegreb i en online debatkontekst om køn og feminisme.

Dette bragte mig derfor ind i en kritisk diskussion af empiriske, metodiske og teoretiske valg. Specialets lån og inspiration fra den dialogiske aktionsforskning, poststrukturalismen og den hermeneutiske fænomenologi havde uundgåeligt genereret en række spændinger, som det var givtigt at forholde sig til. Min brug af Bubers dialogbegreb i et strategisk øjemed var bl.a. problematisk, da strategiske elementer i kommunikationen ville, ifølge en fænomenologisk tilgang, spænde ben for og hindre ens adgang for at møde den anden som subjekt og ligeværdig partner. Det var endvidere givtigt

at reflektere over specialets placering inden for den dialogiske aktionsforskning, samt spændingerne i specialets forskellige tilgange til kommunikation. Et af specialets gennemgående spændinger lå i mit valg om at lave aktionsforskning på internettet, i stedet for at producere min empiri i samme fysiske rum, som de praktikere, jeg ønskede at producere viden sammen med. Mediets kommunikationsform og internettet skriftsprog satte endvidere rammerne for, at dialogisk aktionsforskning var svært at udføre i praksis. Derudover var jeg alene i formuleringen af projektets problematikker og man kunne således stille spørgsmål til, om specialet overhovedet kunne valideres inden for en dialogisk aktionsforskningsramme.

På baggrund af ovenstående refleksioner måtte jeg udvide mit teoriapparat til at forstå og nuancere den situation, jeg befandt mig i. Det felt, jeg havde valgt at engagere mig i, var en kommunikationssituation med specifikke praksisser, logikker og forventninger, som jeg trods mine forsøg på at navigere i, hurtigt blev indlejret i, og hvor et magtfrit, dialogisk rum kunne siges at udgøre en naiv forestilling. Jeg introducerede derfor den dialogiske kommunikationsforsknings poststrukturalistiske videreudvikling af Bakhtins dialogbegreb. Ved således at kigge på mit empiriske materiale ud fra et nyt dialogbegreb, fik jeg blik for, hvordan jeg i min indtræden i feltet, havde skrevet mig ind i en allerede igangværende dialog, hvor både centrifugale og – især - centripetale kræfter var på spil. Jeg identificerede i Analyse 2 to centripetale kræfter i feminismedebatten anno 2013, repræsenteret ved henholdsvis den røde feministiske stemme og den antifeministiske- eller blå stemme. Jeg viste, hvordan disse i den dialogiske spænding, hver især søgte at opretholde deres egen position som *den andens* modsætning, modstander og kritiker.

Som ny blogger havde jeg skrevet mig ind i en kontekst, hvor stærke centripetale kræfter var afgørende for, *hvordan* det var muligt at debattere et politisk og følsomt emne i et offentligt rum. Min position som Feministisk hjemløs fungerede i mødet med dette felt som en centrifugal kraft på to områder, idet den både søgte at gøre op den røde feminisme definition på "den rigtige feminisme" og med den politiske og monologiske kommunikationsstil som dominerende tilgang til debatten. Positionen som Feministisk hjemløs var endvidere normativ, der trods intentionen om at placere sig som både-og, som et sted imellem de eksisterende magt-relationer kom til at reproducere det, den havde til hensigt at undgå – nemlig at ekskludere. Den position, jeg ønskede at skabe, ville uundgåeligt udgøre en ny social orden, en ny form for magt-viden relation, der uanset sin konstruktion ikke ville kunne forhindre eksklusion.

Abstract

By engaging myself personally as a new blogger in the Danish online debate on feminism, this thesis examines, whether I was able to create a dialogue-promoting alternative to the way, in which gender and feminism is debated on online media in Denmark today. Following the epistemological position of action research, my engagement in the field also expanded my own understanding of the capabilities and limitations in order to create the dialogue-promoting alternative.

Martin Bubers understanding of “dialogic moments” as a particular mode of communication between people, opened my eyes to a different way of communicating about sex and feminism. In a preliminary study of the Danish online debate on feminism, I examined the limitations for dialogic moments to occur in the current communication style of the debate. The willingness to understand and accept the premises of each other’s argumentation, and to see each other as an equal partner in the communication situation was virtually non-existent.

I created a blog on wordpress.com, titled "Homeless Feminist". In my work as a blogger, I took both the role of a dialogic action researcher and the role of a strategic blogger and communicator. Based on the practice-oriented CMM theory by Pearce & Pearce, I worked strategically with Buber’s concept of dialogue. In my analysis of the generated empirical data of the blog, it was however, difficult to identify dialogic moments, which brought me into a critical discussion of the methodological choices of the thesis. One of the recurring tensions in the thesis lay in my choice to do action research on the Internet, rather than to produce my empirical data in the same physical space as practitioners. In addition, I was alone in the formulation of the project, and I could therefore question, whether the thesis could possibly be validated as an action research project. My use of Bubers dialogue concept with a strategic purpose was furthermore problematic, as strategic elements of communication would, according to a phenomenological approach, roadblock and prevent your access to meet the other as a subject and equal partner.

In light of these reflections, I had to expand my theoretical apparatus to understand and refine the situation. I therefore introduced Bakhtin's concept of dialogue. Thus, by looking at my empirical material with a new understanding of dialogue, I got an eye for the ongoing dialogue of the field, where both centrifugal and - especially - centripetal forces were at play. My position as “Feminist homeless” served as a centrifugal force in two ways, as it sought to challenge the definitions of "real feminism", and the political style of communication as the dominant approach to the debate. The position as Feminist homeless were also normative, despite the intention to position itself as “both-and” -

somewhere between existing power relations, it came to reproduce, what it intended to avoid. The dialogue-promoting alternative, I wanted to create, would inevitably constitute a new social order. A new form of power-knowledge relationship that regardless of its construction could not avoid exclusion.

Litteraturliste

Bøger og tidsskriftsartikler

Bakhtin, M. M. (1996). *Speech genres and other late essays*. USA: University of Texas Press. 1996/1986

Bakhtin, M. M. (1981). *The Dialogic Imagination*. USA: University of Texas Press.

Baron, S. N. (2008). *Always On. Language in an Online and Mobile World*. New York: Oxford University Press.

Bom, M. & Bjerke, Nanna K. (2002). *Udslag*. Viborg: Elkjær og Hansen.

Broome, B. (2009). *Dialogue Theories*. I: Littlejohn, S. & Foss, K. (red.). *Encyclopedia of Communication Theory*. Thousand Oaks: SAGE.

Bruhn, J. (2005). *Romanens tænker – M. M. Bachtins romanteorier*. København: Forlaget Multivers ApS.

Buber, M. (1988). *The knowledge of man. Selected Essays*. Atlantic Highlands, NJ: Humanities Press International.

Castells, M. (1996). *The Rise of the Network Society*. Cambridge MA: Blackwell.

Craig, R. T. (1999). *Communication theory as a field*. I: *Communication theory*, 9. International Communication Association.

Crystal, D. (2001). *Language and the Internet*. Cambridge: Cambridge University Press.

Davies, B. & Harré, R. (2000). *Positioning: The discursive Production of Selves*. I: Davies, B. (2000). *A Body of Writing*. Walnut Creek, CA: Alta Mira Press.

Davies, B. & Harré R. (1990). *Positioning: The Discursive Production of Selves*. I: *Journal for the Theory of Social Behaviour*, 20.

Ebbesen, A. & Haug A. (2009). *Lyt til elefanterne – Digital kommunikation i praksis*. København: Gyldendal Business.

Fiig, C. (2006). *Det vigtigste er debatten – feministiske stemmer i den danske offentlighed*. I: Borchorst, A. & Christensen, A. (red.). Aalborg: Aalborg Universitetsforlag.

Frimann, S. & Bager, A. (2012). *Dialogkonferencer*. I: Duus et. al. (red). *Aktionsforskning – en grundbog*. Frederiksberg: Samfundslitteratur.

Goth, A. F. et al. (red.) (2000). *Nu det nok. Så er det sagt*. København: Rosinante.

Hansen, J. (2012c). *Patteprinsen og de skinhellige drager: Feministiske billeder*. København: C&K Forlag ApS.

Have, M-B. L. (2009) *Klumme og blogs – at turde vælte ud over autoværnet*. København K.: Frydenlund.

Husted, M. & Tofteng, D. (2012). *Validitet*. I: Duus et. al. (red). *Aktionsforskning – en grundbog*. Frederiksberg: Samfundslitteratur.

Højberg, H. (2004). *Hermeneutik*. I: Fuglsang, L. & Olsen, P. B. (2004). *Videnskabsteori på tværs af fagkulturer og paradigmer i samfundsvidenskaberne*. Frederiksberg C.: Roskilde Universitetsforlag.

Jacobsen, J. K. (2001). *25 spørgsmål – en moderne retorik til planlægning af kommunikation*. Roskilde Universitetsforlag, Frederiksberg.

Jenkins, H. (2006). *Convergence Culture – Where Old and New Media Collide*. New York: New York University Press.

Koch, C. & Femø Nielsen, M. (2009). *Politisk kommunikation* I: Helder, J. (red.) et al. *Kommunikation – en grundbog*. København: Hans Reitzels Forlag.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Interview – Introduktion til et håndværk*. København: Hans Reitzels forlag.

Kæmpe, J. (2002). *Fra det kollektive til det individuelle*. I: Skov Leonora C. (red.) *De røde sko. Feminisme Nu*. Århus: Tiderne Skifter.

Køhlert, C. (2001). *Dialog til en forandring – gør vanskelige samtaler til konstruktive og udviklende dialoger*. Frederiksberg C.: Samfundslitteratur.

Lassen, A. M. (2012). *Sprog i brug – sproghandlinger og kommunikation*. Aarhus: Systime.

Laursen, Erik (2012). *Kapitel 6 – Validitet*. I: Duus et. al. (red). *Aktionsforskning – en grundbog*. Frederiksberg: Samfundslitteratur.

Oluffa Pedersen, E. & Toft, P. (2004). *Positivism: erfaringsbaseret viden formuleret i en logisk sprogform*. I: Fuglsang, Lars & Olsen, Poul Bitsch. *Videnskabsteori på tværs af fagkulturer og paradigmer i samfundsvidenskaberne*. Frederiksberg C.: Roskilde Universitetsforlag.

Pearce, B. W. & Pearce, K. A. (2001, februar). *The Public Dialogue Consortium's School-Wide Dialogue Process: A Communication Approach to Develop Citizenship Skills and Enhance School Climate*. I: *Communication Theory*. International Communication Association.

Pearce, B. W. & Pearce, K. A. (2004). *Taking a Communication Perspective on Dialogue*. I: Rob Anderson, Leslie Baxter and Kenneth Cissna (red.) *Dialogue: Theorizing Difference in Communication Studies*, London: Sage Publications.

Pearce, B.W. (2013). *Kommunikation og skabelsen af sociale verdener*. Viborg: W. Barnett Pearce og Dansk Psykologisk Forlag A/S. 2013/2007.

Pedersen, H. C. (2011). *Må jeg byde på en snaps? – inspiration fra poststrukturalistisk kønsforskning*. I: Almlund, P. & Blom Andersen, N. (red.). *Fra metateori til kommunikation*. København: Hans Reitzels Forlag.

Phillips, L. (2011a). *Med forskel som forandringskraft: en introduktion til dialogisk kommunikationsteori*. I: Almlund, P. & Blom Andersen, N. (red.). *Fra metateori til kommunikation*. København: Hans Reitzels Forlag.

Phillips, L. (2011b). *The Promise of Dialogue. The dialogic turn in the production and communication of knowledge*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Phillips, L. & Jørgensen, M. W. (1999). *Diskursanalyse som teori og metode*. Frederiksberg C.: Roskilde Universitetsforlag.

Presskorn-Thygesen, T. (2012). *Samfundsvidenskabelige paradigmer – Fire grundlæggende metodiske tendenser i moderne samfundsvidenskab*. I: Nygaard, C. (red.), *Samfundsvidenskabelige Analysemetoder*. Frederiksberg: Samfundslitteratur.

Rasborg, K. (2004). *Socialkonstruktivismen i klassisk og moderne sociologi*. I: Fuglsang, L. & Olsen, Poul Bitsh (2004). *Videnskabsteori på tværs af fagkulturer og paradigmer i samfundsvidenskaberne*. Frederiksberg C.: Roskilde Universitetsforlag.

Ravn Olesen, B. (2011). *Aktionsforskning - om at skabe meningsfuld viden og forandring sammen*. I: Almlund, P. & Blom Andersen, N. (red.). *Fra metateori til kommunikation*. København: Hans Reitzels Forlag.

Ravn Olesen, B. & Hee Pedersen, C. (2008). *Involverende relationer og udfordring af eksisterende viden – forskningsformidling fra en aktionsforskers perspektiv*. I: *Læring og Medier (LOM)*, nr. 1.

Rosenbeck, B. (2012) *Fra aktivisme til akademia*. I: K Grønbæk Hansen m.fl. (red.). *Er der spor? Feminisme, aktivisme og kønsforskning gennem et halvt århundrede*. Frydenlund Academic.

Skov, L. C. (red.) (2002). *De røde sko. Feminisme nu*. Århus: Tiderne Skifter.

Skugge et al., Norman, L. (red.) (1999). *Fisseflokken* (i dansk oversættelse). Haslev: Informations forlag.

Sværke, K. (2005). *Nyfeminisme og nye kønsidentiteter*. I: *FREIA*. December 2005, tekst 59. Aalborg: FREIA- Center for Kønsforskning i Aalborg.

Søndergaard, D. M. (2006): *Tegnet på kroppen – Køn: Koder og konstruktioner blandt unge voksne i akademia*. København S.: Museum Tusulanums Forlag. 2006/1996.

Søndergaard, D. M. (2007). *Introduktion til Feministiske tænkere*. I: Søndergaard (red.) (2007). *Feministiske tænkere. En tekstsamling*. København K.: Hans Reitzels Forlag.

Tannen, D.(1999). *The Argument Culture*. New York: Virago Press. 1999/1998.

Avisartikler (online)

Beck, M. V. & Nørgaard, C. (2010, 8. marts). *Vi drømmer ikke om mandemord*. Information;
<http://www.information.dk/226541> (set d. 27.09.13, kl. 18:47).

Björk, N. (2013, 5. juni). *Vores feminisme er anstændig, kære Nørmark*. Politiken;
<http://politiken.dk/debat/kroniken/ECE1988618/vores-feminisme-er-anstaendig-kaere-noermark/>
(set d. 27.09.13, kl. 19.03).

Cramon, L. (2013, 26. januar). *Hvorfor er nyfeministerne så vrede?* Information;
<http://www.information.dk/449140> (set d. 27.09.13, kl. 17.48).

Dalsbæk, B. (2009, 9. december). »*Lykkelig luder«-lobbyen rider igen*. Berlingske;
<http://www.b.dk/kommentarer/lykkelig-luder-lobbyen-rider-igen> (set d. 28.09.12, kl. 21:49).

Elkjær, J. (2011, 23. november). *Politiken.dk bruger nyt våben mod had på nettet*. Politiken;
<http://politiken.dk/kultur/tvogradio/ECE1464265/politikendk-bruger-nyt-vaaben-mod-had-paa-nettet/> (set d. 23.07.13, kl. 11.40).

Giese, D. & Stockmann, C. & Benner, T. (2009, 19, 20, 22, 27. december). Feministserie i Politiken:
Feminister elsker da sex: <http://politiken.dk/kultur/kunst/ECE864277/feminister-elsker-da-sex/>,
Fisseflokken lever stadig: <http://politiken.dk/kultur/ECE864854/fisseflokken-lever-stadig/>, *Danmark har droppet debat om ligestilling*: <http://politiken.dk/kultur/ECE866007/norsk-ekspert-danmark-har-droppet-debat-om-ligestilling/>, *Queer er det nye femislagord*:
<http://politiken.dk/kultur/ECE868475/queer-er-det-nye-femi-slagord/> (set d. 27.09.13, kl. 18.16).

Giese, D. (2012, 16. februar). *Ring efter feministerne, så ordner de det nok*. Politiken;
<http://politiken.dk/debat/profiler/giese/ECE1541690/ring-efter-feministerne-saa-ordner-de-det-nok/> (set d. 21.09.13, kl. 22.02).

Haahr Rasmussen, A. (2012, 8. februar). *Når feminister siger nej*. Information;
<http://www.information.dk/blog/anders-haahr-rasmussen/292938>

Hermansen, A. S. (2012, 4. marts). *Kvindekampen, der blev til kvinders kamp mod kvinder*. Berlingske;

<http://annesophia.blogs.berlingske.dk/2012/03/04/kvindekampen-der-blev-til-kvindes-kamp-mod-kvinder/> (set d. 27.09.13, kl. 18.22).

Kappel, K. & Schmidt G. (2013, 20. april). *Radikaliseringens demokratiske problem*. Berlingske; <http://www.b.dk/kronikker/radikaliseringens-demokratiske-problem> (set d. 23.07.13, kl. 11.55).

Lindberg, K. (2013, 26. marts). *Blachmans nøgenprogram får høvl op til premieren*. Berlingske; <http://www.b.dk/kultur/blachmans-noegenprogram-faar-hoevl-op-til-premieren> (set d. 25.07.2013, kl. 14.39)

Maclean, K. (2011, 13. februar). *Du skal droppe din indre sexism*. Politiken; <http://politiken.dk/debat/kroniken/ECE1194822/du-skal-droppe-din-indre-sexisme/> (set d. 27.09.13, kl. 18.38)

Møller, T. (2011, 5. februar). *Feminist, Feminist ikke*. Information; <http://www.information.dk/258525> (set d. 27.09.13, kl. 18.46).

Nørmark, D. (2013, 4. juni). *Jeres nyfeminisme er usympatisk, kære svenskere*. Politiken; <http://politiken.dk/debat/kroniken/ECE1987497/jeres-nyfeminisme-er-usympatisk-kaere-svenskere/> (set d. 27.09.13, kl. 19.07)

Omar, T. (2013, 11. maj). *Feministerne svigter deres medsøstre*. Politiken; <http://politiken.dk/debat/profiler/omar/ECE1966946/feministerne-svigter-deres-medsoestre/> (set d. 27.09.13, kl. 18.34)

Rahbek, B. & Bangsgaard, J. (2013, 8. juli). *Facebook truer samfundsdebatten*. Berlingske; <http://www.b.dk/kultur/facebook-truer-samfundsdebatten> (set d. 27.07.2013, kl. 09.52).

Rekling, T. (2010, 22. november). *Feminisme – et moderne tabu*. Berlingske; <http://www.b.dk/kommentarer/feminisme-et-moderne-tabu> (set d. 27.09.13, kl. 18.56)

Stampe, C. (2013, 2. februar). *Vi savner jer, kvinder*. Politiken; <http://politiken.dk/debat/ECE1886284/vi-savner-er-kvinder/>. (set d. 23.07.13, kl. 13.04).

Sæhl, M. (2013, 8. februar). *Nordiske debattører udsættes for sexistisk hetz på nettet*. Politiken; <http://politiken.dk/kultur/tvogradio/ECE1893340/nordiske-debattorer-udsættes-for-sexistisk-hetz-paa-nettet/>. (set d. 23.07.13, kl. 12.18).

Tepe, A. D. (2011, 19. december). *Debattør: Debatkulturen er på Facebook er sygelig og uhøflig*. Politiken; <http://politiken.dk/debat/ECE1483608/debatkulturen-paa-facebook-er-sygelig-og-uhoeblig/> (set d. 27.07.13, kl. 09.56).

Tholl, S. (2013, 19. april). *Ping pong om storskrydende mænd og favoriserede kvinder*. Information; <http://www.information.dk/457898> (set d. 31.07.13, kl. 09.55).

Thorup M-L. (2011, 9. november). *Handler bitterfissede debat om feminisme?*. Information; <http://www.information.dk/284473>. (set d. 21.09.13, kl. 22.19).

Toft, D. (2013, 11. februar). *Had og sexism: Mediernes dobbeltbogholderi*. Berlingske; <http://bizzen.blogs.business.dk/2013/02/11/had-og-sexisme-mediernes-dobbeltbogholderi/>. (set d. 23.07.13, kl. 12.19).

Wamsler, L. (2011, 4. november). *Hvem må sidde med i feminismens parnas?* Information; <http://www.information.dk/284054>. (set d. 31.07.13, kl. 09.53).

Hjemmesider (blogs mv.)

Dover, M. (2013). *Feminister – bland kortene*. F-frekvensen; <http://f-frekvensen.dk/feminister-bland-kortene/> (set d. 27.09.13, kl. 18.18).

Giese, D. (2013, 8. maj). *Kønsdebattens forskellige feminister – Er du femiseksuel?* Kommunikationsforum.dk. <http://www.kommunikationsforum.dk/artikler/koensdebattens-forskellige-feminister> (set d. 27.09.13, kl. 18.18).

Hansen, J. (2012a, 29. juni). *Hvorfor forholde sig til Familien Sort?* Del 1-9. http://jettehansenblogger.blogspot.dk/2012/06/hvorfor-forholde-sig-til-familien-sort_5696.html (set d. 27.09.13, kl. 18.03).

Hansen, J. (2012b, 20. maj). *Rikki, et produkt af sin vuggestue*.

<http://jettehansenblogger.blogspot.dk/2012/05/rikki-et-produkt-af-sin-vuggestue.html> (set d. 27.09.13, kl. 18.03).

Kiil, L. (2012, 10. januar). *Derfor elsker politikerne feminismen*. <http://www.manfo.dk/node/83> (set d. 27.09.13, kl. 18.28).

Kiil, L. (2013, 04. maj). *David Trads i Personangreb på Hans Bonde i Kvinfos webmagasin*.

<http://www.manfo.dk/node/422> (set d. 31.07.13, kl. 10.33).

Mandfjols (2013a). *Er feminister dovne forkælede egoister?* <http://www.mandfjols.dk/2013/06/er-feminister-dovne-forklede-egoister-h.html> (set d. 25.07.13, kl. 16.04).

Manniche, V. (2011, 16. februar) *Stor ros til Anne-Grethe Bjarup Riis – og en freudiansk slippers fra Morten Resen*. <http://www.vibekemanniche.dk/?p=661> (set d. 27.09.13, kl. 22.28).

O'Reilly, T. (2005). *What is Web 2.0. Design Patterns and Business Models for the Next Generation of Software*. <http://oreilly.com/web2/archive/what-is-web-20.html> (hentet d. 27.07.13, kl. 10.33).

Seneca, Karen (2002, 24. april). *Feminister med følelse*.

<http://www.oestrogen.dk/Livplus/Kvindelig/5083.aspx#UkbwoT-TqOt> (set d. 31.07.2013, kl. 14:35).

Søndergaard, N. (2013, 26. september) *Retten til det gode liv*.

<http://prosexfeminisme.wordpress.com/2013/09/26/retten-til-et-godt-liv/>

Tholstrup, R. J. (2012, 16. maj). *Sure gamle kvinder – Meld mig gerne til politiet!* <http://rikki.nu/sure-gamle-kvinder-meld-mig-gerne-til-politiet/> (set d. 27.09.13, kl. 18.03).

Trads, D. (2013, 25. april). *Professor Bonde: Jorden kalder!* KVINFOs Webmagasin;

<http://webmagasin.kvinfo.dk/artikler/professor-bonde-jorden-kalder> (set d. 31.07.2013, kl. 10:32).

Velling, P. (2013, 17. juni). *Kvinder protest-ammer på Rådhuspladsen*. Danmarks Radio Nyheder.

<http://www.dr.dk/Nyheder/Politik/2013/06/17/150519.htm>.

(set d. 27.09.13, kl. 17.01).

Slides fra undervisning

Hee Pedersen, C. (2012). Undervisningsslides. Kursusgang 1, 13. februar 2012. Teori, Metode og Analyse - v. Christina Hee Pedersen.

Dokumentarfilm

Kilbourne, Jean (2010). *Killing Us Softly 4: Advertising's Image of Women*. USA.

Formidlingsrapport

Da specialet fra begyndelsen har været funderet i et normativt ønske om at bidrage til social forandring i praksis, giver det god mening, at formidlingsproduktet lægger sig i forlængelse heraf. Jeg planlægger således at arbejde videre med emnet i praksis, efter specialet er afleveret. Dels som blogger på Feministisk hjemløs, dels vil jeg invitere de forskellige aktører i feminismedebatten til at deltage i en Samtalesalon. Mit formidlingsprodukt er derfor et eksempel på den invitation, jeg planlægger at sende ud til relevante aktører, når specialeskrivningen er afsluttet²⁴.

Samtalesaloner

Ideen med Samtalesaloner er, at der sker noget andet - noget positivt i forhold til bedre at kunne møde og forstå hinanden - når mennesker står overfor hinanden ansigt-til-ansigt. I relation til nærværende speciale mener jeg ikke, at et skriftligt produkt (en artikel) er den bedste kanal til formidling af specialets konklusioner, hvilket ellers er kutymen for specialer på Kommunikation. For da ville jeg for at skabe opmærksomhed være nødt til at "rette ind" og reproducere de debatlogikker, jeg har kritiseret gennem hele specialet (se evt. min kritik af dette i Bilag 7). Derudover ville en skriftlig opfordring med et budskab om "at forholde sig til sin egen kommunikation og kommunikere mere dialogisk i feminismedebatten", nemt kunne ende som *endnu* en tekst i mængden af budskaber, vi dagligt får smidt i hovedet. Man arbejder i en Samtalesalon ud fra fem overordnede salonprincipper, hvor bl.a. uforstyrret samtale, møder mellem mennesker, der ikke ligner én selv, og det at alle mennesker opfattes som interessante samtalepartnere, er i fokus²⁵. Rammerne skal imidlertid være klart definerede for at begrænse den tvivl og utryghed, der uden tvivl vil opstå, når møder mellem forskellige - og for hinanden - fremmede mennesker iscenesættes, især i dette tilfælde, hvor emnet er køn, som dels er et konfliktfyldt emne i den offentlige debat og dels et meget personligt og sårbart samtaleemne for mange mennesker.

Relevante aktører

Da målet er at få så mange af feminismedebattens forskellige aktører til at møde op, planlægger jeg at sende invitationen ud via de sociale medier og via mail til samtlige af de grupper, navne, organisationer, jeg har arbejdet med i specialet (se Figur 2 i specialet). Derudover vil jeg søge at få invitationen ud til andre netværk, der måske ikke føler sig så repræsenteret i den nuværende debat,

---

²⁴ Bemærk, at sted, tid og dato i invitationen er fiktivt i invitationen, da jeg ikke endnu har haft tid til at planlægge arrangementet. Jeg har dog fået kontakt med Najda Pass, det står bag konceptet om Samtalesaloner i Danmark. Et koncept, hun ikke ønsker at tage patent på, men som hun opfordrer alle til at bruge og være med at til at udvikle. Hun vil gerne indgå i et samarbejde med mig om at arrangere en Samtalesalon med emnet køn, hvor hun op til arrangementet vil fungere som en slags sparringspartner.

²⁵ Se mere på deres hjemmeside www.samtalesaloner.dk.

men som ligeledes er velkomne til Samtalesalonen. Denne gruppe er dog mere sekundær. Jeg prøver at ramme alle disse målgrupper med invitationens indledende sætning, der gerne skulle signalere, at man er velkommen, uanset om man forholder sig til køn eller ikke gør. Jeg vil endvidere gøre opmærksom på arrangementet på min blog, og invitationen vil blive koblet til et Facebook-event, hvor man kan gå ind og tilmelde sig, hvis man ønsker at deltage.

Invitationen

Jeg har ikke brugt mange ord på "at sælge" arrangementet, da mit udgangspunkt er, at især de primære målgrupper (aktørerne i feminismedebatten) på forhånd er interesserede i og bekendte med emnet. Samtalesalonen er endvidere så anerledes i sin form, i forhold til, hvad aktørerne i debatten er vant til. Det er således formen mere end indholdet, der skal skabe nysgerrighed og få folk til at møde op og prøve noget nyt.

En ulempe ved at lave en Samtalesalon er imidlertid, at formidlingen af specialets konklusioner i denne form ville kunne ekskludere en lang række aktører. Dels er der måske langt til København, dels kan mange føle sig utryk ved sådan at skulle diskutere følsomme og konfliktfyldte emner ansigt til ansigt i stedet for bag en computerskærm. Her tænker jeg især på den ikke-akademiske del af målgruppen, der måske ikke er så vant til at deltage i live-arrangementer, men følger med i den offentlige debat hjemmefra stuen. Det er også tænkeligt, at de fleste i målgruppen, på forhånd, vil have en forestilling om og måske en frygt for, at konflikt vil kunne opstå. At de kan risikere at blive såret eller talt ned til, når de fysisk skal møde dem, de er så uenige med på Internettet. Jeg har i invitationen prøvet at arbejde med et forholdsvis neutralt og venligt sprog, da jeg ikke ønsker at opfordre til en form for "blame-game", hvor skylden for tingenes tilstand skal placeres hos de røde eller de blå feminister osv. Jeg har endvidere præsenteret mig med mit bloggernavn, så modtagerne kan gå ind på bloggen og danne sig et bedre billede af, hvad det handler om. For at imødekomme tvivl og utryghed skitserer jeg endvidere kort, hvordan aftenen kommer til at forløbe, hvortil jeg understreger, at det står alle frit for, om de vil deltage, gå midt i det hele eller, hvad der nu passer. Jeg ønsker at signalere, at der er plads og rum, uanset, hvem du er. Jeg opfordrer dog til, at aftenen har konsensus og enighed i sigte, hvilket er for at understrege mit overordnede ønske om fredelig dialog og fælles udvikling. Derudover er Samtalesaloner ikke et så alment kendt begreb, og den filosofi der ligger bag, kan derfor virke fremmed, skræmmende og sikkert en anelse pladder-humanistisk eller naivt for en stor del af, især den blå målgruppe. Dette er selvfølgelig en større diskurs, som dette lille arrangement ikke vil kunne lave om på, men med arrangementets nytænkning i forhold til formen, kan man alligevel håbe på, at en del vil finde det spændende og være så nysgerrige på det, at de vælger at deltage.

Formidlingsprodukt